AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH

~~Do użytku służbowego~~

Egz. Nr 4

Ppłk dypl. Wiesław KRAUZ

UŻYCIE I DZIAŁANIE ODWODU PRZECIWDESANTOWEGO DYWIZJI W OBRONIE

Rozprawa doktorska

BIBLIOTEKA GŁÓWNA
Biblioteka Główna
Akademii Obrony Narodowej
S/1752
05-001752-004-0
54770

WARSZAWA 1992

A K A D E M I A O B R O N Y N A R O D O W E J

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH

~~Do użytku służbowego~~

Egz.nr 4

BIBLIOTEKA GŁÓWNA - ARCHIWUM
Nr ewid. 54770
Akademii Obrony Narodowej

Ppłk dypl. Wiesław KRAUZ

UŻYCIE I DZIAŁANIE ODWODU PRZECIWDESANTOWEGO DYWIZJI W OBRONIE

Rozprawa doktorska

BIBLIOTEKA GŁÓWNA
Nr ewid. .....
Działu Zbiorów ... - Akademii O...
S/1752

Opracowana
pod kierownictwem naukowym
płk.prof.dr.hab. Stanisława KOZIEJA

W A R S Z A W A 1 9 9 2

SPIS TREŚCI

Strona

W S T Ę P 3

I. PROBLEMATYKA ROZPRAWY I PROCEDURA BADAWCZA 5

II. ZAGROŻENIE DYWIZJI W OBRONIE PRZEZ TAKTYCZNE DESANTY POWIETRZNE 11

1. Zadania bojowe desantów i obiekty dywizji zagrożone ich oddziaływaniem 12

2. Możliwy skład desantów przeciwnika w ugrupowaniu broniącej się dywizji 19

III. ZADANIA I SKŁAD ODWODU PRZECIWDESANTOWEGO DYWIZJI W OBRONIE 24

1. Potrzeby i cele użycia oraz zadania odwodu przeciwdesantowego 24

2. Skład odwodu przeciwdesantowego 37

IV. DZIAŁANIE ODWODU PRZECIWDESANTOWEGO W TOKU PROWADZENIA OBRONY 47

1. Blokowanie sił desantu 47

2. Obrona elementu /obiektu/ ugrupowania bojowego ... 56

3. Zasadzka przeciwdesantowa 62

4. Rozbicie desantu 66

ZAKOŃCZENIE 74

BIBLIOGRAFIA 80

ZAŁĄCZNIKI 84

W S T Ę P

Obrona przeciwdesantowa jest od lat jednym z głównych elementów systemu obrony związku taktycznego, mającym skutecznie przeciwstawić się wzrostowi zagrożenia desantami na szczeblu taktycznym. Aby taka obrona mogła być skuteczna, konieczne jest opracowanie właściwych sposobów walki z desantami, wśród których ważne miejsce zajmuje użycie i działanie odwodów przeciwdesantowych.

Problematyka ta interesuje mnie bliżej już od kilku lat. W wymiarze praktycznym zajmuję się nią w toku zajęć grupowych oraz w ćwiczeniach dowódczo-sztabowych prowadzonych w Akademii Obrony Narodowej. Uczestniczyłem również w różnych pracach studyjnych i badawczych dotyczących walki z desantami przeciwnika, w tym między innymi - w pracach zespołu zajmującego się problematyką działań powietrzno-lądowych /praca zespołowa pt. "Powietrzno-lądowe działania operacyjne i taktyczne"/. Brałem udział również w konkursie na łamach "Myśli Wojskowej", w którym jeden z tematów brzmiał: "Zwalczanie desantów i grup specjalnych nieprzyjaciela w obronie prowadzonej na obszarze kraju".

Rozprawa niniejsza jest podsumowaniem moich dotychczasowych zainteresowań. Składa się ona ze wstępu oraz czterech rozdziałów i zakończenia.

W rozdziale pierwszym została przedstawiona problematyka rozprawy i zastosowana procedura badawcza. Rozdział drugi zawiera analizę zadań, możliwego składu oraz ogólnych form i sposobów prowadzenia działań przez taktyczne desanty powietrzne. W podsumowaniu rozdziału określa się, które elementy /obiekty/ ugrupowania bojowego są najbardziej zagrożone desantami. W rozdziale trzecim omówiono potrzeby i cele użycia, zadania oraz formy i sposoby działania odwodu przeciwdesantowego. Określono wymagania co do składu odwodu przeciwdesantowego oraz rozpatrzono możliwości wydzielenia do odwodu sił i środków dywizji. Rozdział czwarty zawiera analizę praktycznej realizacji zadań przez odwód przeciwdesantowy. W końcowej części przedstawia się syntezę wyników badań.

W czasie prowadzenia badań i opracowywania ich wyników korzystałem z życzliwej pomocy kierownika naukowego rozprawy płk.

prof. Stanisława KOZIEJA, któremu pragnę wyrazić szczególną wdzięczność i podziękowanie.

Wiele wartościowych uwag, spostrzeżeń i propozycji otrzymałem od moich kolegów oficerów Katedry Taktyki Ogólnej, którym również serdecznie dziękuję.

I. PROBLEMATYKA ROZPRAWY I PROCEDURA BADAWCZA

Rozwój teorii i praktyki prowadzenia działań obronnych jest nierozerwalnie związany z poszukiwaniem możliwości zwiększenia trwałości obrony, rozumianej jako zdolność broniących się wojsk do przeciwstawienia się uderzeniom przeciwnika, wyrażająca się w odpieraniu jego natarcia i utrzymaniu zajmowanego rejonu lub pasa obrony. Wielkie przeobrażenia w dziedzinie technicznego wyposażenia wojsk przyczyniły się do dalszego wzrostu wymagań co do trwałości obrony. Nacierający ma możliwość wykonywania silnych i celnych uderzeń na całą głębokość, a tym samym dokonywania głębokich wyłomów w obronie. W poglądach teoretyków wojskowych wiele uwagi poświęca się osiąganiu zaskoczenia, tworzeniu zdecydowanej przewagi nad broniącym się. W pierwszej kolejności uwzględnia się nowe systemy broni o dużej celności i przy ich wykorzystaniu zmierza się do decydującego porażenia strony przeciwnej. Jednocześnie przewiduje się porażenie w krótkim czasie i na dużej przestrzeni zarówno pierwszych, jak i drugich rzutów.

W celu szybkiego i efektywnego wykorzystania skutków głębokiego porażenia zakłada się prowadzenie zdecydowanych działań bojowych, w powiązaniu z szerokim wykorzystywaniem skutków działania wojsk powietrznomanewrowych /powietrznoszturmowych/, desantów powietrznych oraz oddziałów /pododdziałów/ specjalnego przeznaczenia i środków walki radioelektronicznej. W związku z tym obrona powinna być zorganizowana w taki sposób, aby była w stanie przeciwstawić się nie tylko silnym oddziaływaniom przeciwnika na całą głębokość ugrupowania, ale również zdecydowanym włamaniom zgrupowań uderzeniowych oraz działaniom desantów powietrznych. Systematyczne wprowadzanie do wojsk śmigłowców oraz zmiany organizacyjne wydatnie zwiększają możliwości prowadzenia działań powietrzno-lądowych.[1/] Zwiększa się zakres stosowania desantów, zwłaszcza śmigłowcowych. Z szeregu zadań wykonywanych przez desanty do najważniejszych można zaliczyć: uchwycenie i utrzymanie rejonów /rubieży/ w głębi obrony, dezorganizowanie systemu dowodzenia, zwalczanie wybranych elementów ugrupowania bojowego, izolowanie dru-

---

1. Zob. np.: "Powietrzno-lądowe działania operacyjne i taktyczne", AON, Warszawa 1991

gich rzutów /odwodów/ itp. Podział pasa obrony dywizji na strefy odpowiedzialności poszczególnych oddziałów w ich rejonach obrony stwarza dogodniejsze warunki do szybszego rozbicia desantu powietrznego.

Odwód przeciwdesantowy jest jednym z doraźnie tworzonych elementów ugrupowania bojowego dywizji /pułku/ przeznaczonym do zwalczania desantów powietrznych i grup dywersyjno-rozpoznawczych. Co prawda regulamin walki eksponuje problematykę zwalczania desantów, lecz ze zrozumiałych względów traktuje ją w sposób ogólny, a zatem użycie i działanie odwodów przeciwdesantowych nie ma swej teorii. Brak jest na ten temat opracowań ogólnoteoretycznych i praktycznych, szczególnie na szczeblu taktycznym.

Dotychczasowy stan teorii walki z desantami powietrznymi nie w pełni odpowiada potrzebom, wobec bogatych w sumie doświadczeń z konfliktów zbrojnych. Ustalenia regulaminowe określają jedynie przeznaczenie odwodu przeciwdesantowego oraz jego ogólny sposób działania po wykryciu desantu. Poglądy i opinie zawartej w różnych publikacjach, głównie w "Myśli Wojskowej", sprowadzają się najczęściej do podziału walki z desantem na fazy, w których przedstawia się siły i środki biorące udział w tym zwalczaniu.[2/] Sporo uwagi poświęca się siłom i środkom stanowiącym zagrożenie oraz działaniom desantów wspólnie z grupami dywersyjno-rozpoznawczymi. O użyciu sił i środków do walki z taktycznymi desantami powietrznymi pisze się w szeregu wydawnictw armii obcych.[3/] Wskazuje się, że strona znajdująca się w obronie może do zwalczania desantów powietrznych wydzielać dowolne pododdziały, lecz w pierwszej kolejności drugi rzut i odwód. Nie wyklucza się użycia pododdziałów pierwszego rzutu, wycofanych z nie atakowanych kierunków, lecz muszą one wykonać manewr w głąb obrony. Autorzy tego wydawnictwa sugerują, że pododdziały rozmieszczone w głębi obrony zawczasu powinny przygotować się do walki z desantami. Akcentuje się dużą wrażliwość desantów podczas lotu oraz w momencie lądowania, ich

---

2. A.Grącki, Z.Hagemajer, "Zwalczanie desantów i grup specjalnych nieprzyjaciela w obronie prowadzonej na obszarze kraju", "Myśl Wojskowa" /tajna/ nr 2/1989 r.
3. I.Z.Nowikow, F.D.Swierdłow, "Manewr w walce ogólnowojskowej", BWW, MON, Warszawa 1969

niewielką ruchliwość i słabą znajomość terenu w rejonie działań. Sprzyjać to może szybkiemu zniszczeniu desantu stosunkowo małymi siłami. W licznych publikacjach podkreśla się tendencję łączenia działania desantów z grupami dywersyjno-rozpoznawczymi. Wskazuje się, że "...zaskoczenie i siła wykonywanego uderzenia mogą doprowadzić do tego, że trwałość operacyjna broniących się wojsk w rejonach lądowania i działania desantów operacyjno-taktycznych i operacyjnych, a także tam, gdzie masowo stosowane są desanty taktyczne, może zmniejszyć się dwu-, trzykrotnie".[4/]

Analiza materiałów z ćwiczeń z wojskami prowadzonych w ostatnich latach wskazuje, że problematyka walki z desantami traktowana była w praktyce bardzo pobieżnie.

Jedną z przyczyn - oczywiście obok niedostatku środków - był zapewne brak literatury i opracowań teoretycznych, mimo dużego zapotrzebowania na nie ze strony praktyki. Wyrazem tego zapotrzebowania może być umieszczanie w rozkazach ministra obrony narodowej zapisów nakazujących rozpatrywanie problematyki walki z desantami.[5/]

Podjęcie przez autora badań nad tą problematyką wynika z pragnienia wypełnienia luki w systemie wiedzy taktycznej przez opracowania teorii użycia i działania odwodu przeciwdesantowego dywizji w obronie, co jest głównym celem badań prezentowanych w niniejszej rozprawie.

Dla osiągnięcia powyższego celu niezbędne okazało się rozwiązanie problemu, który można ująć w postaci następującego pytania: jakie zadania dla odwodu przeciwdesantowego wynikają z zagrożenia desantami powietrznymi dywizji w obronie oraz jakie powinny być najskuteczniejsze sposoby realizacji tych zadań w różnych sytuacjach taktycznych?

Rozwiązanie tego głównego problemu badawczego wymagało zbadania szeregu podproblemów i zagadnień szczegółowych - pochodnych. Trzeba było przede wszystkim rozstrzygnąć, w jakiej skali i z jakim rodzajem zagrożenia dywizji desantami powietrznymi należy

---

4. E.G.Korotczenko, "Borba s desantami i diwersjonno-razwiedywatielnymi formirowanijami protivnika w oboronitielnych opieracjach", "Vojennaja Mysl" nr 8/1989, s. 12-18
5. O problematyce walki z desantami mówiło się między innymi w rozkazie do szkolenia sił zbrojnych w latach 1983, 1987 oraz 1990.

liczyć się podczas prowadzenia obrony. Uzyskano w ten sposób niezbędne dane do określenia zakresu potrzeb zwalczania desantów powietrznych. Ich znajomość z kolei pozwoliła na przystąpienie do badań nad różnymi rodzajami zadań, możliwościami dywizji prowadzącej działania obronne i rolą, jaką może spełniać w tym zwalczaniu odwód przeciwdesantowy. Rozstrzygnięcia wymagały przede wszystkim takie kwestie,jak: jakie zadania będzie wykonywał odwód przeciwdesantowy w ramach całego systemu walki z desantami przeciwnika, jaki powinien być skład odwodu przeciwdesantowego oraz jakie są możliwości dywizji w zakresie wydzielenia sił i środków do tego odwodu. Kolejny podproblem badawczy stanowiło pytanie: jak różne warunki i sytuacje taktyczno-operacyjne w działaniach obronnych wpływają na zasady i sposoby zwalczania desantów powietrznych przez odwód przeciwdesantowy.

Przedstawiona problematyka badawcza ma charakter teoretyczno-praktyczny. Można ją umiejscowić w obszarze wiedzy taktycznej oraz częściowo operacyjnej. Obejmuje ona zwalczanie desantów powietrznych /śmigłowcowych/ częściowo podczas przelotu nad ugrupowaniem bojowym dywizji,w czasie lądowania oraz w trakcie działań bojowych na ziemi. Na podstawie wstępnego rozpoznania problemu i analizy literatury przyjęto hipotezę roboczą zakładającą, że zagrożenie dywizji desantami powietrznymi będzie nieustannie wzrastać. W pasie obrony dywizji przeciwnik może wysadzić jeden duży lub kilka mniejszych desantów powietrznych /głównie śmigłowcowych/, które mogą jednocześnie oddziaływać na drugi rzut dywizji i pułku, a tym samym utrudnić osiągnięcie celu obrony. Zakładano, że dla przeciwstawienia się temu zagrożeniu dywizja powinna zwalczać desant zarówno w powietrzu /środkami obrony przeciwlotniczej, śmigłowcami, lotnictwem/, jak i po wylądowaniu. Główną rolę w tym zwalczaniu będzie spełniał odwód przeciwdesantowy.

Podstawowym zadaniem odwodu przeciwdesantowego będzie zwalczanie desantu po jego wylądowaniu. Stosownie do tego zadania przyjęto, że ze względu na potrzebę natychmiastowego rozbijania desantu po jego wylądowaniu /lub w trakcie/, podstawowym sposobem walki z nim jest uderzenie. Odwód przeciwdesantowy może wykonać uderzenie samodzielnie /na mały desant w sile kompanii lub obezwładniony batalion/ lub wspólnie z drugim rzutem /odwodem ogólno-

wojskowym/. Innym sposobem zwalczania desantu, może być obrona elementu /obiektu/ ugrupowania bojowego, mająca na celu niedopuszczenie do niespodziewanego ataku przeciwnika. Tworzenie warunków do rozbicia desantu można osiągnąć przez blokowanie desantu i izolowanie go od sił głównych przeciwnika, doprowadzające w efekcie do zlokalizowania oraz niedopuszczenia do rozproszenia.

Tak postawiona hipoteza robocza wyznaczyła kierunek badań, stając się podstawą do oceny i interpretacji faktów oraz doboru właściwych metod badawczych. Uwzględniając odpowiedni dobór metod badawczych do poszczególnych podproblemów i zagadnień, ogólną procedurę badawczą można podzielić na następujące etapy:

I - badania teoretyczne i opracowanie rozwiniętej hipotezy roboczej;
II - weryfikacja poszczególnych elementów hipotezy roboczej;
III- synteza wyników badań oraz opracowanie teorii problemu.

W pierwszym etapie badań przeprowadzono analizę literatury dotyczącej użycia i działania desantów powietrznych w działaniach zaczepnych oraz ich zwalczania przez obrońcę. Stosowano tu takie metody, jak: analiza i synteza, porównanie, uogólnianie, analogia i indukcja. Weryfikację hipotezy roboczej /drugi etap badań/ przeprowadzono przy wykorzystaniu takich metod badawczych, jak: badanie sądów /opinii/ i obserwacja. Główne części składowe tego etapu, to: opracowanie i opublikowanie na łamach "Myśli Wojskowej" artykułu dotyczącego tej problematyki, konsultowanie wybranych zagadnień na forum naukowym katedr: taktyki ogólnej oraz sztuki operacyjnej; przedyskutowanie części problemów rażenia ogniowego desantu z oficerami Katedry Wojsk Rakietowych i Artylerii. W dalszej kolejności zbadano szkice i opisy najważniejszych ćwiczeń operacyjno-taktycznych "Autumn Forge", niektóre epizody działań w Afganistanie oraz dokumentację i przebieg ćwiczeń szkieletowych i grupowych w Akademii Obrony Narodowej. Po dokonaniu tych przedsięwzięć opracowano wyniki badań weryfikacyjnych. W trzecim etapie dokonano syntezy uzyskanych wyników badań. Podstawowe metody badawcze w tej fazie, właściwe badanim teoretycznym, to analiza i synteza, porównanie i uogólnianie.

Znikoma ilość literatury na temat użycia i działania odwodu przeciwdesantowego oraz stosunkowo rzadkie rozgrywanie takich sytuacji w praktyce powodowało trudności w dokładnym zbadaniu tej problematyki. W ostatnich latach jedynie w ćwiczeniach dowódczo-sztabowych /OPAL-88 i ALADYN-88/ w POW rozgrywano aplikacyjnie walkę z desantem. Natomiast w WOW i SOW w ogóle nie ćwiczono na wysadzenie desantu. W ćwiczeniu "ALADYN-90" w POW w 1990 roku sprowadzało się do blokowania desantu operacyjnego wydzielonymi do tego siłami i środkami oraz rozcinania i rozbijania go częściami. W ćwiczeniach dowódczo-sztabowych i grupowych Akademii Obrony Narodowej rozgrywano walkę z desantem w ćwiczeniu szkieletowym w 1990 r. Wydzielenie czasu i poświęcenie go walce z desantem miało miejsce w ćwiczeniu głównym na drugim semestrze oraz na trzecim semestrze w ćwiczeniu "Operacja obronna armii".

Brak praktycznych doświadczeń z ćwiczeń z wojskami, jak również ograniczone możliwości weryfikacji założeń teoretycznych w innych rodzajach ćwiczeń sprawiają, że zaprezentowana w niniejszej rozprawie teoria nie jest w pełni zweryfikowana. Wymaga ona dalszych zabiegów weryfikacyjnych zwłaszcza w praktyce ćwiczeń z wojskami.

II. ZAGROŻENIE DYWIZJI W OBRONIE PRZEZ TAKTYCZNE DESANTY POWIETRZNE

Desanty taktyczne to głównie desanty śmigłowcowe. Niewątpliwe zalety śmigłowca spowodowały, że desanty taktyczne wykonywane były w większości konfliktów zbrojnych występujących po drugiej wojnie światowej. Praktykowano je również w wielu ćwiczeniach. Przyczyn tego stanu rzeczy było wiele.

Po pierwsze - możliwość działania nawet przy stosunkowo niekorzystnej dla lotnictwa pogodzie. Samoloty transportowe nie mogą w warunkach złej pogody zrzucać desantu i mają trudności w precyzyjnym locie. Po drugie - manewrowość śmigłowca oraz możliwość wykonywania lotów w wąwozach, dolinach, terenie zalesionym.[6] Po trzecie - istnieje możliwość ciągłego dowodzenia poszczególnymi pododdziałami desantu śmigłowcowego od momentu załadowania do wyładowania. Umożliwia to podjęcie działań prawie natychmiast po wysadzeniu. Osiąganie gotowości do działania przez desanty spadochronowe ograniczane jest m.in potrzebą czasu na zbiórkę żołnierzy, zebranie uzbrojenia i środków zaopatrzenia ze stosunkowo dużego obszaru zrzutowiska. Ponadto wykonanie desantu śmigłowcowego jest bezpieczniejsze, a prawdopodobieństwo strat i kontuzji - znacznie mniejsze. Jeżeli śmigłowiec ze względu na trudne warunki terenowe nie może wylądować, żołnierze mogą opuścić pokład /gdy jest w zawisie/ za pomocą lin, trapów lub zeskoczyć.

Po czwarte - desant śmigłowcowy w razie napotkania silnego oporu przeciwnika w rejonie desantowania może być natychmiast ewakuowany.

Największe i najbogatsze doświadczenia w użyciu śmigłowców mają siły lądowe Stanów Zjednoczonych i Francji, a także była Armia Radziecka. Współczesna piechota na śmigłowcach jest ośmiokrotnie szybsza od wojsk zmechanizowanych.[7] Dzięki zwiększeniu się możliwości rażenia ogniowego oraz masowemu wprowadzeniu śmigłowców zostały stworzone dogodniejsze niż dotychczas warunki przenikania w głąb obrony, a tym samym tworzenia tam nowych ognisk walki oraz natychmiastowego wykorzystania skutków ognia.

---

6. W.Ostrowicz, "Śmigłowce", Warszawa 1971, s. 46
7. Regulamin polowy sił lądowych Stanów Zjednoczonych FM 100-5, Sztab Gen. 939/79

Może to znacznie ułatwić prowadzenie natarcia.

1. Zadania bojowe desantów i obiekty dywizji zagrożone ich oddziaływaniem

Szukając odpowiedzi na pytanie: jakie zadania mogą wykonywać desanty w pasie obrony dywizji oraz które jej obiekty są najbardziej narażone na ich oddziaływanie, należy uwzględnić różne sytuacje operacyjne, w jakich znaleźć może się dywizja. One rzutują na jej miejsce i rolę w ugrupowaniu operacyjnym. Wpływ na rodzaj wykonywanych zadań mają również warunki terenowe, pora roku i doby . Konkretna już sytuacja operacyjna, w jakiej może znaleźć się dywizja, zależy od koncepcji rozegrania operacji obronnej przez związek operacyjny. Ponieważ dywizja może znaleźć się w pierwszym rzucie - na głównym lub pomocniczym wysiłku związku operacyjnego - w drugim rzucie lub w pasie przesłaniania, rozważania powinny dotyczyć także wpływu miejsca w ugrupowaniu operacyjnym armii /korpusu/ na rodzaje zadań i skład desantów taktycznych /rys. 1/.

Przykładem walki obronnej w pasie przesłaniania mogą być chociażby rozgrywane w czasie ćwiczeń Bundeswehry działania obronne 36 BPanc /zał. 1/. Prowadząc działania obronne brygada, oprócz odpierania uderzenia sił głównych przeciwnika, była jeszcze zmuszona przeciwstawiać się desantowi powietrznemu na ostatniej rubieży opóźniania. Z zadaniem dezorganizacji pasa przesłaniania spotkamy się również w ćwiczeniu 1 KA/H/ /zał. 2/. W ćwiczeniu tym, w styk obrony między 7 BZ a 2 DZ /umowną/, strona przeciwna zaplanowała wysadzenie desantu w celu przyspieszenia tempa natarcia swych wojsk.

Ponieważ strona przeciwna zwykle wysadza desanty na kierunku głównego uderzenia, dywizja znajdująca się w pierwszym rzucie na głównym wysiłku obrony związku operacyjnego może mieć do czynienia z desantami wykonującymi bardzo różnorodne zadania.

Bardzo typowym zadaniem desantu jest utrudnianie użycia drugich rzutów /odwodów/.Wyprowadzona z pasa przesłaniania do odwodu 36 BPanc /zał. 1/ w kolejnym dniu działań obronnych miała być wykorzystana w rejonie obrony brygad pierwszego rzutu. Wysadzony na drogach przesunięcia 36 BPanc desant usiłował zdezorganizować jej manewr w stronę sił głównych.

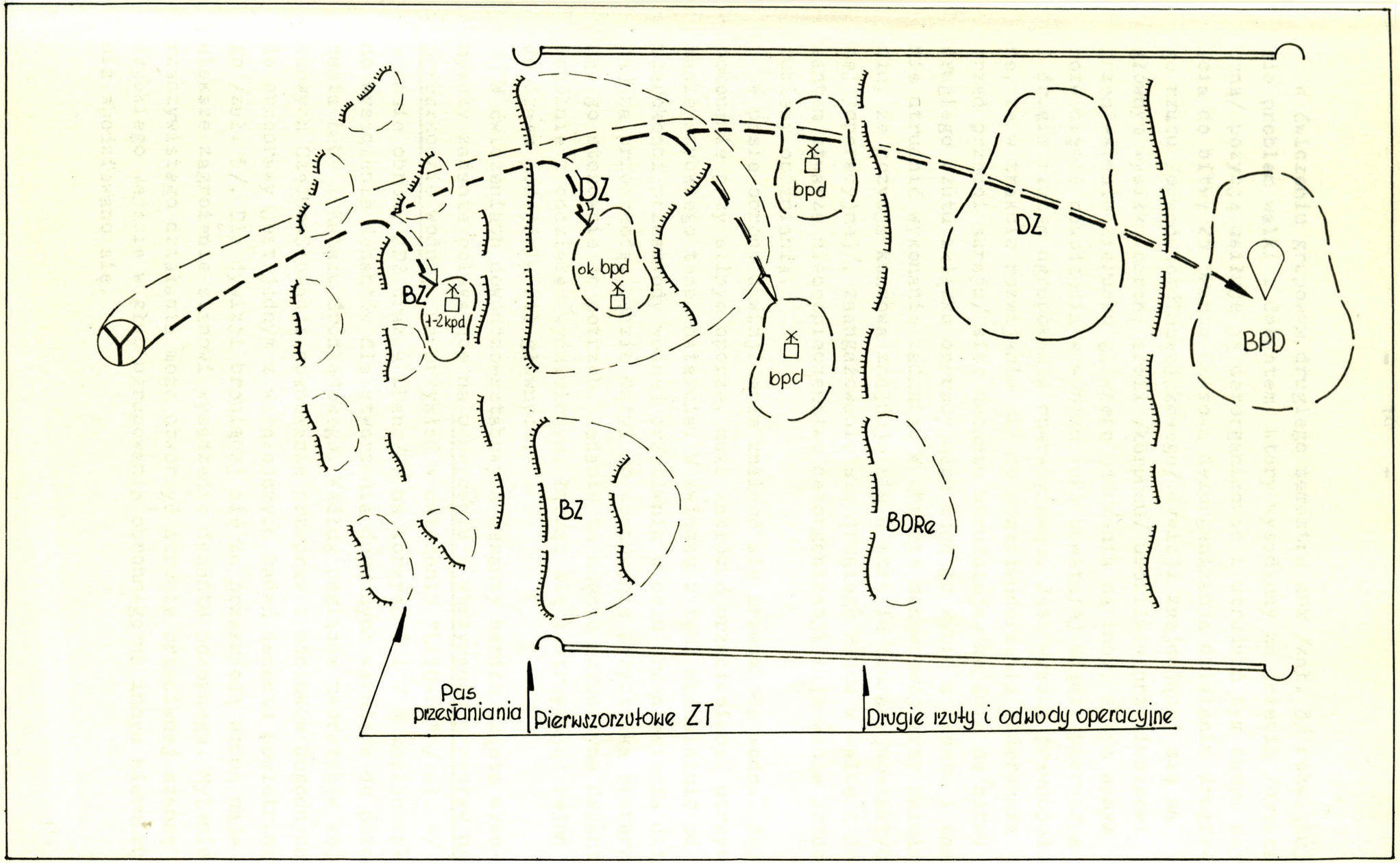

Rys. 1. Wielkość desantów, które mogą być wysadzone w pasie obrony związku operacyjnego

W ćwiczeniu grupowym drugiego semestru AON /zał. 3/ rozwiązuje się problem walki z desantem, który wysadzony za trzecią /ostateczną/ pozycją usiłuje ją dezorganizować i utrudnić tym samym wejścia do bitwy 25 DPanc. Czasowa dezorganizacja działania drugiego rzutu /odwodu ogólnowojskowego/ dywizji znajdującej się na głównym wysiłku obrony armii /korpusu/ umożliwia przeciwnikowi przeniesienie kierunku głównego uderzenia na inny, a tym samym rozwinięcie powodzenia w wyniku luki powstałej między pierwszym i drugim rzutem ugrupowania operacyjnego. Jest wysoce prawdopodobne, że w trakcie rozwijania sił do przeciwuderzenia /uderzenia przed przedni skraju/ siły desantu utrudniając wejścia do bitwy drugiego rzutu związku operacyjnego mogą go wybić z impetu i znacznie utrudnić wykonanie zadania. W obronie manewrowej przy założeniu, że pozycja końcowa znajduje się w strefie operacyjno-taktycznej /operacyjnej/, zaangażowanie się drugiego rzutu w walce z desantem stwarza niebezpieczeństwo dezorganizacji zajmowania przezeń rubieży opóźniania.

W pasie obrony dywizji może znaleźć się przeszkoda wodna. Jej pokonanie przy silnym oporze, może zakłócić przeciwnikowi utrzymanie szybkiego tempa natarcia. W związku z tym, niezależnie od szerokości przeszkody wodnej przeciwnik w celu przeniesienia działań za przeszkodę, będzie dążył do opanowania przyczółka poszerzając go stosownie do potrzeb. Zadanie to często rozpoczyna desant wspólnie z oddziałem wydzielonym, łącząc się i utrzymując rejon do czasu podejścia sił głównych.

W ćwiczeniach dowódczo-sztabowych desanty bardzo często wykonywały zadanie polegające na uchwyceniu i utrzymaniu przepraw na przeszkodzie wodnej. Na przykład w ćwiczeniu "LATO-84" /zał. 4/ w pasie obrony JDZ oraz 4 DPanc/H/ na korzyść 6 i 7 A zaplanowano wysadzenie desantów dla stworzenia dogodnych warunków do pokonania Łaby i Kanału Śródlądowego. Według poglądów teoretyków wojskowych Czecho-Słowacji opanowanie przepraw i odcinków dogodnych do przeprawy jest jednym z ważniejszych zadań desantu powietrznego /zał. 5/. Dla dywizji broniącej się za przeszkodą wodną największe zagrożenie stanowi wysadzenie desantu pozornego. Mylenie rzeczywistego działania może otworzyć stronie przeciwnej szansę szybkiego wejścia w głąb ugrupowania obronnego na innym kierunku, niż spodziewano się.

Typowym zadaniem desantu jest utrudnianie organizowania obrony na kolejnej rubieży. W ćwiczeniu "CONFIDENT ENTERPRISE" 8 DZ prowadząca działania opóźniające, oprócz odpierania przeciwuderzenia części sił 3 DPanc, zagrożona była przez desant, który zamierzał nie dopuścić do rozbudowy kolejnej pozycji obrony w rejonie Gedern /zał. 6/.

Przykładem walki desantu usiłującego utrudnić organizowanie obrony może być również działanie radzieckiego desantu w Afganistanie w rejonie Surubi.[8] Zadaniem desantu było zniszczenie przeciwnika prowadzącego działania obronne na płn.-zach. od Surubi /zał. 7/. Dowódca dywizji postanowił siłami dwóch pułków uderzeniem w skrzydła i tyły zmylić przeciwnika co do charakteru działania i sposobu przełamania obrony. Desant, po wylądowaniu, zablokował drogi obejścia. Dwa plutony rozbiły punkt oporu na zachód od jeziora Surubi otwierając drogę dla pułku zamierzającego uderzyć w prawe skrzydło. Część desantu po wykonaniu manewru na wsch. od Surubi we współdziałaniu z oddziałem obejścia stworzyła dogodne warunki do natarcia na wschód od jeziora.

W poglądach niektórych teoretyków wojskowych uznaje się, że "... po przerzucie drogą powietrzną jednostki te są niemal statyczne, a ich wprowadzenie do walki jest praktycznie niemożliwe".[9] Przytoczony pogląd wskazuje, że wojska powietrzno desantowe przerzucane w rejon działania będą musiały działać według zasad wypracowanych dla lekkiej piechoty wyposażonej w dużą ilość środków przeciwpancernych. Są zatem bardziej predystynowane do działań obronnych. Nie mogą, ze względu na brak w swej strukturze wystarczającej ilości środków wsparcia ogniowego, wykonywać samodzielnych zadań taktycznych, lecz tylko zadania cząstkowe na rzecz sił głównych, które ten desant zorganizowały. Nie oznacza to, że desant nie może atakować wybranych elementów /obiektów/ ugrupowania bojowego. Zadanie wykonywane przez desant może zatem brzmieć: zwalczanie elementów /obiektów/ ugrupowania bojowego /zał. 7/.

---

8. Na podstawie informacji uzyskanych od ppłk. Andrieja Jereszczenki - uczestnika działań bojowych w rejonie Surubi, dowódcy kompanii piechoty działającej w dwóch grupach po dwa plutony.
9. F.Kirchbach, "Użycie brygad powietrzno-szturmowych w ramach wykonywania kontrataków w skali operacyjnej", "Wojskowy Przegląd Zagraniczny" nr 4/88, s. 46

Wśród innych zadań, które może wykonywać desant, jest dezorganizacja wsparcia logistycznego. Przykładem takiego zadania może być działanie desantu w ćwiczeniu 1 KA/WB/ /zał. 8/. W ugrupowanie bojowe 3 DPanc/WB/, prowadzącej działania obronne, wysadzono desant z zadaniem odcięcia głównej drogi zaopatrzenia dywizji i opanowania mostów na Wezerze w rejonie zach. Polle. Charakterystyczne dla tego ćwiczenia było selektywne działanie desantu na tyły dywizji.

Z jakim zagrożeniem desantami może spotkać się dywizja na pomocniczym wysiłku obrony związku operacyjnego?

Ponieważ - jak dowodzi praktyka działań bojowych oraz ćwiczenia dowódczo-sztabowe - nacierający stosunkowo często przenoszą główne uderzenie, można przyjąć, że zagrożenie desantem na pomocniczym wysiłku związku operacyjnego nie będzie mniejsze. Możliwość łatwiejszego przenikania desantu w luki między związkami taktycznymi, a w razie otwartego skrzydła większa swoboda dolotu poza siły główne pierwszego pasa obrony, zwiększają szansę zaskakującego wysadzenia desantów oraz zagrożenie obiektów związku taktycznego znajdującego się na skrzydle związku operacyjnego.

Ponieważ dywizja na pomocniczym wysiłku otrzymuje zwykle szerszy niż na głównym wysiłku pas obrony, w związku z tym wysiłek środków rażenia będzie tam mniejszy a ugrupowanie bojowe płytsze. Wynika z tego, że przy stosunkowo mniejszej głębokości ugrupowania bojowego, największe zagrożenie wysadzenia desantów istnieje w rejonach poza ugrupowaniem bojowym związku taktycznego.

Jakie z kolei może być zagrożenie desantami dywizji drugiego rzutu związku operacyjnego?

Ponieważ skład desantu uzależniony jest od czasu działania oraz charakteru wykonywanych zadań,[10/] z zagrożeniem taktycznymi desantami dywizji znajdującej się na drugim pasie należy liczyć się dopiero podczas walki o utrzymanie pierwszego pasa. Wcześniej związek taktyczny może brać udział w zwalczaniu desantu operacyjnego /rys. 1/. O charakterze zadań desantu wysadzonego przez dywizję rozmieszczoną na drugim pasie decydować będzie cel działania strony przeciwnej. Ponieważ utrzymywanie ważnych rejonów na

---

10. "Powietrzno-lądowe działania operacyjne i taktyczne", cyt.wyd., s. 66

kierunku głównego uderzenia oraz dezorganizowanie pozycji obronnych drugiego pasa zapewnia przeciwnikowi szybsze wejście w strefę operacyjną, należy się liczyć z tym, że zadania desantu będą służyły osiągnięciu powyższego celu. Dywizja rozmieszczona w głębi operacyjnej zagrożona jest przede wszystkim oddziaływaniem desantów operacyjnych, z którymi będzie musiała podjąć walkę samodzielnie lub wspólnie z innymi związkami taktycznymi.

Oceniając zagrożenie desantami należy brać pod uwagę warunki szczególne, na istnienie których związek taktyczny nie ma wpływu, lecz może je wykorzystać - starając się stworzyć przewagę sytuacyjną. Poszczególne rodzaje warunków szczególnych, odnoszone do każdego z osobna mają swoją specyfikę, która może odwodowi ułatwić działanie lub sprzyjać stronie przeciwnej. W górach prowadzenie obrony polega głównie na sprawnym funkcjonowaniu ognia i ruchu wojsk między dominującymi górami /przełęczami/ oraz wzdłuż dróg. Trzeba liczyć się z tym, że przeciwnik swe działania zaczepne skupi na kierunkach doprowadzających do przełęczy lub węzła dróg. W związku z tym podstawowym zadaniem desantu może być opanowanie i utrzymanie węzła dróg /przełęczy, wzniesienia/. Góry sprzyjają wykonywaniu uderzeń na wybrane obiekty ugrupowania bojowego, tym bardziej, że na dywizję mogą oddziaływać oddziały obejścia w połączeniu z desantami.

Z działaniem wojsk na kierunkach można się spotkać również w lesie. Ponieważ ruch i ogień podstawowych środków ogniowych skupia się wzdłuż dróg /przesiek/ doprowadzających do skrzyżowania, przeciwnik wykorzystując skutki rażenia ogniem wysadzał będzie desanty na skrzyżowaniach ważnych dróg. Stosunkowo mała ilość otwartego terenu w lesie może sprawić, że rację bytu mają małe desanty. Desant może działać wspólnie z oddziałem obejścia; zwiększając tym samym zagrożenie dla obiektów ugrupowania bojowego.Odpierając ataki przeciwnika powinno się uwzględnić omijanie przez siły główne strony przeciwnej zabudowy miejskiej. Dla zapewnienia swobody ruchu sił głównych, wysadzony wcześniej desant może brać udział w zadaniu polegającym na blokowaniu części miasta. W walce o utrzymanie terenu zabudowanego dywizja, skupiając wysiłek ogniowy na dogodnych podejściach do bronionych obiektów /decydujących o trwałości obrony/, może spotkać się z małymi desantami współdziałającymi z oddziałami szturmowymi przeciwnika. Zadanie wykony-

wane przez desant polega na opanowaniu i utrzymaniu ważnego obiektu terenu zabudowanego.

Obrona zimą, ze względu na specyfikę tej pory roku sprawia, że wysiłek ogniowy skupia się na kilku drogach podejścia do broniących się wojsk. Uwzględniając warunki atmosferyczne i porę roku powinno się brać pod uwagę ważne skrzyżowania dróg, które opanowane przez desant zwiększają ruchliwość przeciwnika.

A zatem w pasie obrony dywizji taktyczny desant powietrzny przeciwnika może wykonywać szereg zadań szczegółowych służących przyspieszeniu tempa natarcia, a mianowicie:

- dezorganizować pas przesłaniania;
- utrudniać użycie drugich rzutów /odwodów/;
- uchwytywać i utrzymywać przeprawy na przeszkodzie wodnej;
- utrudniać organizowanie obrony na kolejnej rubieży;
- zwalczać obiekty /elementy/ ugrupowania bojowego;
- dezorganizować wsparcie logistyczne.

W warunkach szczególnych zależnie od ich specyfiki, desant może realizować takie zadania, jak: opanowanie i utrzymywanie obiektu /infrastruktury/ terenowego lub uderzenie na element /obiekt/ ugrupowania bojowego.

Z punktu widzenia głównego problemu badawczego rozprawy szczególnie istotne znaczenie ma określenie, które obiekty /elementy/ ugrupowania bojowego dywizji są najbardziej narażone na oddziaływanie desantów? Dla dywizji prowadzącej walkę w pasie przesłaniania największe zagrożenie stanowi uprzedzenie zajęcia przez desant przygotowanej w głębi pozycji opóźniania lub też uderzenie na wojska zajmujące już tę pozycję. Licząc się z silnym oddziaływaniem ogniowym z pozycji obrony desant może lądować poza obiektem, po czym wiązać ogniem część sił na pozycji lub zaatakować je.

Działania te mają związek z manewrem, nie tylko sił z pozycji na kolejną rubież, lecz także sił i środków rażenia oraz elementów wsparcia logistycznego. Niebezpieczeństwo dotyczy głównie możliwości ataku desantu na dywizyjną grupę artylerii dokonującą manewr na zapasowe stanowiska ogniowe. Z podobnego rodzaju zagrożeniem może spotkać się odwód przeciwpancerny, szczególnie podczas manewru na rubież ogniową. Zmiany stanowisk dokonują także organy dowodzenia dywizji. Okres przesunięcia stanowiska dowodzenia do nowego rejonu jest najbardziej dogodnym momentem do zaatakowania go przez desant /grupę dywersyjno-rozpoznawczą/.

Ponieważ do osłony przeciwlotniczej najważniejszych elementów /obiektów/ ugrupowania bojowego przeznaczone są baterie pułku rakiet przeciwlotniczych, są one zagrożone atakiem desantu w równym stopniu, co osłaniane przez nie siły.

Przy dużym zużyciu środków materiałowych i nasileniu ruchu elementów wsparcia logistycznego, tyły dywizji /elementy/ narażone są na atak desantu, szczególnie podczas przesunięcia do innego rejonu oraz dowozu środków materiałowych na pozycje opóźniania.

Praktyka ćwiczeń i konfliktów zbrojnych wskazuje, że stopień zagrożenia elementów ugrupowania bojowego dywizji znajdującej się na głównym wysiłku związku operacyjnego jest największy. Ponieważ taktyczny desant powietrzny z reguły wysadzany jest na głębokość ok. 15 km i więcej, w związku z tym najbardziej narażone na oddziaływanie desantu są siły i środki za pierwszym rzutem dywizji /rys. 2/. Na zarysowującym się wyraźnie kierunku głównego uderzenia przeciwnika, w walce o utrzymanie pierwszej pozycji, najgroźniejsze dla dywizji może się okazać nękanie ogniem lub atak desantu na batalion drugiej pozycji. Izolowanie sił drugiego rzutu pułku grozi utratą /osłabieniem/ pozycji w głębi, ważnego ogniwa struktury obrony.

W walce o drugą pozycję najgroźniejsze dla dywizji może być wciągnięcie drugiego rzutu dywizji do walki z desantem. Nieterminowe wyjście drugiego rzutu do kontraktu lub na rubieże ogniowe może naruszyć system obrony dywizji. Opóźnione w konsekwencji działanie drugiego rzutu może mieć decydujące znaczenie dla obrony. Elementami /obiektami/ ugrupowania bojowego najbardziej narażonymi na oddziaływanie desantu są głównie siły i środki za pierwszym rzutem takie, jak stanowisko dowodzenia oraz tyły dywizji /rys. 2/.

2. Możliwy skład desantów przeciwnika w ugrupowaniu broniącej się dywizji

Z zagrożeniem desantami należy liczyć się ciągle, lecz może być ono bardzo zróżnicowane, o czym decydować będzie głównie skład desantu. Z tego względu uzyskanie odpowiedzi na pytanie dotyczące tego zagadnienia jest jednym z koniecznych warunków opracowania stosownych zasad i sposobów przeciwstawienia się temu zagrożeniu.

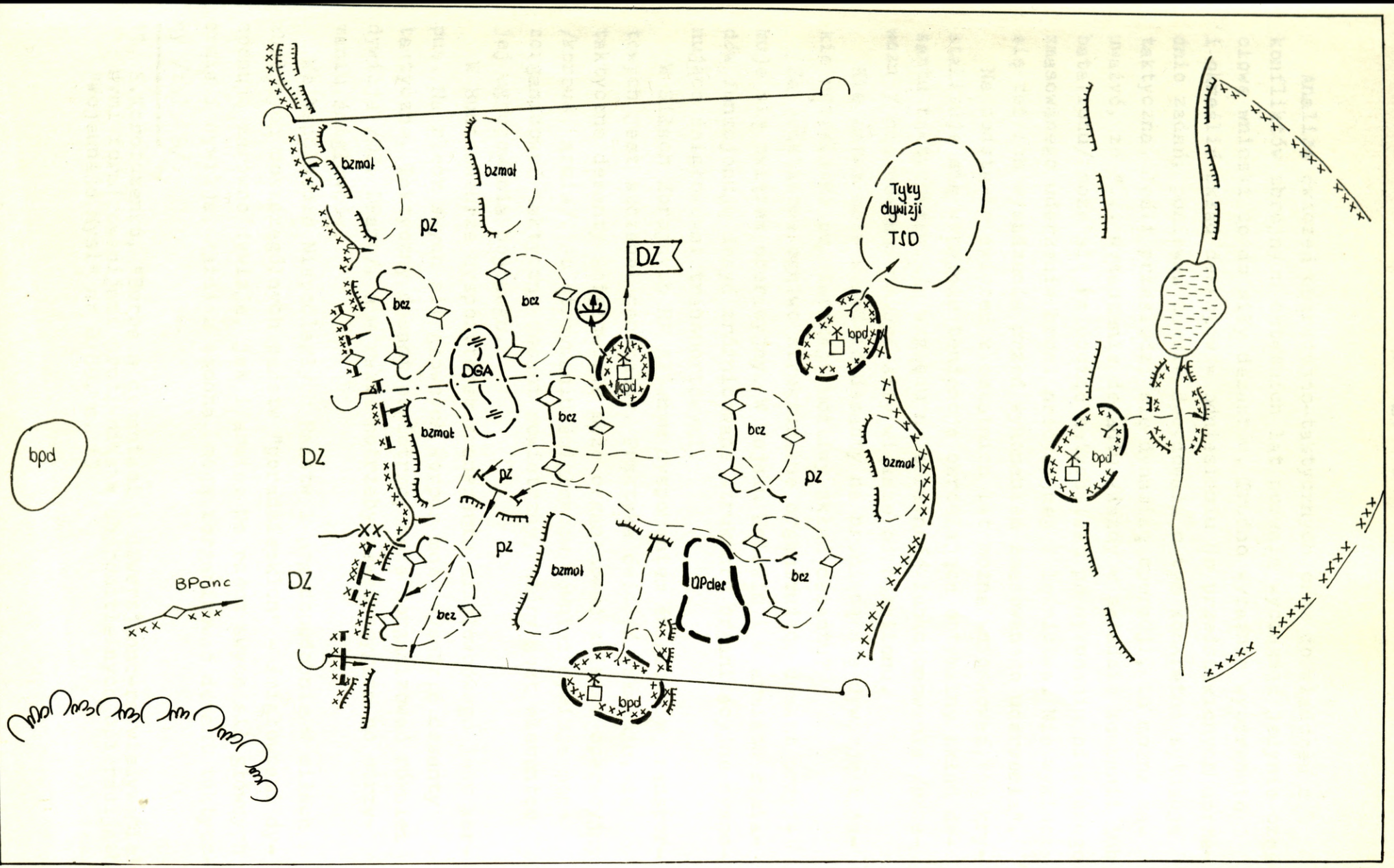

Rys. 2. Obiekty ugrupowania bojowego dywizji zagrożone atakiem desantów powietrznych

Analiza ćwiczeń operacyjno-taktycznych oraz doświadczeń z konfliktów zbrojnych ostatnich lat pozwala wyciągnąć jedynie częściowe wnioski co do siły desantów. Trudno wyraźnie wyodrębnić i określić skład desantów w odniesieniu do przedstawionych uprzednio zadań, ponieważ zawsze decydowała o tym konkretna sytuacja taktyczna. Jeśli prześledzi się dynamikę operacji, to można zauważyć, że "... wysadzenie desantu /każdy w składzie kompanii lub batalionu/ może się rozpocząć natychmiast po wykonaniu pierwszego zmasowanego uderzenia broni precyzyjnej i lotnictwa. Nie wyklucza się też ich wysadzenia przed wykonaniem zmasowanego uderzenia".[11/]

Na podstawie ćwiczeń z ostatnich lat można wnioskować, że krystalizuje się wyraźnie tendencja określająca optymalny skład desantu taktycznego. Ze względu na sprawność funkcjonowania /przewozu / nie powinny to być siły większe od batalionu.

Kto zatem może wysadzić desanty na broniącą się dywizję i jakie przesłanki potwierdzają możliwy skład desantu?

Za podstawowe ogniwo strukturalne organizujące desant przyjmuje się związek operacyjny. W Wojsku Polskim i w armiach sąsiadów funkcjonują dosyć zróżnicowane struktury organizacyjne dysponujące śmigłowcami transportowymi.

W Siłach Zbrojnych RP głównym dysponentem śmigłowców transportowych jest szczebel centralny. Praktyka ćwiczeń wskazuje, że taktyczne desanty śmigłowcowe może organizować związek operacyjny /korpus, armia/. Po otrzymaniu śmigłowców również dywizja może zorganizować taktyczny desant powietrzny, który jest elementem jej ugrupowania bojowego.

W Bundeswehrze dyspozytorem transportu śmigłowcowego jest korpus. Na rzecz swych sił głównych korpus może wysadzić desanty taktyczne. Taktyczny desant powietrzny może zorganizować również dywizja /DZ, DPanc/, a w razie potrzeby nawet brygada po otrzymaniu śmigłowców.

We Wspólnocie Niepodległych Państw i prawdopodobnie w siłach zbrojnych poszczególnych państw "poradzieckich" - śmigłowcami dysponują zarówno dywizje, jak i armie. Na rzecz swych sił głównych armia i dywizja, każda z osobna, mogą zorganizować desant taktyczny /zał. 9/.

---

11. E.Korotczenko, "Borba s desantami i diwersjonno-razwiedywatielnymi formirowanijami protiwnika w oboronitielnych opieracijach", "Wojennaja Mysl" nr 8/89, s. 13

Czecho-słowacka Armia posiada śmigłowce transportowe w strukturze korpusu armijnego, które w miarę potrzeb mogą być przydzielone do związku taktycznego. Organizatorami desantów powietrznych są: korpus armijny i dywizja.

Wielkość sił desantu, który przeciwnik może użyć w pasie obrony dywizji można odnieść do głębokości jej ugrupowania bojowego, ponieważ im większa jest głębokość wysadzenia desantu, tym większy powinien być jego potencjał bojowy. W zależności od warunków walki głębokość ugrupowania bojowego wynosi średnio do 25 km. W Wojsku Polskim i w armiach obcych przyjmuje się średnie tempo natarcia 2-3 km/godz. Oznacza to, że przy tempie natarcia 3 km/h siły główne będą potrzebowały 4-5 godzin doby walki aby pokonać ugrupowanie bojowe oddziałów pierwszego rzutu i połączyć się z desantem. Znajduje to potwierdzenie w przeprowadzonych ćwiczeniach operacyjno-taktycznych. Na przykład w utrzymywanym przez 6 BPanc rejonie /zał. 8/, przeciwnik wysadził desant w sile dwóch kompanii. Czas prowadzenia samodzielnych działań bojowych przez desanty kompanijne w ćwiczeniach z lat 1983 i 1986 wynosił 4-5 godzin.[12/]

W przedziale odległościowym 20-30 km przy tempie natarcia sił głównych 2-3 km/h desant powinien prowadzić samodzielne działania przez ok. 10 godzin. Siły desantów wysadzanych na odległość 20-30 km stanowią głównie bataliony /zał. 10/. Wynika z tego, że w końcowej części głębokości ugrupowania bojowego dywizji będą wysadzane przede wszystkim desanty batalionowe, dla których czas samodzielnego działania wynosił będzie ok. 10 godzin. W ćwiczeniach serii "Jesienna Kuźnia" w latach 1983 i 1987 czas działania desantów wynosił nawet do 20 godzin.[13/]

Związana z możliwościami czasowymi desantu odległość wysadzenia wynosi średnio 15-60 km [14/] /zał. 11/. Desanty w sile brygady /pułku/ powietrznodesantowej wysadzane w górnej odległości działań dzielono zazwyczaj na mniejsze zgrupowania desantowe. Zgrupowania batalionowe wysadzone najbliżej ugrupowania bojowego

---

12. Na podstawie, "Analiza szkolenia taktyczno-operacyjnego połączonych sił zbrojnych NATO", Sztab Gen. 1168/84, s. 21, Sztab Gen. 1298/87, s. 16
13. Tamże, s. 21, 16
14. E.Korotczenko, "Borba s desantami i diwersjonno-razwiedywatielnymi fornirowanijami protiwnika w oboronitielnych opieracijach", cyt.wyd., s. 13

dywizji mogą również dla niej stanowić zagrożenie. W ćwiczeniu "TRUTZIGE SACHSEN" 26 BPD została podzielona na dwa mniejsze zgrupowania, każde w sile batalionu /zał. 12/.

Z rozważania wynika, że związek taktyczny zagrożony jest najbardziej desantami w sile kompania-batalion. W dolnych odległościach działania należy spodziewać się desantów kompanijnych, natomiast w górnych desantów batalionowych.

Wpływ na wielkość sił desantu wysadzonego w pasie obrony dywizji wywierają niewątpliwie warunki szczególne. W górach, lesie oraz terenie zabudowanym, ze względu na stosunkowo niewielką pojemność terenu, szybkiemu przenikaniu w głąb obrony mogą służyć desanty w składzie 1 - 2 plutony. Wysadzenie desantu w nocy praktyka ćwiczeń w zasadzie bardzo rzadko odnotowuje, aczkolwiek śmigłowce przystosowuje się do działań w nocy.

x

x x

Analiza ważniejszych ćwiczeń operacyjno-taktycznych przeprowadzonych w ostatnich latach w Wojsku Polskim i armiach obcych wskazuje, że desanty wysadzane były najczęściej w ogólnym celu przyspieszenia tempa natarcia sił głównych /zał. 10/. W pasie obrony dywizji mogą być wysadzone taktyczne desanty powietrzne w sile średnio kompania-batalion /zał. 13,14/.

Desant najczęściej uchwytywał ważny rejon /obiekt terenowy/ i utrzymywał go do czasu podejścia sił głównych. W poglądach wielu teoretyków uznaje się, że dotychczasowe doświadczenia wykazują celowość przeobrażenia wojsk powietrznodesantowych w bardziej nobilne, zdolne do wykonywania zaskakujących uderzeń i samodzielnego działania wojska desantowo-szturmowe i powietrzno-szturmowe.

III. ZADANIA I SKŁAD ODWODU PRZECIWDESANTOWEGO DYWIZJI W OBRONIE

Aby określić zadania i skład odwodów przeciwdesantowych dywizji, należy w pierwszej kolejności przeanalizować potrzebę organizowania takich elementów ugrupowania bojowego oraz ich miejsce i rolę w całym systemie obrony przeciwdesantowej.

1. Potrzeby i cele użycia oraz zadania odwodu przeciwdesantowego

Rozwój środków rażenia i pojawienie się nowych form i sposobów prowadzenia walki, wpływa jednocześnie na powstawanie stosownych form przeciwdziałania. W sytuacji dużego zagrożenia taktycznymi desantami powietrznymi przeciwdziałanie w obronie nie może polegać jedynie na przygotowaniu pododdziałów i oddziałów do walki z nimi. Użycie sił i środków rodzajów wojsk do zwalczania desantów powinno przebiegać w sprawnie funkcjonującym systemie. Koniecznością stało się zatem zorganizowanie systemu obrony przeciwdesantowej, stanowiącego część składową systemu obrony dywizji. Przy takim założeniu działalność ogniowa i środki rażenia systemu obrony przeciwdesantowej stanowią elementy systemu ognia dywizji.

Obrona przeciwdesantowa jest to ogół przedsięwzięć podejmowanych w celu niedopuszczenia do lądowania desantu przeciwnika, a w wypadku lądowania - niszczenie go w walce. Obejmuje ona: rozpoznanie, ocenę przewidywanych rejonów desantowania, przygotowanie sił i środków do walki z desantem oraz organizację dowodzenia i współdziałania.[15/] W definicji tej wyraźnie brakuje odniesienia do działalności praktycznej, przy czym dominują wybrane czynności organizacyjno-przygotowawcze przed walką. Elementy zawierające walkę z desantem określa definicja systemu obrony przeciwdesantowej wojsk, która obejmuje: działania zgrupowań specjalnie wydzielonych wojsk, w tym oddziałów i pododdziałów desantowo-szturmowych przygotowanych do działania jako przeciwdesanty; zaplanowane uderzenia lotnictwa oraz zorganizowany system ognia i zapór przeciwdesantowych w rejonach prawdopodobnego wysadzenia /zrzutu/ desantów.[16/]

---

15. "Leksykon wiedzy wojskowej", MON 1979, s. 252
16. S.Koziej, "Operacje obronne", "Myśl Wojskowa" nr 4/1990, s.19

System obrony opiera się na trzech podstawowych elementach składowych, które tworzą wzajemnie powiązaną całość.[17] Do elementów tych zalicza się: ugrupowanie bojowe, system ognia oraz przygotowany /rozbudowany/ pod względem inżynieryjnym pas obrony /rys.3/. Skuteczną obronę można zapewnić przez zorganizowanie nie tylko systemu obrony przeciwdesantowej, lecz także takich systemów, jak: obrony przeciwpancernej, przeciwlotniczej, przeciwśmigłowcowej, obrony przed bronią precyzyjną itp. Każdy z wymienionych systemów stanowi w ramach danej grupy środków rażenia /struktury/ układ powiązań, natomiast w ramach systemu obrony dywizji każdy z nich jest podsystemem. Dla osiągnięcia zakładanego celu obrony zachodzi potrzeba przyjęcia racjonalnego, zgodnego z zamiarem dowódcy, rozmieszczenia sił i środków w terenie, z zachowaniem odpowiednich odstępów i odległości. Utworzenie odpowiedniego ugrupowania bojowego i zorganizowanie systemu ognia nie zawsze i nie w pełni zapewnia dogodne warunki prowadzenia obrony. Zmniejszenie skutków ognia oraz niespodziewanego ataku przeciwnika mogą zapewnić przedsięwzięcia rozbudowy inżynieryjnej pasa obrony.

Funkcjonujący w systemie obrony dywizji podsystem obrony przeciwdesantowej częściowo zawiera te elementy, które biorą udział w zwalczaniu desantów. Najważniejszym elementem systemu obrony przeciwdesantowej jest system ognia. System obrony przeciwdesantowej korzysta z tych elementów rażenia ogniowego, które zasadniczo wpływają na osłabienie potencjału bojowego desantu. Elementy systemu ognia w postaci uderzeń lotnictwa i wojsk rakietowych wykonywane są po wykryciu przeciwnika już w rejonach załadowania- do wyładowania w rejonie działania desantu włącznie. W ramach systemu ognia poszczególne siły i środki przeznaczone do zwalczania śmigłowców i siły żywej desantu prowadzą ogień tworząc w grupie środków podsystemy ognia systemu obrony przeciwdesantowej /rys.4/. Użycie inżynieryjnych środków rażenia dotyczy przede wszystkim minowania w rejonach przewidywanego lądowania oraz na kierunkach

---

17. " Regulamin taktyczny wojsk lądowych Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, cz. I /dywizja, brygada, pułk/", projekt, MON, Warszawa 1992

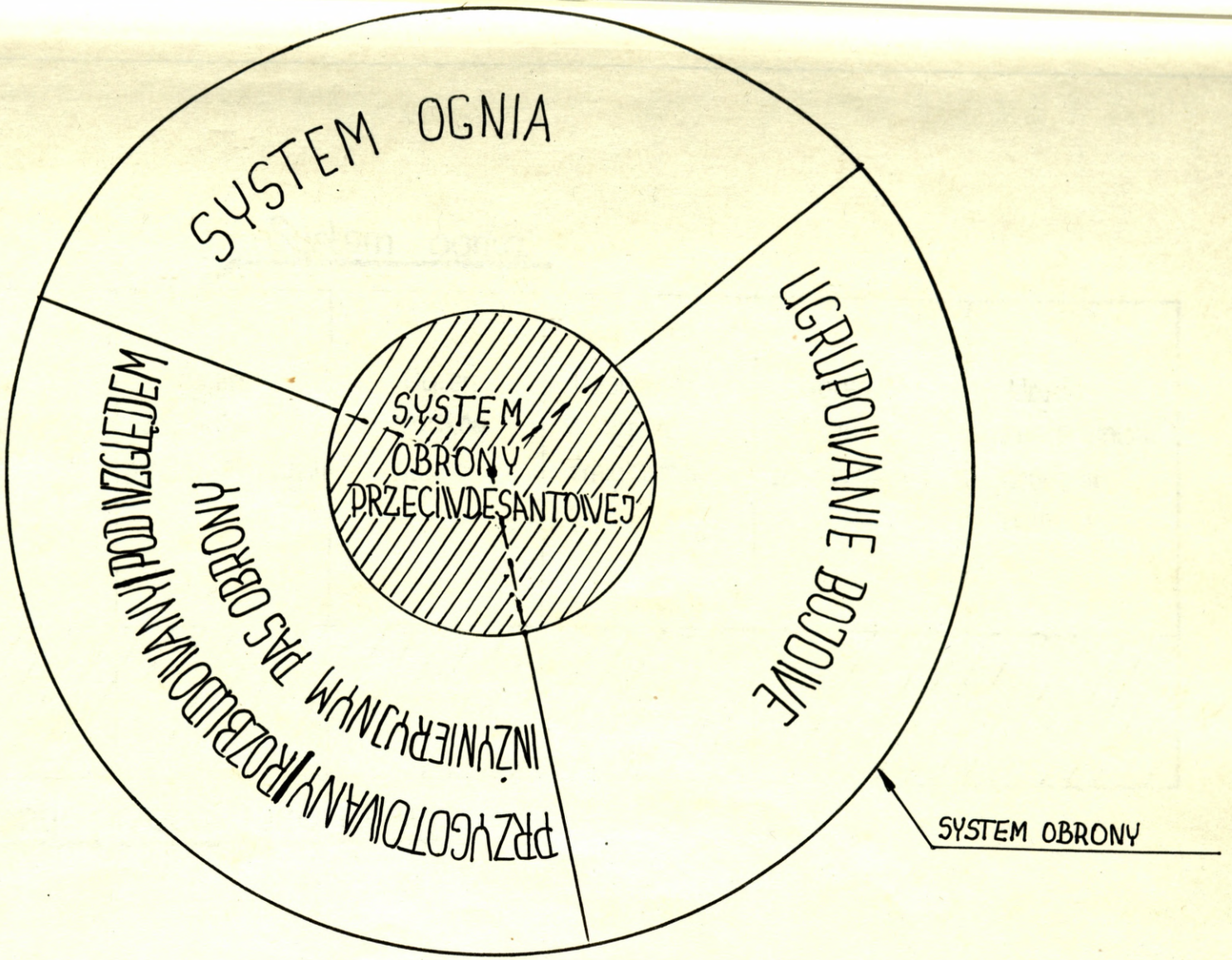

Rys. 3. Miejsce obrony przeciwdesantowej w systemie obrony dywizji

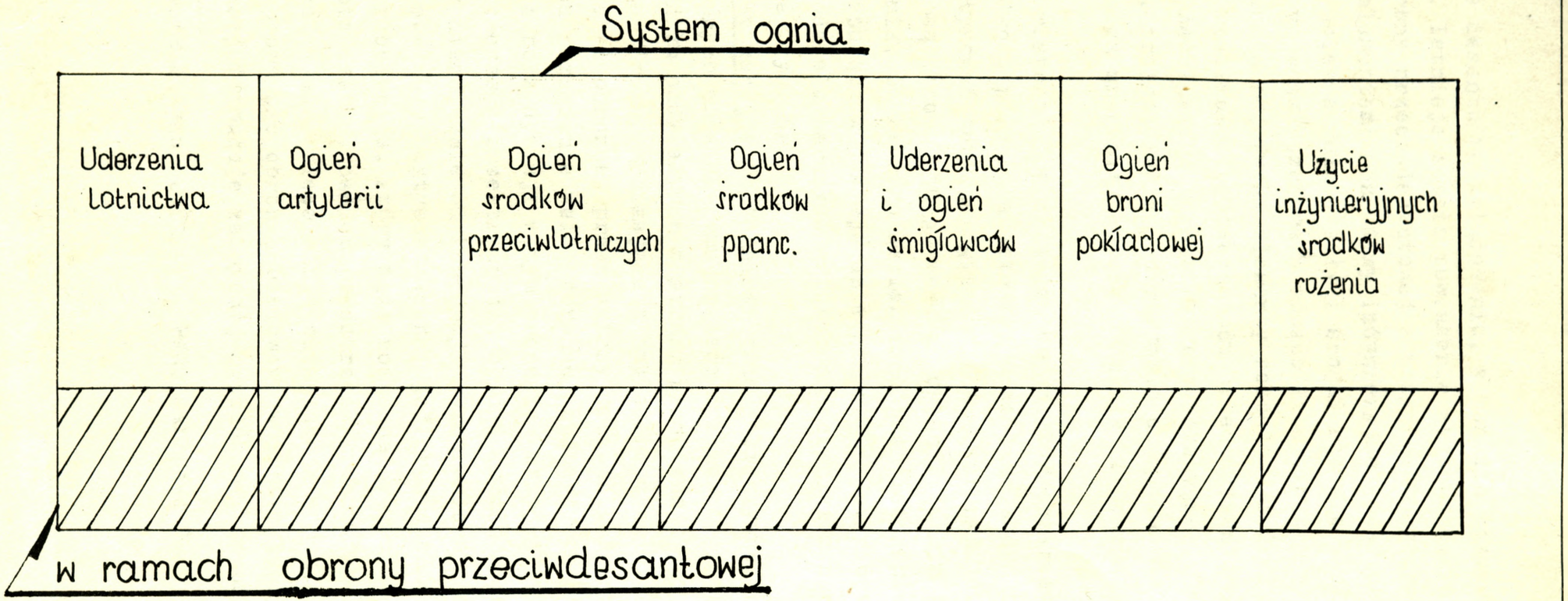

Rys. 4. Podsystem ognia obrony przeciwdesantowej w systemie ognia dywizji

działania desantu po wylądowaniu, a ponadto przygotowanie węzłów niszczeń. Istnieje ścisłe powiązanie systemu ognia w ramach systemu obrony przeciwdesantowej z przyjęciem ugrupowania bojowego oraz elementami rozbudowy inżynieryjnej pasa obrony. Aby ogień spełniał należną rolę - siły i środki rażenia zwalczając desant powinny być rozmieszczone w sposób zapewniający wykorzystanie swych walorów bojowych. Elementy rozbudowy inżynieryjnej mają wpływ na możliwości bojowe odwodu przeciwdesantowego. Realizacja takich przedsięwzięć rozbudowy fortyfikacyjnej, jak: zapory i niszczenia, przygotowanie i utrzymanie dróg oraz maskowanie bezpośrednie mogą znacznie usprawnić działanie odwodu przeciwdesantowego.

Przed rozpoczęciem rozważań dotyczących zakresu potrzeb tworzenia odwodu przeciwdesantowego oraz jego zadań należałoby usystematyzować terminologię dotyczącą warunków obrony.

Co to są i co obejmują warunki obrony? Termin "warunek" oznacza czynnik, od którego uzależnione jest istnienie czegoś lub sytuacja panująca w jakiejś dziedzinie.[18/] Definicja ta stwarza możliwość podziału warunków walki z przeciwnikiem na sytuacyjne i zadaniowe /rys. 5/.

Warunki sytuacyjne są to niezależne /obiektywne/ od dywizji stany, w których może się ona znaleźć cyklicznie /pora doby, roku/ lub w wyniku oddziaływania strony przeciwnej. Warunki zadaniowe są to właściwości wynikające z zakładanego celu i sposobu rozegrania walki obronnej przez wyższy szczebel. Konsekwencją celu i sposobu rozegrania walki obronnej związku operacyjnego jest miejsce i rola dywizji w tym procesie. Przyjęte w sposób umowny czynniki: czas i przestrzeń dla obydwu rodzajów są wspólne, ponieważ niezależnie od koncepcji rozegrania obrony przez wyższy szczebel - obiektywne warunki jej prowadzenia zależą głównie od przeciwnika, który może rozpocząć natarcie w dogodnym dla siebie czasie.Również przestrzeń /środowisko walki/ występuje zawsze w walce niezależnie od sytuacji w jakiej przyjdzie dywizji prowadzić obronę.Podstawowy warunek zadaniowy - cel walki obronnej formułuje zazwyczaj przełożony, natomiast sposób

---

18. Słownik Języka Polskiego, PWN, Warszawa 1989, s. 660

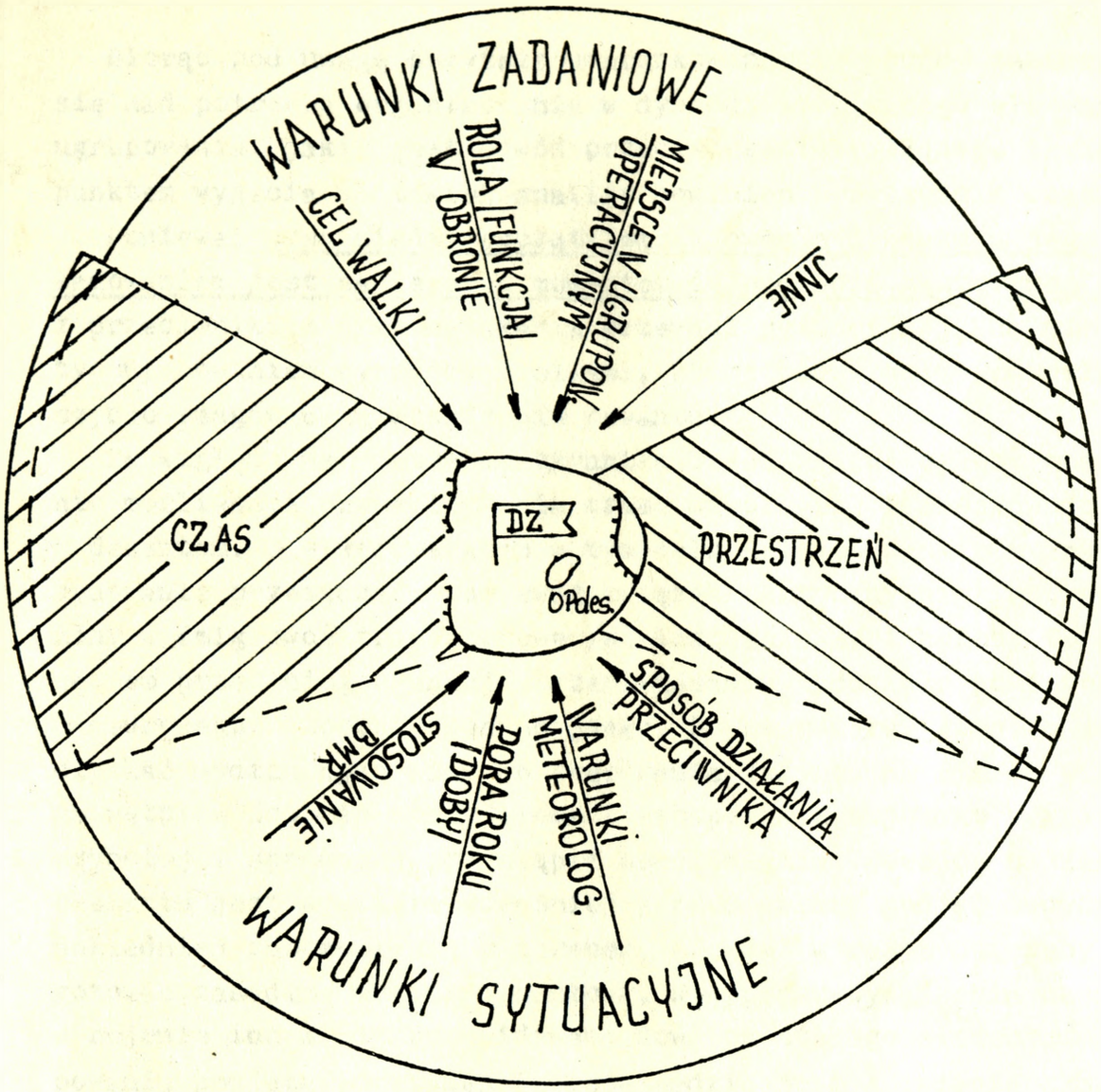

Rys. 5. Umowny podział warunków obrony

jego osięgnięcia - określa wykonawca. W podejmowaniu decyzji co do sposobu działania duże znaczenie ma usytuowanie desantu w stosunku do sił zwalczających go, w tym odwodu przeciwdesantowego. Uwzględniając przestrzeń, czas oraz możliwość oddziaływania części sił i środków rażenia dywizji desant strony przeciwnej może być w stosunku do nich w następujących położeniach:

- w powietrzu na śmigłowcach;
- na ziemi /w zawisie/ w trakcie lądowania;
- w trakcie przygotowania do działania /po wylądowaniu/ lub w trakcie wykonywania zadania bojowego.[19]

---

19. W.Krauz, "Wybrane problemy użycia i działania odwodu przeciwdesantowego ZT w obronie", "Myśl Wojskowa" nr 8/89, s. 79

Biorąc pod uwagę powyższe uwarunkowania spróbujmy zastanowić się nad potrzebą organizowania w dywizji specjalnego elementu ugrupowania, jakim jest odwód przeciwdesantowy. Sądzę, że dobrym punktem wyjścia do takiej analizy powinien być czynnik czasu.

Ponieważ czas między początkiem lądowania desantu a jego rozładowaniem jest najlepszym momentem do podjęcia skutecznej walki z przeciwnikiem oraz uzyskania przewagi sytuacyjnej, związek taktyczny powinien dysponować siłami, które będą zdolne odpowiednio szybko reagować na wysadzenie desantu.

Ze względu na znaczenie czynnika czasu celowe byłoby rozważenie możliwości przyśpieszenia czasu użycia sił i środków do walki z desantem. O wykorzystaniu w tym celu śmigłowców nie można zdecydowanie przesądzać, ponieważ związek taktyczny nie jest wyposażony w śmigłowce transportowe /wielozadaniowe/ i byłoby to przejęciem przez niego funkcji przeciwdesantu /oddziału powietrzno-manewrowego/ szczebla operacyjnego. Pewne rezerwy czasowe można uzyskać wydzielając siły do zwalczania desantu na stałe. Nie ulega wątpliwości, że stały element ugrupowania bojowego będzie mógł szybciej i sprawniej przystąpić do działania. Dowódca stałego elementu jest w stanie wcześniej /przed walką/ podjąć decyzję, dokładniej zapoznać się z terenem, a nawet w razie potrzeby przygotować zasadzkę przeciwdesantową. W wypadku wysadzenia desantu w rejonie innym niż przewidywano dowódca stałego elementu ugrupowania podjętą wcześniej decyzję będzie musiał jedynie skorygować i uściślić zadanie przed rozpoczęciem działania. Oznacza to, że działanie po skorygowaniu decyzji będzie szybsze niż doraźnie zorganizowanego elementu ugrupowania bojowego. Wynika z tego, że związek taktyczny powinien zorganizować do walki z desantem stały element ugrupowania bojowego.

Rozpatrując potrzeby organizowania specjalnego elementu ugrupowania bojowego dywizji, należałoby przyjrzeć się funkcji, jaką mają do spełnienia w jej pasie obrony siły i środki rażenia. Ponieważ siły i środki rażenia dywizji są rozmieszczone średnio na powierzchni ok. 600-750 km^2, nie ma możliwości, aby zapewnić równomierne wykonywanie zadań w całym pasie obrony, dlatego wysiłek rażenia powinien być skupiony w określonym miejscu i czasie. Siły i środki rażenia obrony przeciwdesantowej /składowa systemu ognia/

tym bardziej nie są w stanie tego zagwarantować, że desant nie wyląduje na całej powierzchni pasa obrony. Zaangażowanie oddziałów pierwszego i drugiego rzutu do innych ważniejszych zadań wymaga posiadania wcześniej przygotowanych sił do walki z desantem, odpowiednio reagujących na zachowanie bojowe strony przeciwnej. Takim elementem ugrupowania bojowego dywizji szybko reagującym na desant może być odwód przeciwdesantowy.

Wraz ze wzrostem zagrożenia desantami zwiększają się potrzeby użycia środków rażenia w zwalczaniu desantów. Teza ta ma następujące uwarunkowania. Pierwszym z nich jest efektywność środków rażenia. Dla dywizji w obronie oznacza to umiejętne rozmieszczenie oraz wykorzystanie sił i środków rażenia funkcjonujących w ramach systemu obrony przeciwdesantowej. Ostrożne działanie i trudny do wykrycia przerzut desantu /często tuż nad powierzchnią ziemi/ sprawiają, że nie wszystkie środki rażenia obrony przeciwdesantowej mogą być wykorzystane efektywnie. Udział podstawowych środków rażenia dywizji w wykonywaniu głównych zadań obrony może spowodować, że nie uda się zapewnić odpowiedniej ilości środków rażenia w zwalczaniu desantów. Należy liczyć się z częstym ich niedoborem. Wynika z tego, że samo rażenie może okazać się niewystarczające i powinno być uzupełnione działaniem przygotowanych do tego sił odwodu przeciwdesantowego. Struktura organizacyjna i liczba środków rażenia, jakie posiadają niektóre ważne elementy /obiekty/ ugrupowania bojowego, nie zawsze mogą zapewnić wykonanie zadań przeciwdesantowych. Na przykład stanowisko dowodzenia /ZSD/ w zasadzie dysponuje tylko środkami zapewniającymi spełnianie jego funkcji. Z podobnym problemem mogą się spotkać elementy wsparcia logistycznego.

Można więc przyjąć, że odwód przeciwdesantowy ma stanowić gwarancję sprawnego działania sił głównych wobec prób jego zakłócania przez desanty. Szybka reakcja na lądujący desant może stworzyć możliwość "przyłapania" go w rejonie wysadzenia oraz izolowania i rozbicia. Nasuwa się z tego wniosek, że bez utworzenia odwodu przeciwdesantowego siły główne dywizji miałyby trudności w prowadzeniu walki obronnej. Przeznaczenie sił i środków przewidzianych do walki z desantem wskazuje, że powinny one przyjąć nazwę oddział przeciwdesantowy. Dla zachowania porządku pojęciowego w dalszej

części pracy używać się będzie nazwy odwód przeciwdesantowy.

W ścisłym związku z potrzebą organizowania odwodu przeciwdesantowego na szczeblu taktycznym pozostają możliwe cele użycia i zadania tego odwodu. Cel bowiem danego działania jest wyrazem zdecydowania się na zaspokojenie określonej potrzeby, z uwzględnieniem możliwości w tym zakresie.[20/]

Przystępując do precyzowania celu ogólnego działania odwodu przeciwdesantowego należałoby określić kryterium porządkujące rozważania na ten temat. Cel ogólny powinien wynikać z potrzeb organizowania odwodu, jego roli w systemie obrony przeciwdesantowej i w całym systemie obrony dywizji. Z potrzeb tych wynika, że ma on zagwarantować swobodę działania sił głównych dywizji, co desant będzie chciał zakłócić.

W wypadku działania na rzecz sił głównych udział odwodu w systemie obrony ma charakter drugoplanowy - jest to działanie wspomagające. Można więc przyjąć, że celem ogólnym działania odwodu jest zapewnienie najkorzystniejszych warunków działania sił głównych dywizji /rys. 6/.

Na potrzeby analizy i sprecyzowania celów pośrednich /szczegółowych/ można jako kryterium rozważań przyjąć podstawowe czynniki walki, to jest: rażenie /ogień/, ruch i informację.[21/] Synteza elementarnych czynników walki tworzy bardziej złożone kategorie, jak uderzenie - stanowiące połączenie ruchu i ognia oraz opór - będący przeciwieństwem uderzenia.

Ponieważ odwód przeciwdesantowy ma zapewnić najkorzystniejsze warunki działania sił głównych, uzasadnione staje się połączenie czynnika rażenia z oporem. Najważniejsze bowiem elementy ugrupowania bojowego w określonej fazie obrony rażą przeciwnika swymi środkami, natomiast w innym etapie walki mogą się znaleźć w sytuacji, gdy będą musiały stawiać opór.

Z celu ogólnego działania odwodu przeciwdesantowego wynika, że cele pośrednie /szczegółowe/ powinny być rozpatrywane w aspektach: zwiększenia możliwości wojsk własnych oraz osłabienia możliwości przeciwnika.

---

20. S.Koziej, "Działania rajdowe", rozprawa habilitacyjna, ASG WP, Warszawa 1984, rozdział IV, pkt. 1
21. S.Koziej, "Podstawowe problemy taktyki ogólnej", ASG WP, Warszawa 1986, s. 11-12

Rażenie rozumiane jest jako destrukcyjne oddziaływanie na przeciwnika w celu jego zniszczenia lub obezwładnienia.[22] Istotą zaś oporu jest przeciwstawienie się zmianom, a o jego sile decyduje odporność na uderzenia przeciwnika oraz skuteczność własnego potencjału bojowego.[23]

W sferze rażenia /oporu/ zwiększenie możliwości wojsk własnych powinno przejawiać się w zapewnieniu skutecznej osłony podstawowych sił i środków rażenia dywizji prowadzących działalność ogniową /rażenie/. Dotyczy to głównie dywizyjnej grupy artylerii prowadzącej ogień ze stanowisk ogniowych, pułku rakiet przeciwlotniczych osłaniającego najważniejsze elementy ugrupowania bojowego oraz odwodu przeciwpancernego dywizji zwalczającego środki pancerne przeciwnika z rubieży ogniowych. W osłabieniu możliwości przeciwnika rola odwodu przeciwdesantowego jest niewielka. Może on jedynie uczestniczyć w osłabieniu potencjału bojowego strony przeciwnej.

Do osiągnięcia celu polegającego na zapewnieniu skutecznej osłony przeciwdesantowej elementów ugrupowania bojowego wykonujących zadania ogniowe /rażenia/ prowadzi bezpośrednio izolowanie i unieruchomienie desantu w rejonie jego wysadzenia lub na kierunku działania /rys. 6/.

Kolejnym elementarnym czynnikiem walki zbrojnej jest ruch - składnik niemal każdego działania. Podczas przygotowania starcia oraz w wykorzystaniu jego rezultatów wyraża się on głównie w manewrze wojsk, a w czasie samego starcia jest przede wszystkim składnikiem uderzenia.[24] Znalezienie racjonalnych rozstrzygnięć prowadzących do osiągnięcia sukcesu w walce jest uwarunkowane uzyskaniem przewagi nad przeciwnikiem. Konieczne do tego będzie między innymi utrudnienie mu ruchu i zapewnienie maksymalnej swobody ruchu wojskom własnym.[25]

Siły główne dywizji w zależności od sytuacji taktycznej mogą wykonywać ruch w formie manewru lub ruch w połączeniu z ogniem /uderzenie/. Słuszne zatem wydaje się /dla sprecyzowania celów

---

22. Tamże, s. 11
23. Tamże, s. 12
24. Tamże, s. 12
25. S.Koziej, "Działania rajdowe", rozprawa habilitacyjna, cyt.wyd.,s. 105

pośrednich/ połączenie czynników ruchu i ognia. Udział odwodu przeciwdesantowego w zwiększeniu możliwości wojsk własnych sprowadza się do ułatwienia swobodnego wykonania manewru /uderzenia/ najważniejszym elementom /obiektom/ ugrupowania bojowego do rejonów /rubieży/ ich działania /rys. 6/.

Ugrupowanie bojowe broniącej się dywizji często może znaleźć się w sytuacjach, w których konieczne będzie zapewnienie swobody działania najważniejszych jej elementów /obiektów/. W razie oddziaływania desantu /grupy dywersyjno-rozpoznawczej/ na drugi rzut dywizji celem działania odwodu przeciwdesantowego może być zapewnienie swobody manewru drugorzutowego pułku do rejonu /rubieży/ luzowania, zmiany lub rubieży ogniowych /rys. 6/. Gdy desant /grupa dywersyjno-rozpoznawcza/będzie oddziaływać na inny ważny element ugrupowania bojowego dywizji, taki jak odwód przeciwpancerny, celem działania odwodu jest zapewnienie swobody ruchu odwodu przeciwpancernego na wyznaczoną rubież ogniową. W odniesieniu do artylerii dywizji tym celem jest zapewnienie swobody manewru dywizyjnej grupy artylerii /jej części/ na tymczasowe/zapasowe/ stanowiska ogniowe. Jeśli istnieje zagrożenie oddziaływania desantu na organ systemu dowodzenia dywizji, celem działania odwodu jest zapewnienie swobody przesunięcia stanowiska dowodzenia /SD,ZSD/ do innego rejonu. W wypadku zagrożenia i dezorganizacji funkcjonowania elementów /urządzeń/ logistycznych celem działania odwodu może być zapewnienie swobody ruchu elementów systemu wsparcia logistycznego. W obronie manewrowej celem działania odwodu przeciwdesantowego jest ograniczenie swobody ruchu desantu /rozprzestrzeniania się go/ w stronę kolejnych pozycji /rubieży/ opóźniania /rys. 6/.

W zależności od sytuacji oraz warunków walki odwód przeciwdesantowy może osiągnąć wymienione cele wykonują następujące zadania:

- blokowanie /unieruchomienie/ desantu /grupy dywersyjno-rozpoznawczej/;
- obrona elementu /obiektu/ ugrupowania bojowego;
- rozbicie desantu.

Czynnikiem walki, którego znaczenie ciągle się zwiększa, jest informacja. Rola informacji pozostaje w ścisłym związku z rażeniem i ruchem. Obecnie jest ona nie tylko "spoiwem" zespalającym ruch i rażenie w kombinację uderzeń, manewrów, oporu i wyczekiwań, ale także czynnikiem mogącym niekiedy samodzielnie, bez

udziału innych czynników, przesądzić o zwycięstwie.[26]

W aspekcie zwiększenia możliwości wojsk własnych celem pośrednim działania odwodu przeciwdesantowego jest udział w zapewnieniu sprawnego funkcjonowania systemu informacyjnego /rys. 6/.

Rola odwodu przeciwdesantowego w osłabieniu możliwości przeciwnika sprowadza się głównie do osłabienia jego potencjału informacyjnego. Chodzi o oddziaływanie na grupy dywersyjno-rozpoznawcze, które mogą współdziałać z desantem i zdobywać informacje o broniącym się związku taktycznym oraz obiektach infrastruktury znajdujących się w jego pasie obrony.

W zależności od sytuacji osiągnięcie tego celu można zapewnić wykonując następujące zadania:

- blokowanie desantu /grupy dywersyjno-rozpoznawczej/ od funkcjonującego organu dowodzenia;
- obrona stanowiska dowodzenia /SD, ZSD/.

Sformułowane z punktu widzenia celów walki z desantami zadania można umownie nazwać minimalistycznymi i maksymalistycznymi.[27] Pierwsze polegają na ograniczeniu swobody działania desantu, drugie - jego rozbiciu /rys. 6/. Na podstawie dotychczasowych rozważań można przyjąć, że najbardziej typowymi zadaniami dla odwodu przeciwdesantowego będą: blokowanie sił desantu oraz obrona elementu /obiektu/ ugrupowania bojowego. Odwód rzadko będzie otrzymywał zadanie samodzielnego rozbicia desantu. Zadanie oddziaływania na grupy dywersyjno-rozpoznawcze powinno się rozpatrywać przede wszystkim jako wspólne ich działanie z desantami. Odwód przeciwdesantowy ze względu na specyfikę prowadzonych działań jest w stanie realizować jedynie część przedsięwzięć o charakterze przeciwdywersyjnym. Są to przede wszystkim działania blokujące oraz obrona elementu /obiektu/ ugrupowania bojowego dywizji /zał. 15/.

Przed przystąpieniem do rozważań na temat składu odwodu przeciwdesantowego należałoby zastanowić się, gdzie w ugrupowaniu bojowym związku taktycznego najkorzystniej byłoby go rozmieścić? Umiejętne rozmieszczenie odwodu umożliwi szybkie reagowanie na wysadzony desant, a tym samym jego unieruchomienie. Im mniejszy

---

26. Tamże, s. 12
27. Tamże, s. 218

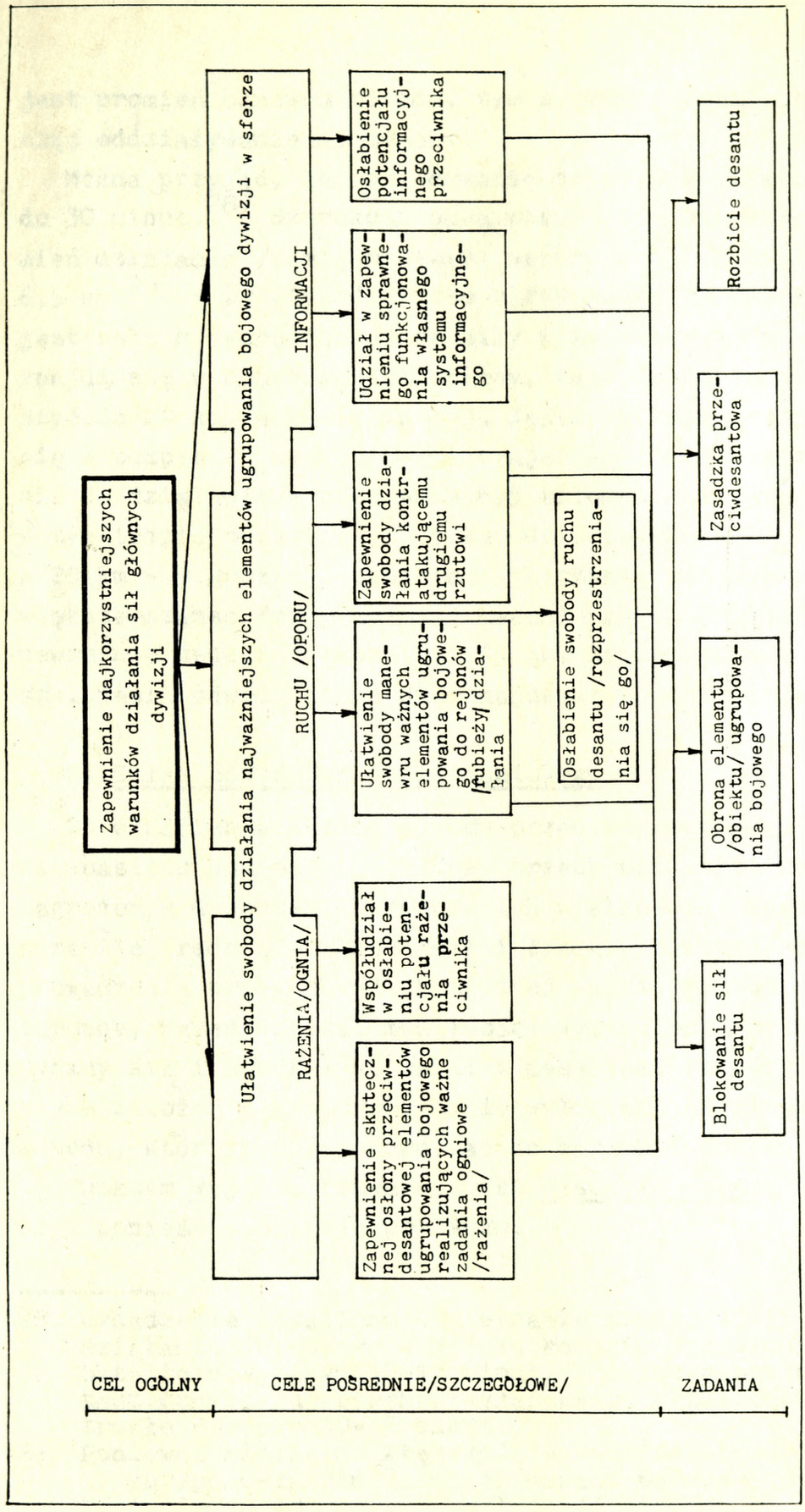

Rys. 6. Cele i zadania odwodu przeciwdesantowego

jest promień manewru odwodu, tym szybciej będzie on mógł rozpocząć oddziaływanie na desant.

Można przyjąć, że rozładowanie desantu w sile batalionu trwa do 30 minut.[28] Szerokość pasa obrony średnio wynosi 35 km, promień działania /ramię manewru/ wszerz ma 17,5 km, a w głąb 6,5 km [29] - licząc od środka ugrupowania obronnego. Ponieważ jest mało prawdopodobne, że siły przeznaczone do walki z desantem znajdą się w centrum pasa obrony, ramię manewru może się zwiększyć do 20 km, a nawet więcej. Jeśli założyć, że odwód przesuwa się w tempie 20 km/godz. /wliczając wyjście z rejonu i rozwinięcie do działania/, pokonanie 6,5 kilometra wymaga 18 i pół minuty. W tym tempie odległość 17,5 km odwód pokona w 52 i pół minuty, a 20 km - w godzinę. Pobieżne wyliczenia potwierdzają, że największe szanse "przyłapania" desantu ma odwód, którego ramię manewru nie będzie większe niż 10 km. Ramię manewru może być mniejsze, jeśli odwód będzie się znajdował w centrum pasa obrony.

2. Skład odwodu przeciwdesantowego

Do określenia składu odwodu przeciwdesantowego można posłużyć się następującą metodą. Należy przede wszystkim ustalić średnie zagrożenie desantami wyrażone ich wielkością. Następnie trzeba określić średnią wielkość sił i środków rażenia potrzebnych do prowadzenia przez odwód skutecznej walki. Biorąc pod uwagę zadania obronne, należy zbadać możliwości wydzielenia przez związek taktyczny sił i środków do walki z desantem. Po uwzględnieniu powyższych założeń i przeprowadzeniu wyliczeń, otrzymamy średni skład odwodu, który można porównywać do małych i dużych desantów.

Punktem wyjścia rozważań jest wysokość strat, jakie desant może ponieść w trakcie przewozu.

---

28. Wysadzenie batalionu w Wietnamie trwało 10-15 minut. Również działania desantowe w Wojsku Polskim przewidują rozładowanie batalionu w ciągu 10-15 minut. W ćwiczeniach operacyjno-taktycznych Bundeswehry wyładowanie batalionowego desantu trwało średnio 30-35 minut.
29. Ponieważ minimalna głębokość wysadzenia desantu wynosi ok. 15 km /po uwzględnieniu, że desant będzie lądował za oddziałami pierwszego rzutu/, odległość liczona od ich tylnej granicy do końca ugrupowania bojowego dywizji wynosi średnio 13 km.

Jak wynika z doświadczeń walk z desantami oraz opracowań naukowych i publicystycznych, straty desantu w czasie przewozu mogą się kształtować w granicach 10-30%.[30] Przewiduje się, że na skutek strat skład bojowy desantu może znacznie odbiegać od planowanego. Istotną rolę w walce z desantem odgrywa obrona przeciwlotnicza, ponieważ straty ogólne desantu poniesione w wyniku jej oddziaływania mogą wynosić 8-12%.[31] W ćwiczeniach dowódczo-sztabowych 6 BDSz przyjmuje się straty ogólne do 10%.[32] Można założyć, że straty ogólne desantu, poniesione podczas przewozu w wyniku oddziaływania sił i środków systemu obrony przeciwdesantowej, mogą wynieść średnio ok. 10%, a w bardzo korzystnych warunkach - 30%.

Ponieważ w czasie lądowania i rozładowania desantu /organizowania działań bojowych/ przeciwnik nie ma zorganizowanego systemu ognia i może tylko stawiać opór, najdogodniejszy do podjęcia walki jest moment wysadzenia desantu. W związku z tym przy określaniu składu odwodu przeciwdesantowego powinno się brać pod uwagę siły i środki, które będą w stanie prowadzić walkę zarówno z "przyłapanym" desantem, jak i jego osłoną.

Jak już była mowa, odwód przeciwdesantowy ma ułatwić swobodę działania najważniejszych elementów ugrupowania bojowego, dlatego jego wielkość /liczebność/ powinna być mniej więcej równa średniej wielkości desantu, jaki może być wysadzony w pasie obrony dywizji.[33]

Jeśli przyjąć batalion jako średnią wielkość desantu zagrażającego dywizji w obronie /zał. 13/, to jego przewóz /ok. 600 żołnierzy/ odbywa się z wykorzystaniem do około 20 średnich lub 50-60 lekkich śmigłowców transportowych, osłanianych średnio kluczem /eskadrą/ śmigłowców bojowych oraz do eskadry lotnictwa myśliwsko-bombowego.[34] Po uwzględnieniu 10% strat poniesionych

---

30. Z.Jabłoński,E.Duszewicz,R.Rajmański,R.Szymański, "Działania bojowe lotnictwa na korzyść taktycznych desantów powietrznych w operacji zaczepnej armii",rozprawa doktorska,ASG WP,Warszawa 1980,s. 147
31. B.M.Eblachow, "O stosowaniu desantów powietrznych w obronie", "Wojennaja Mysl" nr 5/90
32. Na podstawie konsultacji z ppłk.J.Wójcikiem szefem Wydziału Operacyjnego 6 BDSz w dniu 26.8.1991 r.
33. Pogląd taki reprezentuje między innymi płk prof.S.Koziej.
34. "Tymczasowe normy operacyjno-taktyczne oraz wybrane wskaźniki dotyczące możliwości bojowych rodzajów sił zbrojnych i wojsk", Sztab Gen.,Warszawa 1990,s.19; "Lotnictwo sił lądowych państw NATO", skrypt, ASG WP, Warszawa 1986, s. 45

podczas przewozu desant będzie liczył ok. 550 żołnierzy, ok. 18 średnich śmigłowców transportowych lub 45-54 śmigłowców lekkich. Ubezpieczeniem desantu będzie 4-10 śmigłowców osłony. Z powyższych danych wynika, że równowagę liczebną stanu osobowego zapewniają siły wzmocnionego batalionu zmotoryzowanego.

Potrzeby w zakresie osłony odwodu przeciwdesantowego przed oddziaływaniem środków napadu powietrznego dotyczą również rażenia śmigłowców bojowych /przeciwpancernych/ oraz lotnictwa osłaniających desant. W związku z tym osłonę odwodu należy rozumieć jako przeciwstawienie się środkom napadu powietrznego, których zadaniem jest zmniejszenie potencjału bojowego osłanianych wojsk /obiektów/ do poziomu uniemożliwiającego wykonanie przez nie zadania bojowego. Aby nie dopuścić do wykonania zadań przez środki napadu powietrznego, należy przeciwstawić im potencjał obrony powietrznej charakteryzujący się wskaźnikiem efektywności /E_{OP}/ od 30-50% /zał. 16/. Jeśli wartość współczynnika E_{OP} wynosi 10-20%, zapewnia się utrzymanie równowagi sił w rejonie działania. Obronę powietrzną charakteryzującą się współczynnikiem efektywności bojowej 16-18% należy uznać za średnią /wystarczającą/.[35]

Jakie zatem są potrzeby w zakresie środków obrony powietrznej, aby osłonę odwodu przeciwdesantowego można było uznać za wystarczającą? Gdyby desant użył średnich śmigłowców transportowych, wtedy wystarczającą osłonę powietrzną mogą zapewnić środki zdolne zniszczyć jeden spośród czterech śmigłowców osłony, a w wypadku użycia lekkich śmigłowców transportowych - dwóch spośród 10 śmigłowców osłony. Zniszczenie jednego śmigłowca zapewnia pluton ZU-23-2, ponieważ dwie jego armaty w dziesięciu oddziaływaniach ogniowych pomnożone przez współczynnik ogólny /Ki/ armaty /0,1/ dają wartość jeden /zał. 17/. Jeśli możliwe jest użycie środków typu ZSU-23-4, dwa wozy w pięciu oddziaływaniach ogniowych i współczynniku ogólnym 0,1 /zał. 17/ zapewniają zniszczenie jednego śmigłowca. Dwa śmigłowce osłony może zniszczyć pluton PRWB "OSA-AKM" w trzech oddziaływaniach ogniowych, każdy PRWB o współczynniku ogólnym 0,34, lub bateria ZSU-23-4 w pięciu oddziaływaniach ogniowych o współczynniku ogólnym 0,1 /zał. 17/.

---

35. Na podstawie konsultacji z Kierownikiem Katedry Obrony Powietrznej w dniu 23.4.1992 r.

Z przytoczonych danych wynika, że osłonę powietrzną odwodu przed oddziaływaniem śmigłowców osłonowych /ze wskaźnikiem efektywności średnio 16-18%/ mogą zapewnić siły odpowiadające potencjałowi ok. baterii ZSU-23-4 lub plutonowi PRWB "OSA-AKM".

Potrzeby w zakresie osłony desantu dotyczą również przeciwdziałania lotnictwu osłaniającemu desant w sile do eskadry. Jeśli niezbędne jest zniszczenie 16-18% celów powietrznych z ok. 12 środków napadu powietrznego, zniszczenie dwóch celów jest w stanie zapewnić jedna bateria "OSA-AKM" w trzech oddziaływaniach i współczynniku rażenia K = 0,15 /zał. 18/.

W sumie do osłony odwodu przeciwdesantowego powinny być użyte siły odpowiadające minimum baterii przeciwlotniczej wraz z organicznymi środkami wzmocnionego bzmot. Trzeba sobie zdawać sprawę, że nie zawsze mogą być użyte środki do walki ze śmigłowcami i lotnictwem osłaniającymi desant. Walory bojowe niektórych środków /zał. 19/ w ogóle mogą nie być wykorzystane.

Można się również zastanowić nad potrzebami, dotyczącymi walki z siłą żywą desantu. Uzyskanie równowagi liczebnej może się okazać wystarczające jedynie do czasowego unieruchomienia desantu. Desanty, zwłaszcza organizowane z wojsk powietrznodesantowych, są dość dobrze wyposażone w lekkie moździerze i wyrzutnie przeciwpancerne, które powinny być rażone. Warunki skutecznego oddziaływania na siłę żywą desantu może spełnić artyleria do ognia pośredniego, przy czym potrzeby dotyczą również rażenia artylerii desantu.

Siły zwalczające desant dążą do jego natychmiastowego unieruchomienia i kierują się do rejonu wysadzenia desantu; można zatem przyjąć, że w początkowej fazie walki desant będzie odkryty. Liczba środków artyleryjskich wydzielonych do rażenia odkrytego przeciwnika powinna zapewnieć nie rozprzestrzenianie się desantu, a tym samym osiągnięcie celu. W związku z tym, że liczba środków niezbędnych do rażenia odkrytej siły żywej kompanii wynosi 3 JOSO,[36/] a desant może dysponować trzema obiektami typu kompanii, skuteczne oddziaływanie ogniowe na desant wymaga 9 JOSO /ok. dywizjonu/. W składzie desantu mogą znaleźć się siły do baterii

---

36. Metodyka obliczeń operacyjno-taktycznych podczas planowania porażenia ogniowego nieprzyjaciela przez wojska rakietowe i artylerię, MON, Warszawa 1987, s. 174

moździerzy. Zakładając, że moździerze desantu będą odkryte, konieczne będzie zaangażowanie kolejnych 3 JOSO /ok. baterii/.[37]

Z powyższych kalkulacji wynika, że na siłę żywą średniej wielkości desantu powinny oddziaływać siły co najmniej dywizjonu artylerii oraz ok. baterii do zwalczania artylerii desantu.

W związku z przewidywaną przebudową wojsk powietrznodesantowych w bardziej mobilne jednostki powietrznomanewrowe odwód przeciwdesantowy może spotkać się z tymi wojskami wykonującymi zadania o charakterze desantowym, polegające na utrzymywaniu ważnych odcinków terenu.[38] Charakterystyczne dla tych wojsk jest wykorzystanie śmigłowców wielozadaniowych jako środków transportu i walki /na przykład NH-90/. Wynika z tego, że siły i środki potrzebne do zwalczania śmigłowców będą większe niż dotychczas.

Powstaje zatem pytanie, jakie są możliwości dywizji wydzielania takich właśnie sił i środków do odwodu przeciwdesantowego?

Określając możliwości tworzenia odwodu przeciwdesantowego należy zachować właściwą proporcję ugrupowania bojowego. Dywizja musi być zdolna do wykonania zadania głównego w obronie. Ponieważ o powodzeniu w walce z desantem może decydować szybka reakcja odwodu przeciwdesantowego, siły do tego przeznaczone powinny być wydzielone na stałe i tworzyć stały element ugrupowania bojowego.

Wpływ na możliwości wydzielenia sił i środków do odwodu ma koncepcja rozegrania walki obronnej, określająca między innymi przyjęcie odpowiedniego ugrupowania bojowego. Warunki walki zmuszają dywizję do przyjęcia ugrupowania bojowego w jednym /w dwa/ rzucie, a nawet w trzy rzuty, co może spowodować mniejsze lub większe trudności w wydzieleniu sił do odwodu.

Jeśli związek taktyczny jest ugrupowany <u>w jednym rzucie</u>, funkcję odwodu przeciwdesantowego mógłby spełniać odwód ogólnowojskowy, ale tylko wtedy, gdy wśród zadań doraźnych nie ma innego ważniejszego zadania. Bardzo szeroki zakres zadań dla odwodu ogólnowojskowego wymaga, aby ze względu na potrzebę szybkiego reagowania osobno stworzyć odwód przeciwdesantowy.

---

37. Tamże, s. 170
38. J.Andriejew, "Sozdanije aeromobilnych wojsk Bundieswiera", "Zarubieżnoje Wojennoje Obozrienije" nr 6/91, s. 18

W walce obronnej, gdy dywizja jest ugrupowana w dwa rzuty, możliwość wydzielenia do odwodu sił z drugorzutowego oddziału zależy od rodzaju wykonywanego zadania. Jest taka możliwość, gdy drugi rzut związku taktycznego utrzymuje rejon obrony. Jednym z rozwiązań jest wydzielenie i wyprowadzenie części sił i środków do najdogodniejszego /z punktu widzenia zagrożenia desantami/ rejonu w gotowości do działania. Innym rozwiązaniem jest zgromadzenie sił i środków w rejonie obrony pułku drugiego rzutu i funkcjonowanie tam odwodu przeciwdesantowego jako jego integralnej części. Wadą drugiego rozwiązania jest rozmieszczenie odwodu, może się bowiem zdarzyć, że drugi rzut będzie się znajdował w niekorzystnym położeniu z punktu widzenia potrzeby szybkiego reagowania na desant. Zaletą jednak tego rozwiązania jest możliwość zapewnienia swobody działania drugiego rzutu. Trudności w wydzieleniu sił do odwodu pojawiają się wtedy, gdy drugi rzut dywizji wykonuje kontratak lub wyjście na rubieże ogniowe. Niezależnie od potrzeb, które zawsze są odnoszone do ważniejszych przedsięwzięć, rozwiązaniem organizacyjnym zapewniającym ciągłość walki z desantami jest czasowe przyjęcie funkcji odwodu przeciwdesantowego przez odwód ogólnowojskowy do chwili odtworzenia nowego odwodu przeciwdesantowego. Jeśli nie ma możliwości utworzenia odwodu przeciwdesantowego, funkcję tę z konieczności musiałby sprawować odwód ogólnowojskowy. W sytuacji gdy drugi rzut przystępuje do zamiany części sił lub luzowania, funkcję odwodu przeciwdesantowego od momentu manewru drugiego rzutu do odtworzenia nowego odwodu również mógłby spełniać odwód ogólnowojskowy.

Z dotychczasowych rozważań wynika, że drugi rzut dywizji, przeznaczony do wykonywania wielu ważnych zadań, ma ograniczone możliwości wydzielenia odpowiedniej ilości sił i środków do odwodu przeciwdesantowego. Często potrzeby są znacznie większe niż możliwości. Potrzeby walki "... zrodziły głębokość ugrupowania bojowego do tyłu", gdzie najczęściej utrzymywano 1/3 sił. Zapewniało to zachowanie właściwych proporcji /możliwości/ bojowych między rzutami ugrupowania bojowego, odpowiednio do sił przeciwnika.[39]

---

39. B.Chocha, "Rozważania o taktyce", MON, Warszawa 1982, s. 176

Biorąc pod uwagę fakt, że pierwszy rzut zawsze będzie stanowił trzon broniących się wojsk /z wyjątkiem sytuacji gdy ZT bierze udział w fazie opóźniania w obronie manewrowej/ w drugim rzucie nie powinno być więcej niż 1/3 sił. Wynika z tego, że związek taktyczny dysponujący trzema oddziałami może wydzielić do drugiego rzutu siły nie większe niż jeden pułk zmechanizowany. Analogicznie do tego z batalionów drugorzutowego pułku /który może wykonywać zwroty zaczepne lub inne zadania obronne/ trzon jego pierwszego rzutu powinny stanowić siły nie mniejsze niż dwa bataliony /taktyczne grupy bojowe/, a drugi rzut /odwód ogólnowojskowy/ - siły do batalionu. Pozostaje więc do dyspozycji jeden batalion. Problem tkwi w tym, że w 1/3 części wszystkich sił, które mogą być wydzielone z drugiego rzutu dywizji, oprócz odwodu przeciwdesantowego mogą się jeszcze znaleźć takie doraźnie organizowane elementy, jak oddział wydzielony, oddział ratunkowo-ewakuacyjny, taktyczny desant powietrzny lub grupa desantowo-szturmowa itp.

W sumie można przyjmować, że dywizja może do odwodu przeciwdesantowego wydzielić siły do ok. batalionu.

Aby do końca rozstrzygnąć problem składu odwodu przeciwdesantowego, należy zastanowić się, jakie związek taktyczny może ponadto wydzielić siły do osłony powietrznej oraz obezwładniania ogniowego siły żywej desantu.

Zgodnie z potrzebami do odwodu przeciwdesantowego powinno się wydzielić do baterii przeciwlotniczej. Dywizja w swej strukturze organizacyjnej ma pułk rakiet przeciwlotniczych; w każdym oddziale znajdują się ponadto po dwie baterie przeciwlotnicze oraz cztery drużyny przeciwlotnicze "STRZAŁA-2 M". Ponieważ funkcjonujące w systemie obrony powietrznej siły i środki mają zapewnić osłonę najważniejszych elementów /obiektów/ ugrupowania bojowego, przydział do odwodu baterii z dywizyjnego pułku jest mało prawdopodobny. Rozwiązaniem, które może zapewnić osłonę odwodu przeciwdesantowego, jest przydział do niego jednej z baterii drugorzutowego pułku. Pozwala to zachować jednorodność struktury organizacyjnej pułku /który wydziela także siły do odwodu/ bez zmiany podporządkowania.

W celu zwiększenia efektywności rażenia siły żywej desantu i ewentualnie śmigłowców na ziemi, potrzeby wzmocnienia /wsparcia odwodu/ wynoszą do dywizjonu artylerii. Dywizja zmechanizowana ma pięć dywizjonów artylerii oraz dwa ekwiwalentne dywizjony moździerzy. Dotychczasowe potrzeby artylerii do ognia pośredniego według kryterium: największy zakres zadań ogniowych wykonywany przez artylerię jednocześnie wymagają zaangażowania 23-31 dywizjonów, a według kryterium: ilość artylerii niezbędna do zorganizowania w dywizji i pułkach pierwszego rzutu grup artylerii o odpowiednim składzie - 6-9 dywizjonów.[40] Wynika z tego, że wydzielenie artylerii do odwodu jest fizycznie niemożliwe - po prostu według dotychczasowej metody naliczania potrzeb brak jest artylerii. Biorąc pod uwagę fakt, że artyleria jest bronią o zasięgu taktycznym, innego spojrzenia wymaga rozwiązanie problemu: jakie rodzaje obiektów przeciwnika mają być zwalczane przez artylerię poszczególnych szczebli.[41]

Z działalności ogniowej artylerii /bezpośrednie wsparcie ogniowe i ogólne wsparcie ogniowe/ w rachubę wchodzi jedynie wzmocnienie ogniem odwodu przeciwdesantowego. Jest to forma działalności artylerii szczebla nadrzędnego, polegająca na wykonywaniu zadań, w ramach ogólnego wsparcia ogniowego bezpośrednio na korzyść oddziałów i pododdziałów bez podporządkowania im artylerii.[42] Ponieważ nie ma możliwości przydziału artylerii do odwodu ani wspierania go ogniem przez artylerię wykonującą zadania bezpośredniego wsparcia /tabela 1/, zadania obezwładniania siły żywej odwód przeciwdesantowy powinien wykonywać używając swej organicznej baterii moździerzy. W sytuacji gdy odwód osłania drugi rzut dywizji podczas kontrataku, możliwe jest jego wsparcie ogniowe, bowiem siły wykonujące kontratak są wzmacniane 1-2 dywizjonami artylerii.

---

40. K.Czajka, "Użycie artylerii do ognia pośredniego w obronie dywizji", rozprawa doktorska, AON, Warszawa 1992, s. 106
41. Tamże, s. 107
42. Tamże, s. 108

Tabela 1

STRUKTURA WYKORZYSTANIA ARTYLERII DYWIZJI W OBRONIE /WARIANTY/[x/]

Działalność ogniowa	Szczebel podporządkowania artylerii		Wielkość wzmocnienia			
			bez wzmocnienia	2xda z BA lub pa	pa	BA
Wsparcie ogólne	DZ		2-3 da	3-4 da	4-5 da	4-6 da
Wsparcie bezpośrednie	pz	w rejonie GWO dywizji	1 da	1-2 da	1-2 da	1-2 da
		na kierunku pomocniczym	1 da	1 da	1 da	1-2 da
	bzmot		bateria moździerzy 120 mm			

x/ Na podstawie: [K.Czajka] "Użycie artylerii do ognia pośredniego w obronie dywizji", cyt.wyd. tab. 18, s. 109.

Znając potrzeby wynikające z zagrożenia średnich desantów oraz możliwości wydzielenia przez związek taktyczny sił do odwodu przeciwdesantowego, można również określić potrzeby w odniesieniu do małych i dużych desantów, które mogą być wysadzone w pasie obrony dywizji.

W wypadku kompanii powietrznodesantowej /zał. 13/, liczącej średnio 110 żołnierzy, mającej ok. 3 moździerzy i 2 PPK, po uwzględnieniu strat desantu w czasie przewozu, równowagę stwarzającą szansę unieruchomienia desantu w rejonie wysadzenia mogą zapewnić siły ok. kompanii zmotoryzowanej.

W pasie obrony dywizji /zwłaszcza gdy stanowi ona drugi rzut związku operacyjnego/ może być także wysadzony duży desant w sile około brygady. Można szacunkowo przyjąć, że stan osobowy brygady powietrznodesantowej wynosi średnio około 2800 żołnierzy.[43/]

---

43. BPD Bundeswehry liczy 2802 ludzi; stan osobowy samodzielnej brygady desantowoszturmowej w ćwiczeniu "LATO-84" wynosił - 2825 żołnierzy; stan 24 brygady powietrznomanewrowej Wielkiej Brytanii wynosi ok. 3000 żołnierzy.

W takich sytuacjach walka z desantem będzie zapewne podstawowym zadaniem dywizji i w związku z tym weźmie w niej udział większość, jeśli nie całość jej sił. Problem będzie miał charakter zadania bojowego dywizji, nie zaś jedynie osłony przed desantem. Z tego względu - rola odwodu przeciwdesantowego będzie całkowicie inna.

Reasumując należy stwierdzić, że skład odwodu przeciwdesantowego zapewniający unieruchomienie desantu oraz swobodę działania osłanianego obiektu powinien równoważyć średniej wielkości desant. Jednocześnie powinien być zdolny do obrony ważnego obiektu związku taktycznego przed oddziaływaniem dużego desantu. W korzystnych warunkach, szczególnie gdy odwód osiągnie przewagę /głównie sytuacyjną/, mały desant /pluton - kompania/ może być rozbity.[44] Powyższe wymagania spełnia wzmocniony batalion zmotoryzowany. Potrzeba prowadzenia walki ze śmigłowcami osłony /w przyszłości prawdopodobnie wielozadaniowymi/ sugeruje przydzielenie do osłony powietrznej baterii artylerii przeciwlotniczej. Konieczność obezwładnienia siły żywej desantu i skutecznej reakcji ogniowej w wielu zadaniach odwodu sprawia, że powinien on być wspierany ogniem co najmniej dywizjonu artylerii.

---

44. W ćwiczeniu "Trutzige Sachsen" /zał. 12/ rozbicia desantu w sile bpd dokonały siły pułku ochrony. W ćwiczeniu "Fränkischer Schild" /zał. 1/ likwidacją wysadzonego o 19.45 22.9 desantu zajmowały się siły brygady OT przez cały dzień 23.9.

IV. DZIAŁANIE ODWODU PRZECIWDESANTOWEGO W TOKU PROWADZENIA OBRONY

Odwód przeciwdesantowy podejmuje walkę z desantem w interesie sił głównych dywizji, przy czym ich udział w walce, ze względu na inne ważniejsze zadania obronne, może być minimalny lub stanowić jedno z głównych zadań w określonej fazie obrony.

Walka z desantami może być prowadzona w różnych warunkach, a rodzaj zadania /sposób zwalczania/ zależy głównie od składu desantu, sił i środków, jakie może wydzielić do odwodu związek taktyczny, oraz możliwości wsparcia odwodu przez szczebel nadrzędny.

Wpływ na rodzaj zadania wykonywanego przez odwód ma również umiejętność stworzenia /zapewnienia sobie/ przewagi sytuacyjnej nad desantem. Przewaga sytuacyjna wyraża korzystny wpływ ogólnej sytuacji wojsk na ich możliwości bojowe,[45] przy czym warunkami, które mogą decydować o przewadze sytuacyjnej, są:

- dyslokacja /rozmieszczenie/ odwodu wobec desantu;
- czas reakcji odwodu na wysadzany desant;
- umiejętność wykorzystania terenu;
- wykorzystanie warunków meteorologicznych, pory roku i doby.

Jak zatem odwód przeciwdesantowy prowadzi działania w czasie wykonywania poszczególnych zadań?

1. Blokowanie sił desantu

Blokowanie sił desantu jest to odmiana tzw. blokady taktycznej, rozumianej jako "... działanie bojowe wojsk mające na celu izolowanie od sił głównych przeciwnika niewielkich jego wojsk w celu pozbawienia ich możliwości skutecznego działania lub wykorzystania dla potrzeb walki".[46]

Aby odpowiedzieć na pytanie, jak odwód przeciwdesantowy ma prowadzić działania w czasie blokowania sił desantu, warto byłoby się zastanowić nad dwoma fazami blokowania desantu: nawiązaniem walki oraz prowadzeniem walki podczas blokowania. Można przyjąć, że blokowanie prowadzi się wtedy, gdy odwód przeciwdesantowy nie ma możliwości uderzenia i rozbicia desantu, może tylko izolować go od sił głównych lub udaremnić mu wykonanie zadania

---

45. Z.Galewski, "Czynniki powodzenia we współczesnej walce", MON, Warszawa 1986, s. 12
46. Leksykon wiedzy wojskowej, MON 1979, s. 44

w innym rejonie.

Zazwyczaj desant w początkowej fazie działania, dzięki zaskoczeniu, będzie miał inicjatywę. Dążąc do izolowania desantu odwód wraz z siłami i środkami obrony przeciwdesantowej będzie usiłował pozbawić go inicjatywy i sam ją przejmować. Przejmowanie inicjatywy wymaga nawiązania walki z desantem.

Biorąc pod uwagę warunki, w jakich odwód przystępuje do blokowania, w tym możliwe zachowanie bojowe desantu w stosunku do ważnych elementów ugrupowania bojowego, można wyróżnić dwa zasadnicze sposoby blokowania desantu, a mianowicie:

- blokowanie wiążące;
- blokowanie wiążąco-ubezpieczające.

Celem blokowania wiążącego jest czasowe związanie walką sił desantu. Jeżeli w walce z desantem ma brać udział drugi rzut /odwód/ ogólnowojskowy/ lub siły z nie atakowanych odcinków, odwód przeciwdesantowy może starać się unieruchomić desant /rys. 7/, stwarzając im warunki do uderzenia. Istotną sprawą jest to, że w założonych warunkach sytuacją najbardzoej typową dla tego sposobu działania jest utrzymywanie przez desant opanowanego rejonu. W związku z tym można przyjąć, że manewr odwodu do odcinka blokowania będzie wykonywany poza zasięgiem środków ogniowych desantu.

Nawiązywanie walki z desantem rozpoczyna się manewrem sił odwodu na odcinek blokowania, przy czym powinno ono uprzedzić uderzenie sił z nie atakowanych kierunków /rys. 7/. Licząc się z możliwością oddziaływania przeciwnika i koniecznością wyboru odcinka blokowania, odwód powinien się ubezpieczyć elementami rozpoznania.

Przystępując do tworzenia ugrupowania bojowego trzeba uwzględnić większy potencjał bojowy desantu oraz możliwość wspierania jego wysiłków przez siły główne przeciwnika. Dlatego ugrupowanie bojowe odwodu powinno nie dopuścić do przebicia się i przenikania przeciwnika przez odcinek blokowania oraz umiejętnie przeciwdziałać rozproszonemu desantowi.

Wymagania te mogłoby spełnić ugrupowanie bojowe uszykowane w jeden rzut z siłami dyspozycyjnymi dowódcy odwodu. Pod osłoną ogniową bojowego elementu rozpoznawczego rzut blokujący odwodu powinien sprawnie rozwinąć się w szyk zapewniający prowadzenie

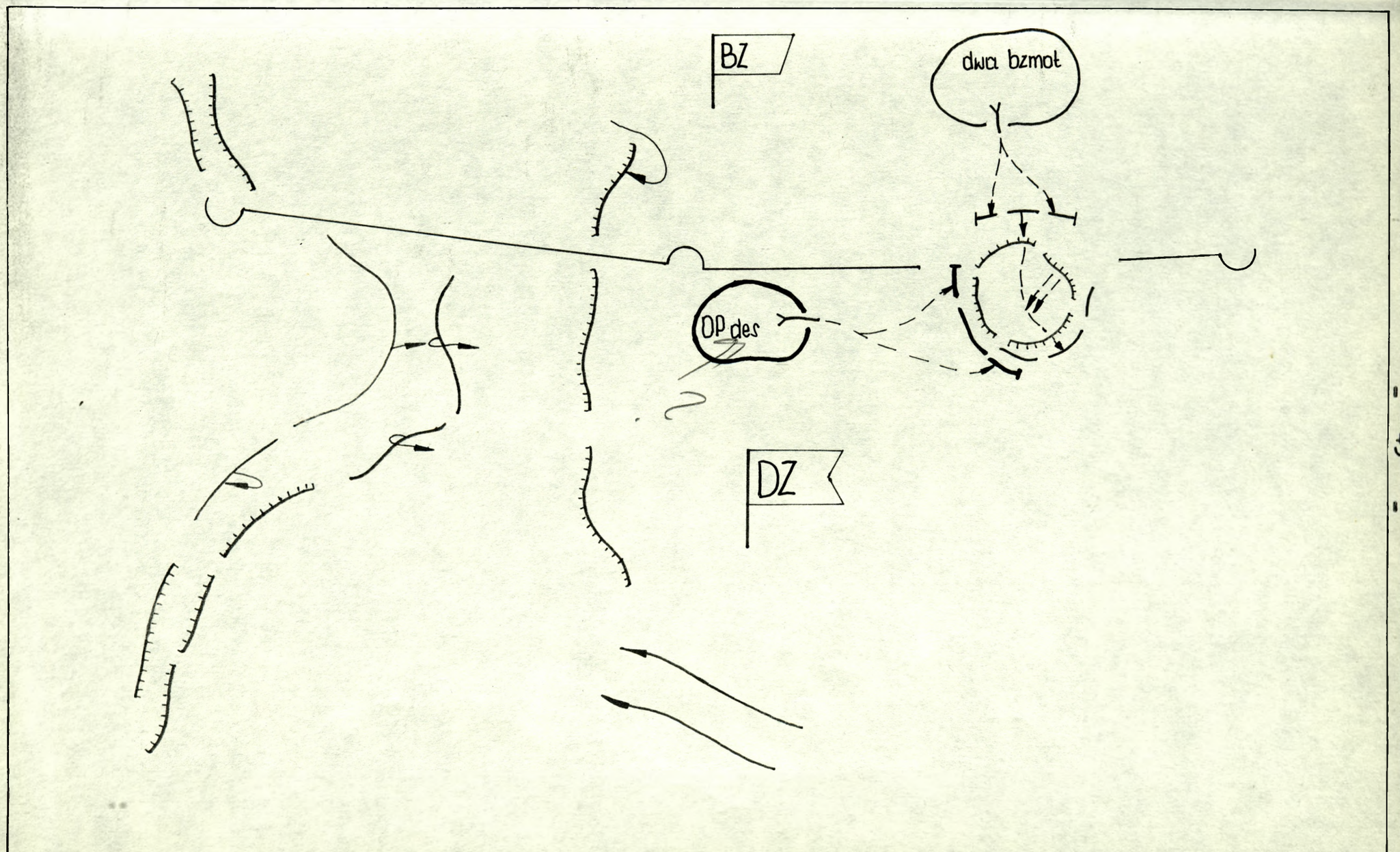

Rys. 7. Blokowanie wiążące desantu zmierzające do jego rozbicia przez sąsiada.

ognia do desantu. Po zajęciu stanowisk ogniowych przez rzut blokujący sposób rozwinięcia sił na odcinku blokowania może być zbliżony formą do pododdziału rozwiniętego na rubieży ogniowej. Zachowując właściwe odległości między wozami bojowymi, zapewniające współdziałanie ogniowe, zyskuje się szerszy odcinek blokowania. Warto zauważyć, że ugrupowanie bojowe w jeden rzut jest rozwiązaniem ryzykownym, ponieważ stwarza przeciwnikowi większą szansę przebicia się i przenikania przez blokowany odcinek oraz wyjścia desantu z walki w stronę skrzydeł. W celu szybszego reagowania na próby przebijania się i przenikania przeciwnika przez odcinek blokowania powinno utworzyć się siły dyspozycyjne, gotowe do natychmiastowego działania. Na skrzydłach zgrupowania blokującego należy zorganizować patrole do osłony rzutu blokującego i prowadzenia obserwacji.

Ścisły związek z ugrupowaniem bojowym podczas blokowania desantu ma ogień odwodu przeciwdesantowego. Celowe będzie w tym miejscu rozpatrzenie charakterystycznych dla blokowania zagadnień prowadzenia walki podczas blokowania - umownie przyjętych jako druga faza działania. Powodzenie w walce z desantem zależy w dużym stopniu od dobrze zorganizowanego systemu ognia. W organizowaniu systemu ognia mogą pojawić się pewne trudności, głównie w czasie zajmowania przez siły i środki ogniowe stanowisk ogniowych na odcinku blokowania. Możliwość powstania znacznych strat /głównie wozów bojowych/ w trakcie organizowania systemu ognia sugeruje, że desant powinien być silnie rażony. Jest to znacznie łatwiejsze wtedy, gdy na rzecz odwodu można wykorzystać lotnictwo i śmigłowce. Jeśli nie ma takiej możliwości, zadanie obezwładnienia desantu powinna przyjmować bateria moździerzy odwodu przeciwdesantowego, ewentualnie z przydzieloną odwodowi artylerią. Ponieważ czas zajęcia stanowisk ogniowych i przygotowania danych do prowadzenia ognia obserwowanego wynosi ok.20 minut, powstaje luka, podczas której artyleria odwodu nie może oddziaływać ogniowo na desant. Mając to na uwadze rzut blokujący powinien w tym okresie zintensyfikować maskowanie swych podstawowych środków ogniowych, a one z kolei - zmieniać stanowiska ogniowe.

W czasie organizowania systemu ognia w wypadku oddziaływania desantu działaniami najpilniejszymi są: określenie pasów ognia

dla plutonów i kompanii rzutu blokującego, wskazanie odcinków ogni ześrodkowanych, dodatkowych kierunków ognia oraz wskazanie stanowisk zapasowych.

Potrzeby ogniowe charakterystyczne dla blokowania wynikają z możliwości wyjścia desantu z walki. Blokując desant i wiążąc go ogniem odwód zamyka tylko jeden kierunek. Dlatego artyleria odwodu powinna być przygotowana do rażenia sił desantu, które będą usiłowały wychodzić z walki zza skrzydła zgrupowania blokującego.

Wiążąc ogniem desant, odwód przeciwdesantowy może tym samym tworzyć korzystne warunki do uderzenia drugiego rzutu /sił z nie atakowanych kierunków/. Od zgrania ognia środków rażenia zależy bezpieczeństwo sił blokujących i nacierających. Ponieważ atakujące siły /rys. 7/ mogłyby się znaleźć w zasięgu ognia zgrupowania blokującego, niezbędne jest uzgodnienie między nimi podstawowych sygnałów współdziałania, otwarcia i przerwania ognia oraz rubieży bezpieczeństwa.

Charakterystycznym wariantem izolowania desantu przeciwnika jest blokowanie wiążąco-ubezpieczające. O ile blokowanie wiążące ma na celu związanie walką desantu i czasowe unieruchomienie go lub stworzenie warunków do uderzenia wyznaczonych do tego sił, o tyle blokowanie wiążąco-ubezpieczające ma na celu nie tylko związanie walką desantu, ale także zapewnienie swobody działania ważnego elementu /obiektu/ ugrupowania bojowego. Jest zatem typowym sposobem oddziaływania odwodu na desant usiłujący nękać drugi rzut związku taktycznego lub inne elementy ugrupowania bojowego w czasie ich przesunięć i manewrów. Można przyjąć, że w początkowej fazie działania desant ma inicjatywę przejawiającą się tym, że bez większego oporu został wysadzony, zdołał się zorganizować i zamierza nękać drugi rzut /rys. 8/ lub inny obiekt ugrupowania bojowego. Wynika z tego, że odwód dążący do przejęcia inicjatywy powinien w pierwszej kolejności nawiązać walkę z desantem.

Nawiązywanie walki z desantem może mieć decydujące znaczenie dla dalszego przebiegu blokowania, przy czym rozstrzygnąć należy kilka problemów wynikających ze specyfiki działania, a mianowicie:

- jak powstrzymać i związać walką silniejszego przeciwnika;

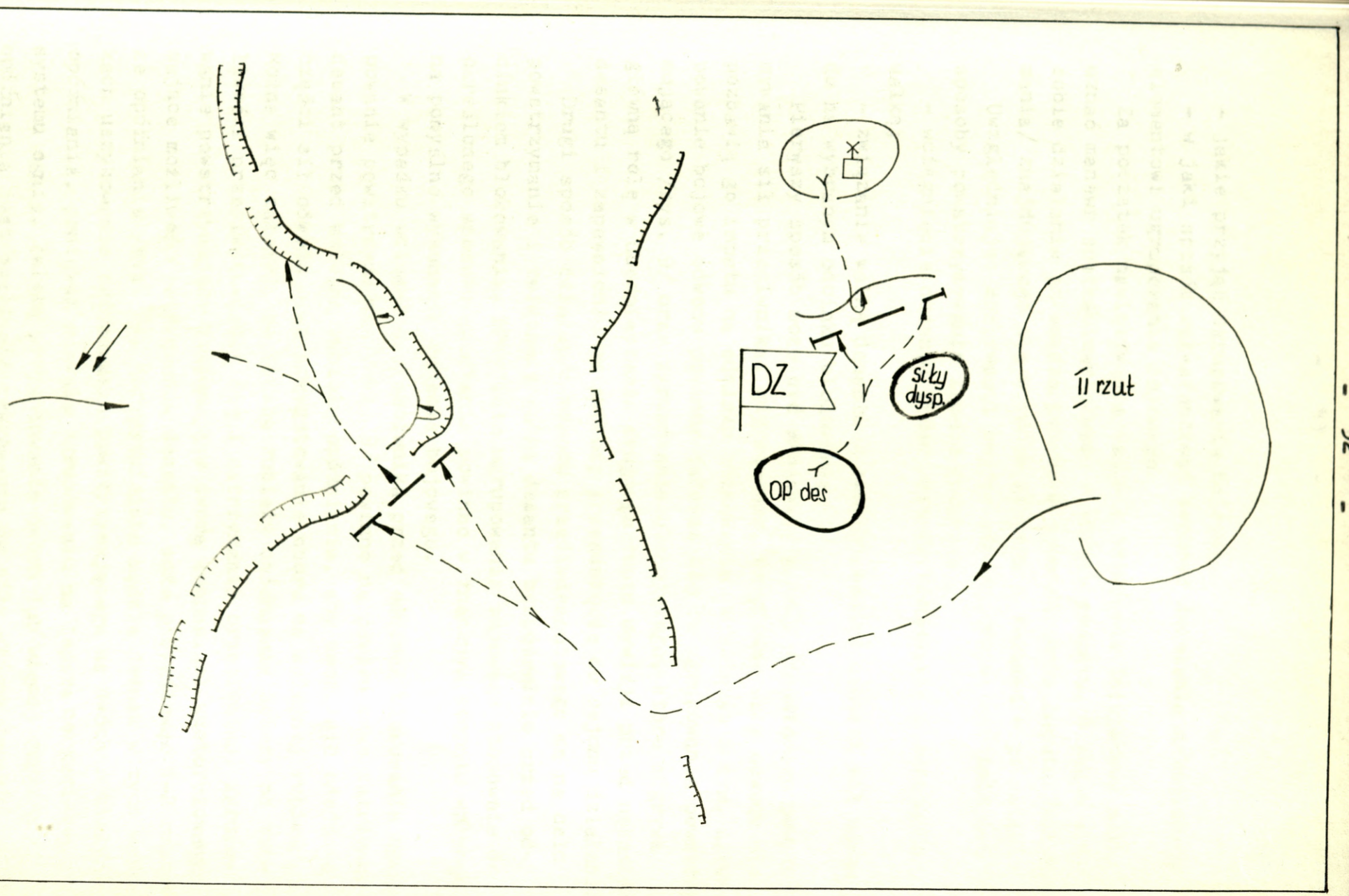

Rys. 8. Blokowanie desantu przeciwnika usiłującego zdezorganizować kontratak drugiego rzutu

- jakie przyjąć ugrupowanie bojowe;
- w jaki sposób zagwarantować swobodę działania osłanianemu elementowi ugrupowania bojowego.

Za początek nawiązywania walki o przejęcie inicjatywy można uznać manewr spotkaniowy odwodu w stronę desantu. O takim sposobie działania przesądza potrzeba powstrzymania impetu /zatrzymania/ znajdującego się w ruchu desantu i związanie go walką.

Uwzględniając możliwości bojowe odwodu, można wyróżnić dwa sposoby powstrzymywania impetu desantu:

- wciągnięcie desantu przed odcinek blokowania i związanie walką;
- związanie walką desantu z zaangażowaniem całości sił odwodu na wybranym odcinku blokowania.

Pierwszy sposób może być stosowany w celu stopniowego powstrzymywania sił przeciwnika, gdy wiadomo, że główne siły odwodu nie pozbawią go impetu na odcinku blokowania. W związku z tym, ugrupowanie bojowe odwodu powinno składać się ze zgrupowania powstrzymującego /rys. 9/ oraz zgrupowania blokującego, które odgrywa główną rolę w ubezpieczeniu drugiego rzutu dywizji przed nękaniem desantu i zapewnieniu mu swobody przesunięcia do rejonu działania.

Drugi sposób działania odwodu przeciwdesantowego ma na celu powstrzymanie i związanie walką desantu bezpośrednio przed odcinkiem blokowania. Przyjęcie ugrupowania bojowego stosownie do określonego sposobu działania powinno w znacznym stopniu wpłynąć na pomyślne wykonanie zadania bojowego.

W wypadku wciągania przeciwnika przed odcinek blokowania zgrupowanie powstrzymujące /rys. 9/ powinno na pewien czas zatrzymać desant przed kolejną rubieżą opóźniania, aby umożliwić odejście części sił odwodu oraz przygotowanie oporu na kolejnej rubieży. Można więc założyć, że liczba rubieży opóźniania zależy od możliwości przeciwstawienia się i zatrzymania przeciwnika. Zgrupowanie powstrzymujące dysponujące dwoma kompaniami zmotoryzowanymi, mające możliwość zatrzymania desantu, może przygotować 1-2 rubieże opóźniania /rys. 9/. Korzystniejsze będzie jednak w tych warunkach uszykowanie zgrupowania powstrzymującego na dwóch rubieżach opóźniania, ponieważ pozwala zgrupowaniu na lepsze zorganizowanie systemu ognia. Zaletą przygotowania dwóch lub więcej rubieży opóźniania jest możliwość reagowania na siły główne desantu, które

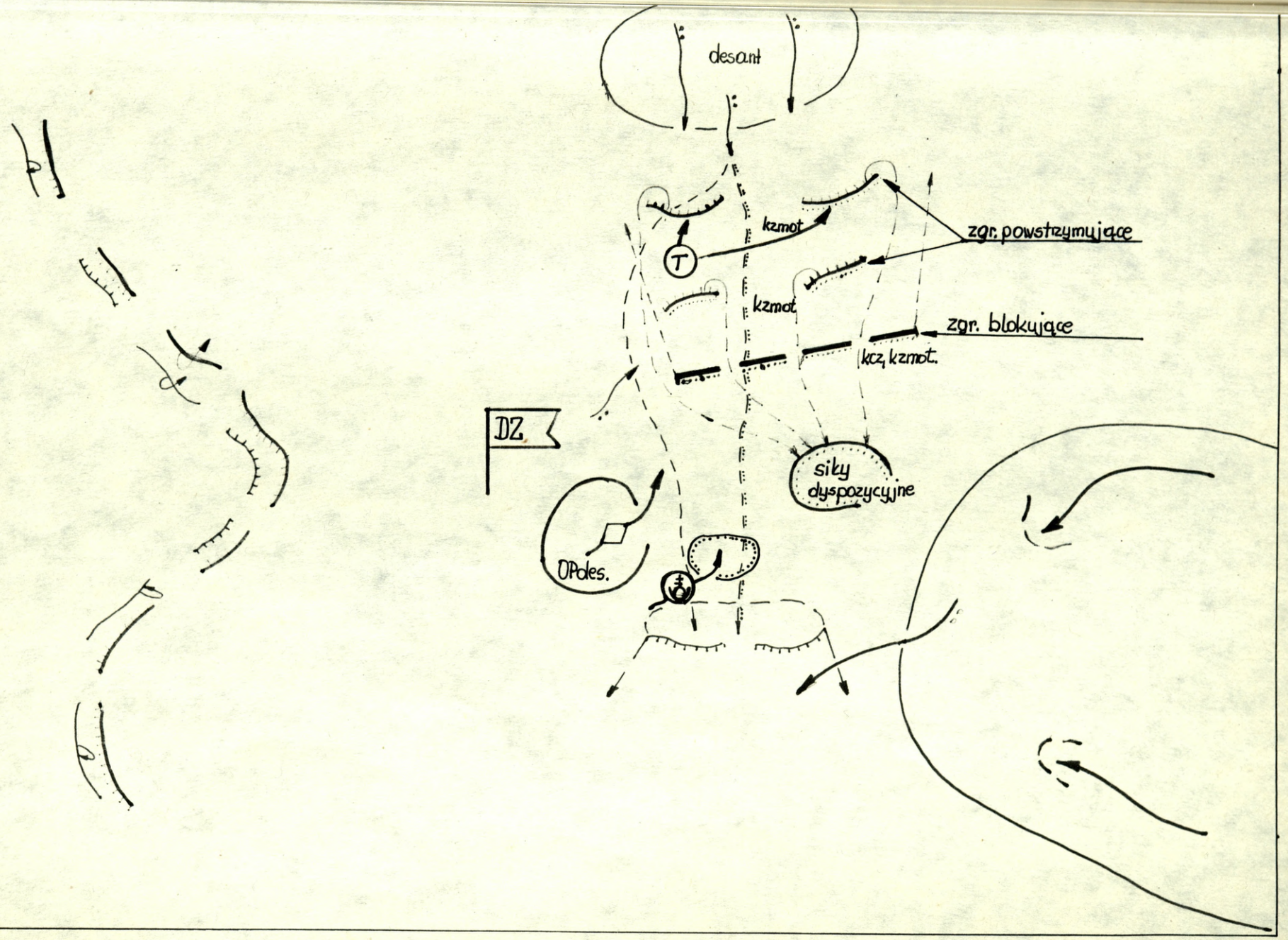

Rys. 9. Wciągnięcie desantu do odcinka blokowania i związanie go walką przez wzmocniony bzmot

mogą pod osłoną części swych sił wykonać obejście. Zgrupowanie blokujące, mające na celu związanie walką wciągniętego desantu, może organizować 1-2 rubieże opóźniania, przy czym drugą rubież obsadzają siły, które odeszły ze zgrupowania powstrzymującego. Aby uniemożliwić obejście zgrupowania blokującego zza skrzydła, odwód powinien posiadać siły dyspozycyjne.

Ugrupowanie bojowe przewidziane do związania desantu całością sił odwodu na wybranym odcinku blokowania powinno mieć silny rzut blokujący do powstrzymania impetu przeciwnika /rys. 8/. Wobec możliwości obejścia odcinka blokowania odwód powinien posiadać siły dyspozycyjne /odwód/ zdolne do skutecznego związania walką przeciwnika usiłującego działać zza skrzydła. Przedstawione sposoby działania mają zapewnić jak najefektywniejsze wykorzystanie środków rażenia odwodu przeciwdesantowego.

Organizacja systemu ognia i prowadzenie walki podczas wciągania desantu przed odcinek blokowania ma kilka charakterystycznych dla tego rodzaju działania momentów, na które warto zwrócić uwagę. Po pierwsze - zgrupowanie powstrzymujące organizuje i prowadzi walkę w styczności ogniowej z przeciwnikiem. Na tym zgrupowaniu ciąży odpowiedzialność za umiejętne wciągnięcie desantu w głąb. W związku z tym opóźnianie i odchodzenie z rubieży nie może być ani za szybkie, ani zbyt późne. Za szybkie odejście może spowodować niedostateczne przygotowanie oporu na kolejnej rubieży opóźniania, a zbyt silny opór stwarza niebezpieczeństwo związania przez przeciwnika sił odwodu i obchodzenia ich. Wynika z tego,że system ognia będzie organizowany w sposób doraźny. Istotne będzie ubezpieczenie między pododdziałami /plutonami, drużynami/ odchodzącymi z rubieży opóźniania oraz prowokowanie przeciwnika do skierowania sił na kierunek dogodny dla powstrzymujących. Zgrupowania powstrzymujące i blokujące powinny uzgodnić sygnały współdziałania, zwłaszcza dotyczące przerwania oraz otwarcia ognia.

Innym charakterystycznym momentem tego sposobu blokowania jest organizacja systemu ognia przez zgrupowanie blokujące. Spełnienie roli, jaką ma do odegrania zgrupowanie powstrzymujące, zapewnia większą swobodę w organizowaniu systemu ognia na odcinku blokowania. Wynika z tego, że zgrupowanie blokujące może pod osłoną sił od czoła zorganizować i określić pasy ognia dla swych

pododdziałów, odcinki ognia ześrodkowanego na kierunkach wciągania desantu oraz dodatkowe kierunki ognia, a także ustalić stanowiska zapasowe. W miarę możliwości może ustawić grupy min, szczególnie przydatne do zatrzymania siły żywej i wozów bojowych - jeśli desant będzie takimi dysponował.

Ciągłe dążenie odwodu do wciągnięcia desantu w walkę ze zgrupowaniem powstrzymującym, a następnie blokującym, powinno być na tyle wiążące, aby wychodzący do działania drugi rzut /rys. 9/ lub inny element ugrupowania bojowego mógł swobodnie wykonywać zadanie. W celu zagwarantowania swobody działania elementu /obiektu/ ugrupowania bojowego zgrupowanie powstrzymujące powinno być wykorzystane w dalszym działaniu jako siły dyspozycyjne /odwód/. Bateria moździerzy /przydzielona artyleria/ może być szczególnie przydatna do obezwładniania sił przeciwnika usiłujących wykonywać obejście odcinka blokowania.

Reasumując: pierwsza faza każdego sposobu blokowania polega na nawiązaniu walki z desantem. Zazwyczaj będzie się ona sprowadzać do związania ogniem /unieruchomienia/ desantu w rejonie jego wysadzenia, w opanowanym przez niego rejonie lub w czasie manewru do obiektu ataku. Walka z desantem będzie się toczyć przy dość dużej swobodzie działania /otwarte skrzydła/. W przewidywaniu blokowania desantu przez odwód i rozbijania go przez inne siły podstawowym sposobem działania jest blokowanie wiążące. Spośród dwóch omówionych sposobów blokowania wiążąco-ubezpieczającego działaniem dającym większą gwarancję, że przeciwnik nie będzie oddziaływał na osłaniany obiekt, jest wciągnięcie desantu przed odcinek blokowania i związanie walką. Blokowanie musi być aktywne i manewrowe, zdolne przeciwstawić się przeciwnikowi od czoła oraz atakom na skrzydła.

2. Obrona elementu /obiektu/ ugrupowania bojowego

W celu dokonania analizy sposobu realizacji zadania polegającego na obronie obiektu ugrupowania bojowego zasadne byłoby zastanowienie się nad niektórymi warunkami sytuacyjnymi i zadaniowymi. One z kolei mogą rzutować na ugrupowanie bojowe i system ognia - elementarne czynniki systemu obrony.

Podstawowym warunkiem przechodzenia odwodu przeciwdesantowego

do obrony elementu /obiektu/ ugrupowania bojowego jest zawsze uzyskanie zaskoczenia przez lądujący desant. Wpływ na wykonanie tego rodzaju zadania może mieć również przewaga sytuacyjna i liczebna desantu oraz wyjątkowo duże znaczenie osłanianego obiektu w danym momencie walki obronnej. Oczywiście obrona obiektu może być przygotowana zawczasu. Ponieważ jednak desant mając możliwość zaatakowania jednego z kilku obiektów, będzie decydował, kiedy, gdzie i na jaki element ugrupowania uderzy, zasadne jest przeanalizowanie sytuacji, gdy odwód będzie musiał bronić innego niż spodziewano się obiektu. Oznacza to, że odwód nie był w stanie ani wykonać uderzenia na desant podczas lądowania, ani zablokować go i musi bronić elementu ugrupowania bojowego w rejonie jego rozmieszczenia.

Szukając odpowiedzi na pytanie, jak odwód ma obronić ważny obiekt ugrupowania bojowego, należy rozpatrzyć kilka zagadnień szczegółowych, a mianowicie:

- jaka to ma być obrona /rodzaj, forma/;
- w jaki sposób nawiązać walkę z desantem;
- jak najkorzystniej ugrupować odwód do obrony obiektu;
- w jaki sposób zorganizować system ognia;
- jak skutecznie odeprzeć atak desantu, aby zapewnić sprawne funkcjonowanie bronionego obiektu.

Jak wynika z przyjętych na wstępie założeń, desant ma inicjatywę, która przejawia się tym, że decyduje o czasie, kierunku i miejscu uderzenia na obiekt. A zatem obrona, z punktu widzenia kryterium czasu, będzie doraźnie zorganizowana.
Podczas organizowania obrony ugrupowanie bojowe i system ognia będą tworzone pośpiesznie przed walką lub w trakcie jej prowadzenia. Odpowiedź na pytanie, jaka to ma być obrona, będzie bardziej oczywista, jeśli rozstrzygnie się, gdzie należy skupić jej wysiłek.

Nasuwają się jeszcze pytania, czy obrona obiektu powinna być prowadzona przed przednim skrajem głównego zgrupowania obronnego oraz czy można sobie pozwolić na rozgrywanie jej w głębi ugrupowania bojowego odwodu. Za odpieraniem ataku desantu przed zgrupowaniem obronnym przemawia mniejsze ryzyko przerwania się desantu przez obronę. Wobec braku możliwości prowadzenia zorganizowa-

nego działania metodą opóźniania na kolejnych rubieżach obronnych przed obiektem - odwód nie może sobie pozwolić na wciąganie desantu w głąb i tam załamanie jego ataku. Grozi to wdarciem się przeciwnika do bronionego obiektu i pozbawieniem go /lub ograniczeniem/ możliwości funkcjonowania. Potwierdza to tezę, że obrona obiektu powinna być pozycyjna.

Obrona elementu /obiektu/ ugrupowania bojowego nie może jednak polegać tylko na przyjęciu ugrupowania bojowego i stworzeniu systemu ognia. Zapewnienie swobody działania obiektu ugrupowania bojowego wiąże się z potrzebą wykonywania przedsięwzięć mających na celu przejmowanie inicjatywy - także podczas obrony ważnego obiektu. Jednym z elementów przejmowania inicjatywy jest dążenie do nawiązania walki z desantem.

Nawiązanie walki z desantem w obronie obiektu ma na celu niedopuszczenie do niespodziewanego ataku na broniony obiekt. Ponieważ czas i kierunek ataku desantu mogą mieć decydujące znaczenie dla obrony, bardzo ważnym elementem działania jest sprawny obieg informacji między elementami rozpoznania, śledzącymi kierunek i sposób działania desantu i odwodem, który ma zająć rejon obrony. Z uwagi na to, że elementy rozpoznania dywizji mogą w tym okresie wykonywać inne zadania, celowe byłoby zorganizowanie patrolu rozpoznawczego /bojowego patrolu rozpoznawczego/, który mógłby zapewnić ciągły dopływ informacji do sił głównych odwodu.

Jeżeli patrol rozpoznawczy będzie w stanie zdobywać informacje o zachowaniu bojowym desantu, to odwód przeciwdesantowy mógłby skierować swe podstawowe siły i środki na rozpoznany kierunek manewru desantu i zająć dogodne stanowiska obronne i ogniowe. Przesunięcie sił i środków ogniowych na kierunek działania desantu jest drugim ważnym przedsięwzięciem nawiązania walki /rys. 10/ i przyjęcia ugrupowania bojowego.

O potrzebie stworzenia określonych elementów ugrupowania bojowego odwodu decydować będą takie czynniki, jak: wielkość sił desantu, możliwości odparcia ataku, rodzaj i powierzchnia bronionego obiektu oraz warunki terenowe, atmosferyczne i pora roku. Uwzględniając powyższe uwarunkowania, siły minimum, które mają skutecznie bronić obiektu, powinny być uszykowane w głąb, z możliwością stawiania ciągłego oporu i osłony obiektu. Zachowanie

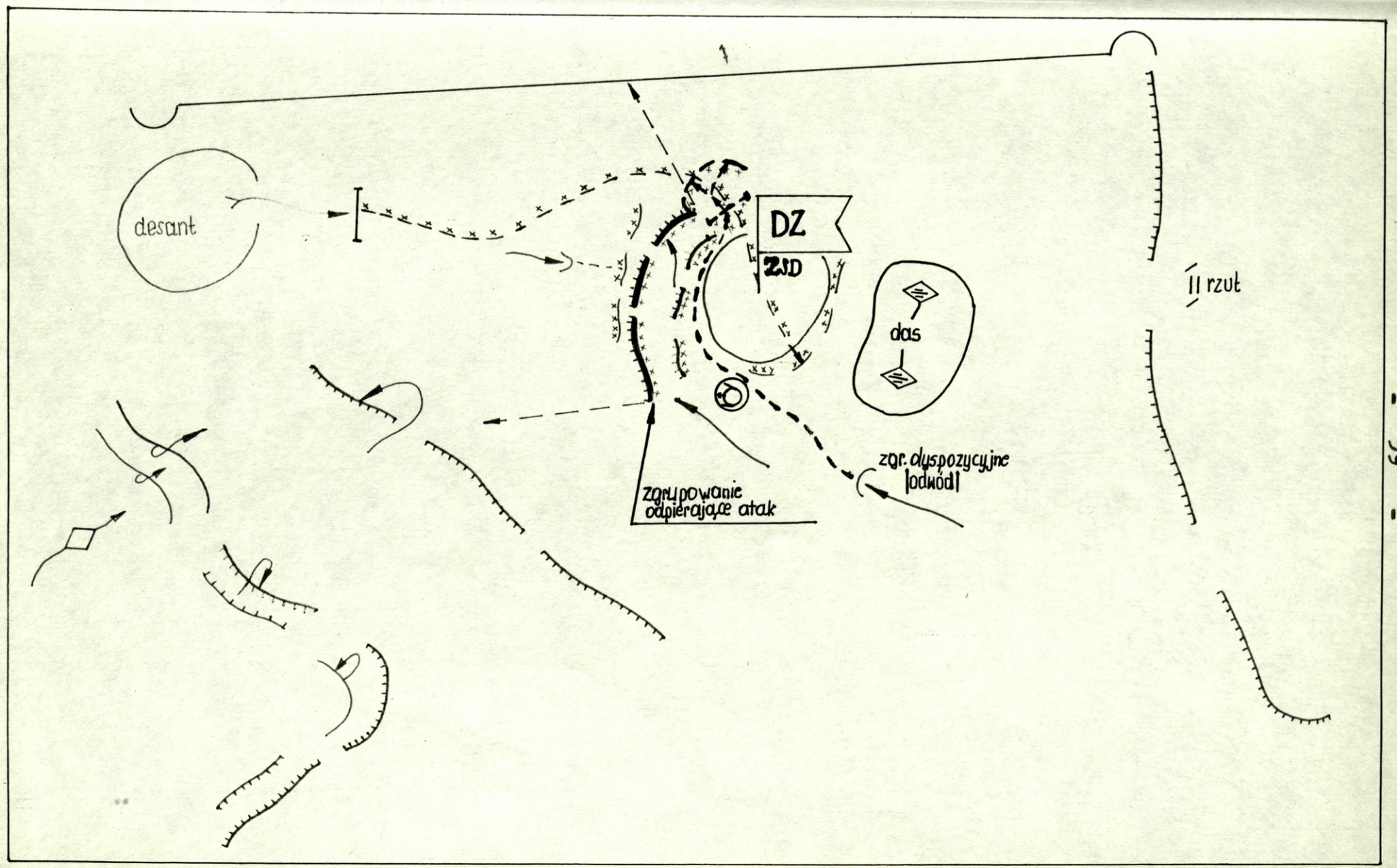

Rys. 10. Obrona zapasowego stanowiska dowodzenia /wariant/

głębokości zapewnia ugrupowanie bojowe składające się z dwóch rzutów.

Tworząc ugrupowanie bojowe należy liczyć się z tym, że desant napotkawszy opór będzie dążył do związania ogniem sił odwodu w rejonie oporu i obejścia ich. Rację bytu mają w tych warunkach siły dyspozycyjne /odwód/, które będą reagować na próby wtargnięcia desantu w głąb obiektu.

Istotnym czynnikiem, od którego zależy ugrupowanie bojowe odwodu, jest rodzaj bronionego obiektu i zajmowana przez niego powierzchnia. Zwykle funkcjonujące obiekty znajdują się w rejonie rozmieszczenia lub wykonują manewr /przesuwają się/, toteż cechą wyróżniającą przyjęcie ugrupowania bojowego odwodu jest dążenie do stworzenia obrony okrężnej. Powierzchnia /bronionych/ obiektów wynosi od kilku kilometrów kwadratowych /np. SD/ do kilkudziesięciu /tyły dywizji/. W związku z tym odwód ma możliwość przygotowania obrony okrężnej tylko niektórych/o małej powierzchni/ obiektów, takich jak: bateria przeciwlotnicza, stacja radiolokacyjna itp. Wynika z tego, że obiekty o stosunkowo dużej powierzchni, np.: tyły dywizji, drugi rzut, będą osłaniane jedynie na przewidywanych kierunkach ataku desantu.

Tworzenie ugrupowania bojowego powinno być ściśle zgrane z organizowaniem systemu ognia - jako dwa współzależne przedsięwzięcia. Specyfika tworzenia ugrupowania bojowego i organizowania systemu ognia w obronie elementu /obiektu/ ugrupowania bojowego polega na konieczności wkomponowania osłanianego obiektu w strukturę obrony, mimo że nie bierze on bezpośredniego udziału w walce. Funkcjonowanie w strukturze obrony osłanianego obiektu zmusza odwód do organizowania systemu ognia w taki sposób,aby rażenie desantu następowało przed zgrupowaniem odpierającym atak.

Ze względu na potrzebę rażenia desantu przed zgrupowaniem obronnym skuteczność i dokładność ognia może być zwiększona, jeśli będzie wykorzystane działanie patrolu rozpoznawczego. Rola patrolu rozpoznawczego sprowadza się nie tylko do skierowania sił głównych odwodu do określonego rejonu, lecz także wskazywania celów dla baterii moździerzy /przydzielonej artylerii/, co umożliwia prowadzenie ogni obserwowanych. Podczas wskazywania pasów i sektorów ognia oraz ogni ześrodkowanych podstawowe środki

ogniowe odwodu powinny być wykorzystane przede wszystkim do rażenia desantu na kierunkach /drogach/ jego podejścia. Ponieważ czasem w składzie desantu mogą być również bojowe wozy desantowe, zgrupowanie odpierające atak desantu powinno posiadać środki pancenrne i przeciwpancerne.

Niekiedy organizacja systemu ognia może się odbywać w czasie zajmowania rejonów i stanowisk obronnych oraz oddziaływania ogniowego desantu. Trzeba zdawać sobie sprawę, że w takich warunkach rażenie desantu będzie zorganizowane bardzo pobieżnie.

Odpowiadając na pytanie, jak skutecznie odeprzeć atak desantu na broniony obiekt, należy uwzględnić dwa aspekty problemu. Po pierwsze - siły zgrupowania odpierającego muszą związać walką atakujący desant, po drugie - odwód powinien mieć siły dyspozycyjne zdolne reagować na działania przeciwnika usiłującego przenikać /obchodzić/ jego zgrupowanie. Zgrupowanie odpierające atak desantu, dążąc do załamania natarcia przed przednim skrajem obrony /rys. 10/, nie powinno swojego drugorzutowego pododdziału wykorzystywać do kontrataków, lecz do utrzymania odcinka obrony, jej pogłębienia i uczynienia bardziej stabilną.

Pododdziałem reagującym na doraźnie powstające zagrożenia są wymieniane już siły dyspozycyjne /odwód/. W sytuacji, gdy desant będzie kierował swe działanie w stronę skrzydła, wiążąc odwód częścią sił, zgrupowanie dyspozycyjne pozostaje czasowo jedynym elementem odwodu zdolnym do szybkiego reagowania i uszczelnienia obrony obiektu. W zależności od możliwości bojowych i czasu reakcji, siły dyspozycyjne mogą wykonać kontratak wiążący w stronę skrzydła. Wiążąc ogniem wychodzący zza skrzydła desant siły dyspozycyjne umożliwiają odwodowi dokonanie manewru na zagrożony kierunek i uporządkowanie obrony. Innym sposobem wykorzystania sił dyspozycyjnych jest ich manewr w stronę zagrożonego skrzydła i związanie walką desantu z zajętej rubieży ogniowej.Również w tym sposobie działania niezbędne jest przegrupowanie sił i środków odwodu w stronę skrzydła. Skuteczne odparcie ataku desantu zależy nie tylko od sposobu prowadzenia obrony, lecz także od szeregu innych czynników.

W warunkach szczególnych, gdy ruch i prowadzenie obserwacji są utrudnione, odwód przeciwdesantowy może mieć przewagę sytuacyj-

na polegającą na swobodzie wyboru rejonu obrony, ponieważ ze względu na słabą widoczność będzie mniej narażony na oddziaływanie ogniowe desantu, szczególnie w nocy oraz w terenie lesistym.

W zakresie prowadzenia ognia przewaga sytuacyjna będzie po stronie przeciwnika, jeśli na przykład na rzecz odwodu będzie można wykorzystać wysiłek lotnictwa /śmigłowców/, lecz sytuacja nie pozwoli wykorzystać przydzielonego limitu z powodu trudnych warunków atmosferycznych /silny wiatr, burza/ lub nieprzystosowania sprzętu bojowego na przykład do walki w nocy. W górach, lesie, terenie zabudowanym i nocą desant ma większe szanse przenikania przez obronę obiektu i obchodzenia jej. Ponieważ siły dyspozycyjne odwodu również mogą w tych warunkach swobodnie wykonywać manewr, do nawiązania walki z przeciwnikiem wskazane jest zorganizowanie kilku /np. 2-3/ odwodów, w trudnych bowiem warunkach mniejsze siły mogą dłużej przeciwstawiać się silniejszemu przeciwnikowi.

Z rozważań wynika, że w sytuacji, gdy desant uderzy w inny niż oceniano obiekt, obrona elementu /obiektu/ będzie organizowana doraźnie. Konieczność osłony obiektu sprawia, że wysiłek ogniowy musi być skierowany przed przedni skraj zgrupowania odpierającego atak desantu. Większość obiektów nie będzie broniona na całej powierzchni, lecz na kierunku przewidywanego podejścia desantu. Potrzeba reagowania na skrzydła, które desant będzie starał się obchodzić, oraz brak gwarancji, że zgrupowanie odpierające zatrzyma atak desantu przed swym przednim skrajem wskazują, że przyjęcie ugrupowania bojowego odwodu w dwa rzuty i minimum jeden odwód będą najkorzystniejszym rozwiązaniem. W warunkach szczególnych zapewnienie swobody działania bronionego obiektu powinno się osiągać mając kilka odwodów.

3. Zasadzka przeciwdesantowa

Zasadzka przeciwdesantowa jest jedną z form aktywności wojsk w obronie w dążeniu do nawiązania walki z desantem w początkowej fazie tworzenia przewagi sytuacyjnej. Może ona być traktowana jako sposób wykorzystania odwodu w walce z desantem lub jako zadanie bojowe dla odwodu.

Celem zasadzki jest utrudnienie swobody ruchu desantu w rejonie wysadzenia lub osłabienie jego potencjału bojowego. Niekiedy

zasadzka może doprowadzić do zniszczenia desantu.

Dokonując wyboru sposobu przygotowania zasadzki przez odwód przeciwdesantowy konieczne jest rozpatrzenie między innymi:

- w jakich warunkach będzie organizowana zasadzka;
- jakie powinno być najkorzystniejsze ugrupowanie bojowe;
- jak zorganizować system ognia.

Jak już była mowa, lądowanie jest najbardziej dogodnym okresem do zwalczania desantu, dlatego zasadzki powinny być przygotowane w przewidywanych rejonach wysadzenia desantu. Przesłankami sugerującymi możliwość wysadzenia desantu w określonym rejonie mogą być: zwiększenie intensywności działania sił i środków rozpoznania oraz oddziaływanie lotnictwa i grup dywersyjno-rozpoznawczych.

Można zatem założyć, że aby móc zorganizować zasadzkę, odwód musi mieć czas na wykonanie przedsięwzięć organizacyjnych, biorąc pod uwagę rejony najbardziej dogodne do wysadzenia desantu oraz potrzebę zwalczania przede wszystkim śmigłowców i siły żywej.

Podstawą przyjęcia określonego ugrupowania bojowego jest ocena sił desantu, liczba rejonów uznawanych za najbardziej dogodne do wysadzenia desantu, pojemność tych rejonów, od której zależy liczba śmigłowców mogących wylądować w jednym rzucie, oraz kalkulacyjna jednostka pododdziałów. Przez kalkulacyjną jednostkę pododdziałów należy rozumieć minimum sił i środków, które mogą prowadzić skuteczną walkę ze śmigłowcami. Za takie przyjmuje się: parę czołgów /pluton czołgów/ zdolnych do prowadzenia ognia ześrodkowanego oraz pluton zmotoryzowany /kompania zmotoryzowana/, które są w stanie prowadzić ogień zaporowy do śmigłowców.[47]

Wynika z tego, że w zależności od możliwości wydzielenia sił do odwodu oraz warunków sytuacyjnych /zadaniowych/ najmniejszym elementem ugrupowania bojowego do zasadzki może być pluton, a największym - batalion. Możliwe jest również organizowanie trzech zasadzek kompanijnych z odwodu w sile batalionu.

Przystępując do tworzenia ugrupowania bojowego pododdziały zasadzki powinny być tak rozmieszczone, aby mogły prowadzić ogień

---

47. "Instrukcja o organizowaniu i prowadzeniu walki ze śmigłowcami nieprzyjaciela przez dywizję zmechanizowaną", cyt.wyd., s. 53

w sposób okrężny /rys. 11/. Poszczególne plutony, tworzące podsystemy ogniowe, powinny być zdolne do prowadzenia ognia w swych pasach do jednego śmigłowca. Ugrupowanie odwodu do zasadzki w sposób okrężny znacznie zwiększa zasięg oddziaływania ogniowego, przy czym skuteczność ognia będzie większa, jeśli nie zostanie otworzony przedwcześnie. Najbardziej odpowiedni moment do otwarcia ognia jest wtedy, gdy siły główne desantu rozpoczynają lądowanie. Właściwy porządek prowadzenia ogniwa w pasach pododdziałów powinny zapewniać dozory. Wybór kilku dozorów sprzyja przeniesieniu ognia pododdziału na kolejny cel. Współdziałając ze sobą siły i środki ogniowe odwodu przeciwdesantowego powinny w razie potrzeby na odpowiedni sygnał prowadzić ogień większą częścią lub całością odwodu.

Jednym z ważniejszych przedsięwzięć przygotowania zasadzki, oprócz przyjęcia ugrupowania bojowego i organizacji systemu ognia, jest przygotowanie zapór przeciwdesantowych.[48] Do podstawowych rodzajów zapór, które odwód mógłby wykorzystać, należą pola /grupy/ min o klasycznym sposobie odpalania lub odpalane na sygnał radiowy. Dysponując czasem odwód może przygotować tzw. przeciwdesantową zaporę polową /zał. 20/. Wykonanie zapory polowej jest jednak bardzo pracochłonne i trudne do zamaskowania.

Wymienione przedsięwzięcia mają na celu wykorzystanie wszystkich możliwości przygotowania zasadzki zawczasu. Są zatem elementami tworzenia przewagi sytuacyjnej. Odwodowi przeciwdesantowemu może jednak przypaść w udziale organizowanie zasadzki w warunkach szczególnych. Wykorzystanie właściwości terenu, warunków meteorologicznych, pory roku i doby powinno być atutem w walce z desantem. W warunkach szczególnych odwód może napotkać trudności związane głównie z ruchem i prowadzeniem ognia.

Atutem odwodu przeciwdesantowego jest możliwość uzyskania przewagi sytuacyjnej w rejonie wysadzenia. W górach, w terenie zabudowanym /szczególnie miejskim/ i w lesie liczba miejsc dogodnych do lądowania śmigłowców jest ograniczona, w związku z tym istnieje większe prawdopodobieństwo skutecznego rażenia przeciwnika w warunkach szczególnych na krótkie odległości.

---

48 . M.Mayer, "Zwalczanie desantów powietrznych", "Wojskowy Przegląd Zagraniczny" nr 3/88, s. 36

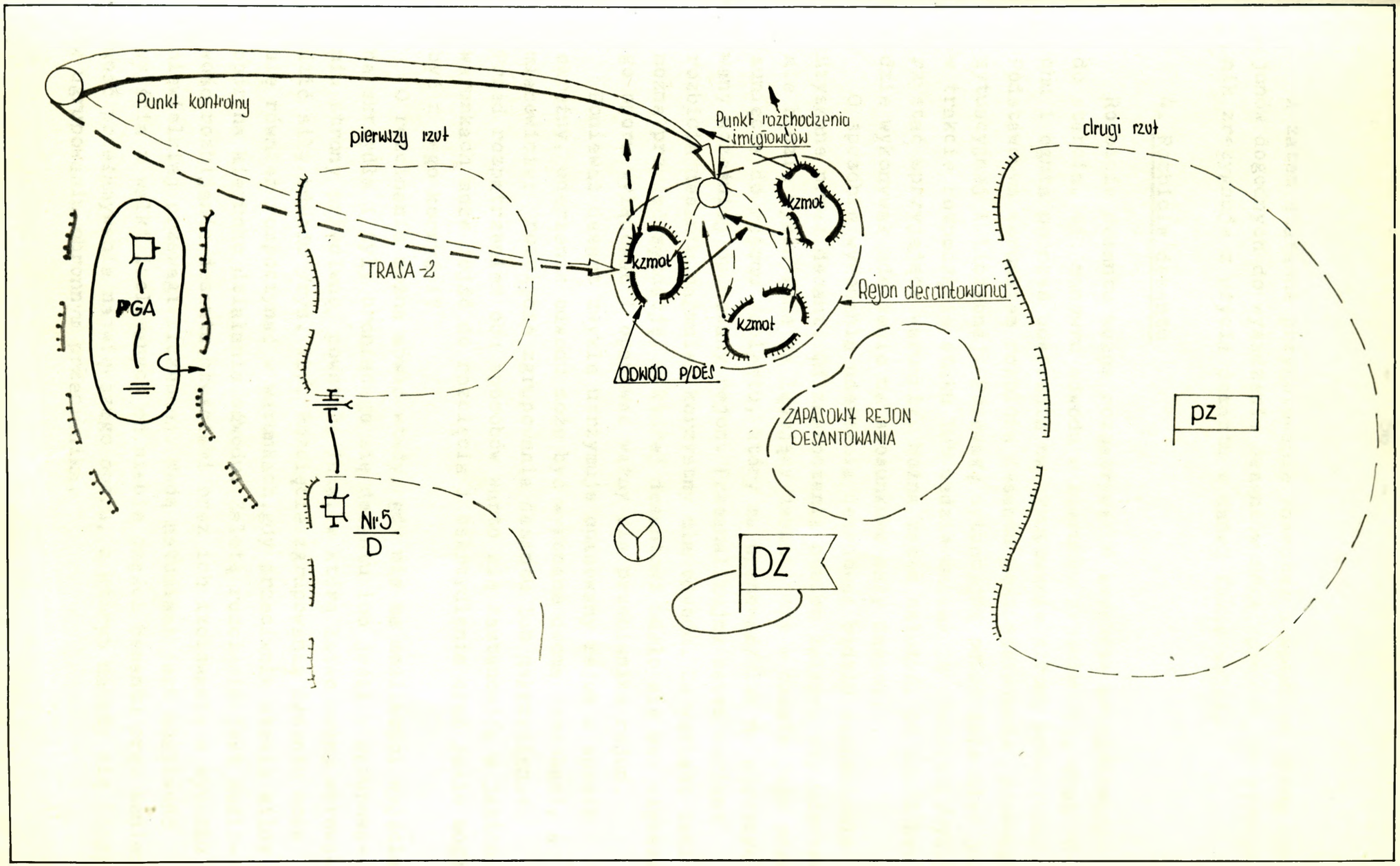

Rys. 11. Zasadzka przeciwdesantowa w rejonie desantowania /wariant/

A zatem staranne przygotowanie zasadzki i wnikliwa ocena rejonów dogodnych do wysadzenia desantów mogą sprawić, że przeciwnik zrezygnuje z użycia desantu w danej fazie walki.

4. Rozbicie desantu

Rozbicie desantu można rozpatrywać w aspekcie przygotowania do starcia, tj. manewru odwodu w kierunku przeciwnika, oraz ruchu i ognia podczas uderzenia na zgrupowanie strony przeciwnej. Podstawowym warunkiem rozbicia desantu jest posiadanie przewagi sytuacyjnej i liczebnej. Przewagę sytuacyjną odwód może mieć już w trakcie rozpoczęcia ataku lub będzie musiał ją stworzyć /wykorzystać sprzyjające warunki/. Można zatem założyć, że odwód będzie wykonywał uderzenie na stosunkowo mały desant.

O sposobie wykonania uderzenia decydować będzie zaskoczenie uzyskane przez desant. Od zaskoczenia bowiem zależy, czy uderzenie będzie wykonywane na lądujący desant, czy w czasie jego przesunięcia do rejonu /obiektu, który ma opanować/ lub na utrzymywany wcześniej opanowany rejon. Przeanalizujmy zatem wariant rozbicia desantu najmniej korzystny dla odwodu. Za wariant taki można przyjąć sytuację, w której desantowi udało się bez większego oporu wylądować i opanować ważny dla przeciwnika rejon.

Ponieważ desant zwykle utrzymuje opanowany rejon w sposób okrężny, uderzenie odwodu może być wykonane dwoma sposobami, a mianowicie: rozcięcie zgrupowania desantu lub oskrzydlenie. Przed rozpatrzeniem obu sposobów warto się zastanowić, w jakich warunkach może dojść do rozcięcia i oskrzydlenia oraz jakie mogą być z tego korzyści?

O rozcinaniu można mówić wtedy, gdy nie ma możliwości wyjścia na skrzydła i tyły broniącego się desantu lub jeśli w ugrupowaniu strony przeciwnej powstała luka, w którą łatwo można wprowadzić siły odwodu /rys. 12/. Rozcięcie zgrupowania desantu może się również rozpoczynać w warunkach,gdy przeciwnik stawia silny opór na kierunku działania odwodu. Zaletą rozcięcia jest możliwość rozbijania desantu częściami oraz ich izolowanie w wypadku niewielkiej przewagi liczebnej. Wadą natomiast jest możliwość wyjścia z walki izolowanych od siebie części desantu oraz konieczność przełamywania największego oporu, z którym należy się liczyć w ugrupowaniu obronnym przeciwnika.

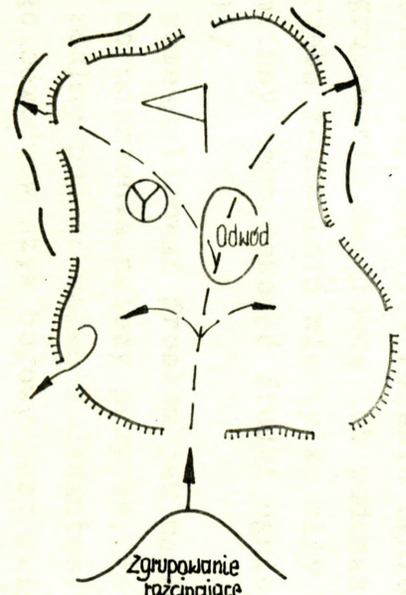

A. Uderzenie rozcinające

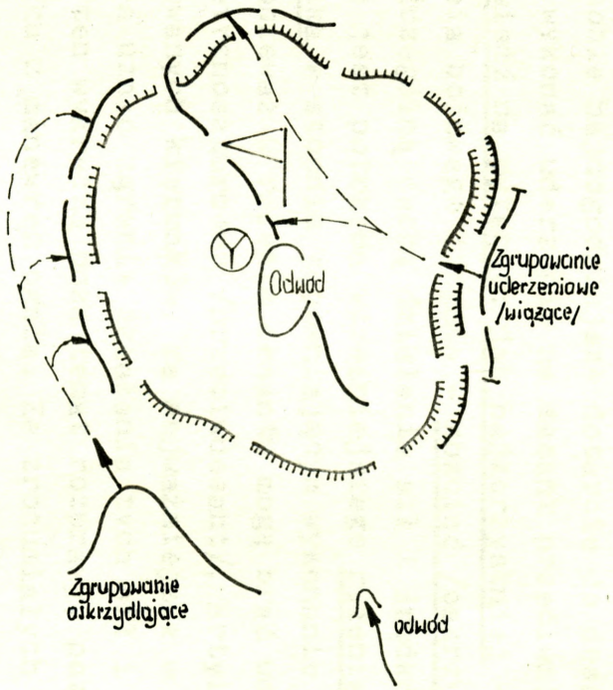

B. Oskrzydlenie jednostronne

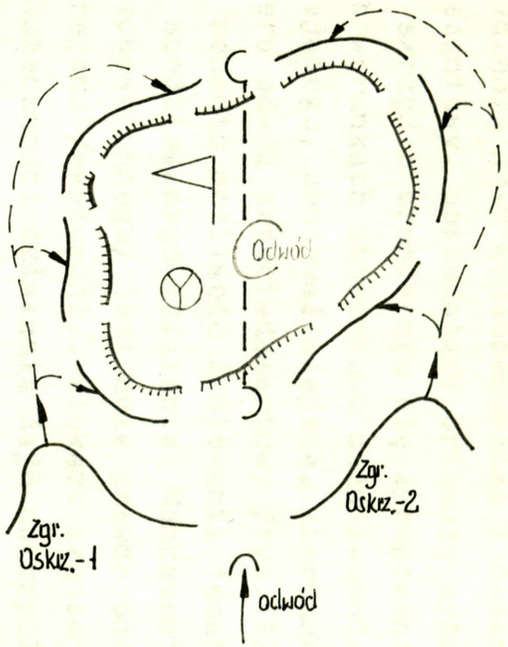

C. Oskrzydlenie dwustronne

Rys.12. Sposoby uderzenia odwodu przeciwdesantowego/wariant/

Oskrzydlenie jest sposobem walki z desantem, w którym odwód przeciwdesantowy, posiadający przewagę sytuacyjną, jest w stanie wyjść na skrzydło broniącego się zgrupowania desantowego. Powstaje w tych warunkach stosunkowo duża swoboda prowadzenia manewru oskrzydlającego, ponieważ miejsce, kierunek i odległość działania wybiera odwód przeciwdesantowy /rys. 12/. Korzyścią oskrzydlenia jest ponadto możliwość izolowania desantu od sił głównych na kierunku spodziewanego działania. Mankamentem oskrzydlenia /szczególnie jednostronnego/ jest duże prawdopodobieństwo wyjścia desantu z rejonu /ewakuacji/. Większe szanse okrążenia oraz zwiększenie skuteczności działania daje oskrzydlenie dwustronne /rys.12/.

W przewidywaniu rozbicia desantu przed odwodem przeciwdesantowym stają do rozstrzygnięcia następujące problemy: jak zapewnić sobie najdogodniejsze dotarcie do desantu oraz jak najkorzystniej wykonać uderzenie na desant przeciwnika? Uzyskamy w efekcie odpowiedź na pytanie: jak najkorzystniej - z punktu widzenia ugrupowania bojowego i ognia - rozciąć /oskrzydlić/ i rozbić desant.

Szczególną cechą działania sił i środków obrony przeciwdesantowej jest potrzeba wcześniejszego rażenia /obezwładnienia/ przeciwnika w stopniu zapewniającym wykonanie uderzenia.

Ponieważ w rażeniu desantu mogą brać udział: lotnictwo, odwód powietrznoszturmowy /przeciwdesant/, artyleria i wojska z nie atakowanych kierunków, za najważniejsze w fazie rażenia desantu trzeba uznać zgranie działania tych sił i środków. Wprawdzie problem ten wykracza poza temat rozprawy, pozostaje jednak w ścisłym związku z manewrem ognia. Ze zrozumiałych zatem względów manewr ognia należy rozpatrywać w wypadku odwodu wzmocnionego pododdziałami artylerii i wojsk przeciwlotniczych.

Udział odwodu przeciwdesantowego w rażeniu desantu sprowadza się do ześrodkowania ogniowego /rys. 13/ mającego na celu obezwładnienie siły żywej. W rażeniu ogniowym desantu, gdy ma on w swym ugrupowaniu śmigłowce lub podczas jego ewakuacji, istnieje potrzeba zwalczania nie tylko siły żywej, ale także śmigłowców. Powinny tego dokonać środki ogniowe w ramach podziału ognia /rys. 13/.

Aby przeanalizować problem jak najkorzystniejszego rozwinięcia odwodu do uderzenia należy przyjąć, że w każdej chwili powinien on być zdolny podjąć walkę z desantem. Proces rozwinięcia nacierającego odwodu w szyk bojowy jest działaniem zasadniczo różniącym

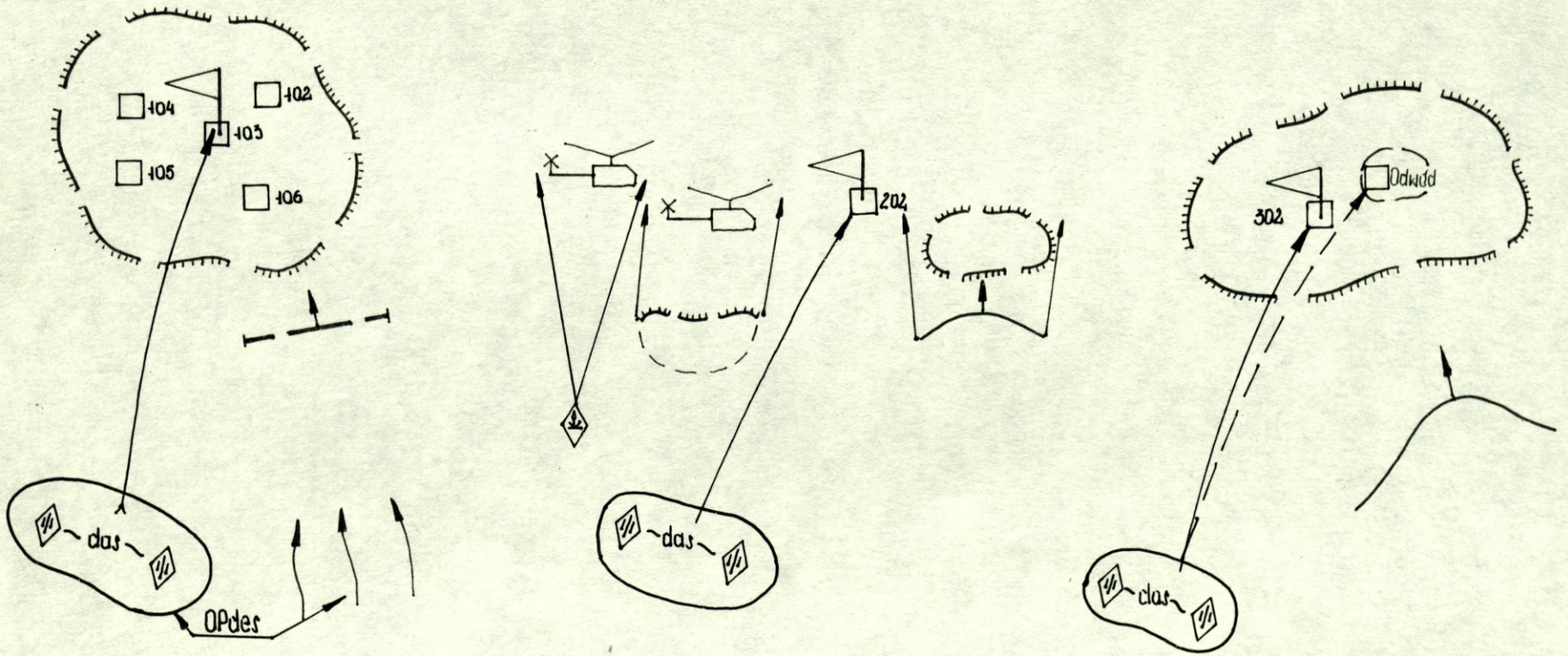

A. Ześrodkowanie ognia

B. Podział ognia

C. Przeniesienie ognia

Rys. 13. Warianty manewru ogniem przed uderzeniem odwodu w zgrupowanie desantu

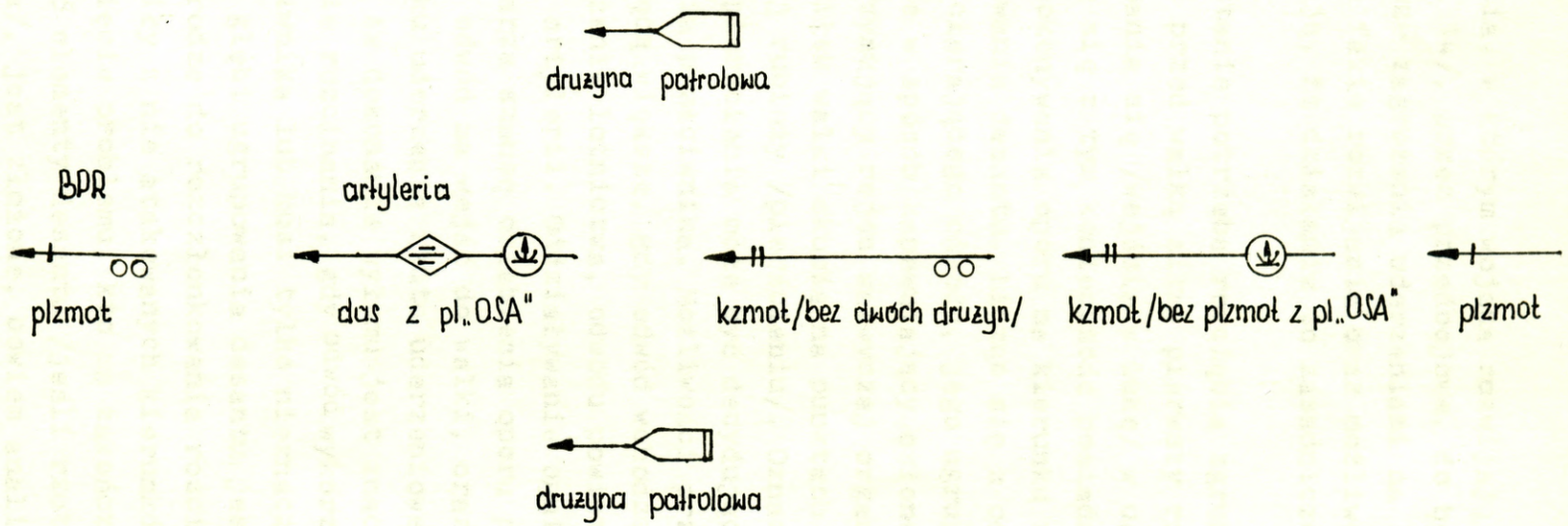

Rys. 14. Ugrupowanie marszowe odwodu przeciwdesantowego w sile wzmocnionego bzmot /wariant/

się od natarcia, w którym wojska rozwijają się z ugrupowania marszowego /rys. 14/, przez przedbojowe, do bojowego. Swoboda rozwijania, mniejsze zagrożenia uderzeniami na siły i środki odwodu w początkowej fazie rozwijania oraz możliwość wyboru kierunku ataku sprawiają, że działanie to zasadniczo różni się od typowego natarcia.

Jeśli powstanie potrzeba rozcięcia zgrupowania desantu, należy stworzyć przed walką silny pierwszy rzut, zdolny do zdecydowanego włamania się /wejścia w lukę/ w ugrupowanie strony przeciwnej. Wiąże się z tym konieczność posiadania w dyspozycji sił zdolnych do pokonywania oporu na kierunku rozcinania lub szybszego rozczłonkowania desantu. Licząc się z oddziaływaniem desantu w skrzydło nacierającego odwodu, jego ugrupowanie bojowe powinno być uszykowane w sposób zapewniający osłonę skrzydeł /rys. 15/.

Desant utrzymujący rejon zazwyczaj organizuje obronę okrężną, tym samym wysiłek walki skupia na punktach oporu rozmieszczonych na zewnętrznej rubieży /pierścieniu/. Oznacza to, że przerwanie zewnętrznego pierścienia może być decydującym momentem w rozcięciu zgrupowania przeciwnika. Możliwości przerwania zewnętrznego pierścienia będą większe, gdy odwód wchodząc do walki umiejętnie wykorzysta rażenie lotnictwa, odwodu powietrznomanewrowego /przeciwdesantu/ i artylerii. Oddziaływanie ogniowe wymienionych sił i środków stwarza szansę osłabienia oporu przeciwnika w części rejonu, gdzie odwód ma wejść do walki, oraz szybkiego dokonania wyłomu w wyniku uderzenia rzutu uderzeniowego. Warto w tym miejscu zauważyć, że dokonanie wyłomu jest znacznie łatwiejsze w początkowej fazie rozcinania, gdy odwód wykorzystuje przerwę w ugrupowaniu przeciwnika lub musi tylko nieznacznie ją poszerzyć. Dalszy opór w głębi ugrupowania desantu jest mniej prawdopodobny, ponieważ na drodze do rozczłonkowania rozcinanego zgrupowania mogą stanąć siły z nie atakowanych kierunków.

Rozstrzygnięcie problemu, kto ma zakończyć rozcięcie, a kto dalej niszczyć elementy desantu /jeśli rzut uderzeniowy nie uzyskał powodzenia/, jest złożone, bowiem analiza potrzeb wskazuje na konieczność przeznaczenia do rzutu uderzeniowego większości potencjału bojowego odwodu. Wydzielenie większości sił do rzutu uderzeniowego sprawia, że do pokonywania oporu podczas rozcinania desantu mogą być użyte siły dyspozycyjne /odwód/. Może się

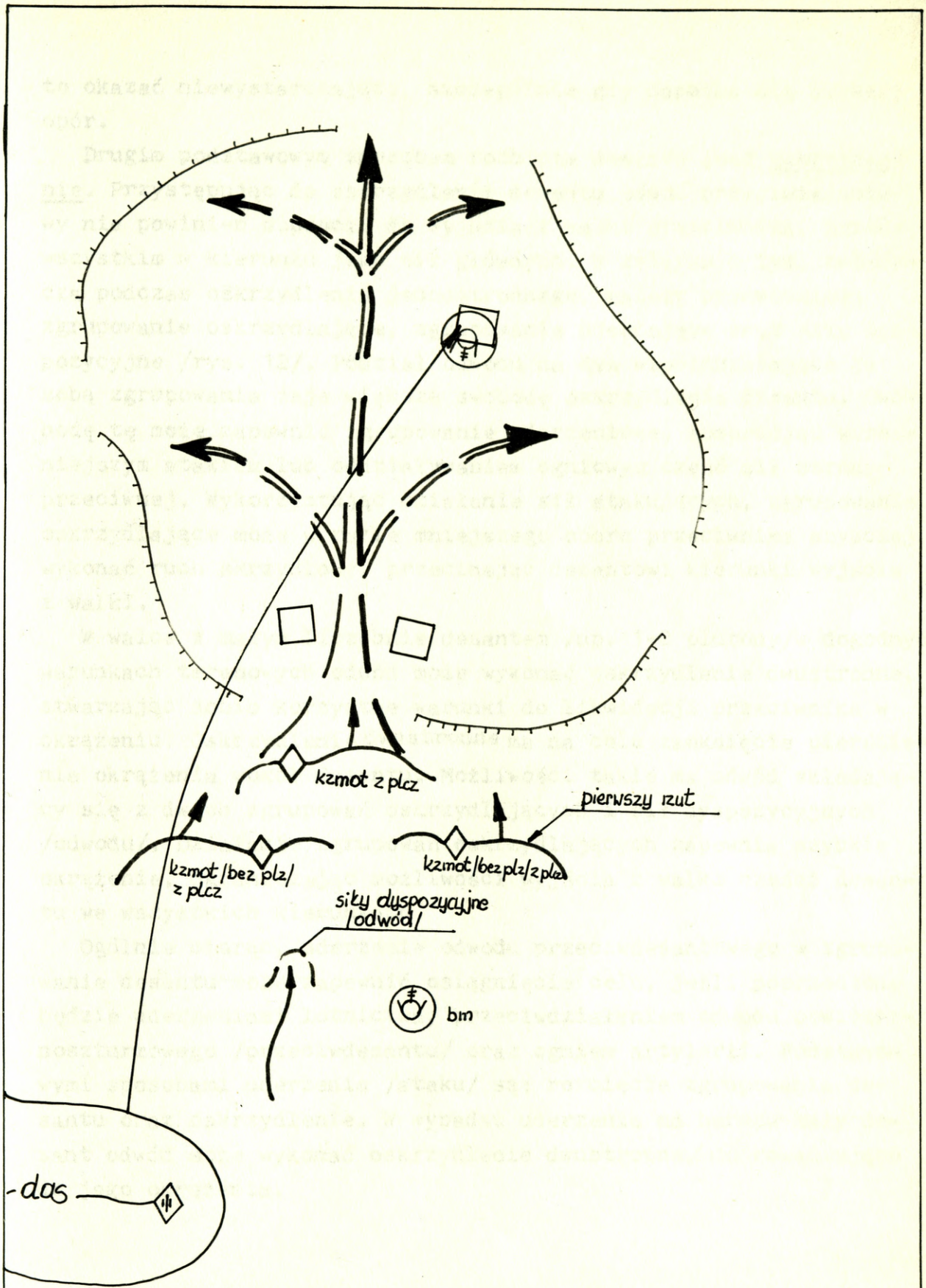

Rys. 15. Wejście odwodu przeciwdesantowego do rozcięcia zgrupowania obronnego desantu w szyku zapewniającym osłonę skrzydeł /wariant/

to okazać niewystarczające, szczególnie gdy napotka się większy opór.

Drugim podstawowym sposobem rozbicia desantu jest oskrzydlenie. Przystępując do oskrzydlenia desantu odwód przeciwdesantowy nie powinien dopuścić do wyjścia z walki przeciwnika, przede wszystkim w kierunku jego sił głównych. W związku z tym, zwłaszcza podczas oskrzydlenia jednostronnego, należy przewidzieć: zgrupowanie oskrzydlające, zgrupowanie uderzające oraz siły dyspozycyjne /rys. 12/. Podział odwodu na dwa współdziałające ze sobą zgrupowania daje większą swobodę oskrzydlenia desantu. Swobodę tę może zapewnić zgrupowanie uderzeniowe, absorbując wcześniejszym atakiem lub oddziaływaniem ogniowym część sił strony przeciwnej. Wykorzystując działanie sił atakujących, zgrupowanie oskrzydlające może w razie mniejszego oporu przeciwnika szybciej wykonać ruch skrzydłowy, przecinając desantowi kierunki wyjścia z walki.

W walce z małym liczebnie desantem /np. 1-2 plutony/w dogodnych warunkach terenowych odwód może wykonać oskrzydlenie dwustronne, stwarzając sobie korzystne warunki do likwidacji przeciwnika w okrążeniu. Oskrzydlenie dwustronne ma na celu zamknięcie pierścienia okrążenia wokół desantu. Możliwości takie ma odwód składający się z dwóch zgrupowań oskrzydlających i sił dyspozycyjnych /odwodu/. Działanie zgrupowań oskrzydlających zapewnia szybkie okrążenie, ograniczając możliwości wyjścia z walki części desantu we wszystkich kierunkach.

Ogólnie biorąc, uderzenie odwodu przeciwdesantowego w zgrupowanie desantu może zapewnić osiągnięcie celu, jeśli poprzedzone będzie uderzeniami lotnictwa, przeciwdziałaniem odwodu powietrznoszturmowego /przeciwdesantu/ oraz ogniem artylerii. Podstawowymi sposobami uderzenia /ataku/ są: rozcięcie zgrupowania desantu oraz oskrzydlenie. W wypadku uderzenia na bardzo mały desant odwód może wykonać oskrzydlenie dwustronne, doprowadzające do jego okrążenia.

ZAKOŃCZENIE

Literatura wojskowa stosunkowo mało zajmuje się zagadnieniami użycia i działania odwodów przeciwdesantowych. O ile problematyce działań desantowych /desantowo-szturmowych/ poświęca się wiele uwagi zarówno w publikacjach, jak i w ćwiczeniach z wojskami, o tyle wojskom /odwodom/ przeciwdesantowym zwalczającym desanty - niemal wcale. W związku z tym powstała luka w wiedzy, wyrażająca się stosunkowo skromnymi doświadczeniami z ćwiczeń. Miało to wpływ na sposób rozwiązania trzeciej części głównego problemu badawczego dotyczącego sposobów wykonania zadań przez odwód przeciwdesantowy w walce z desantem. Problematyka szkoleniowa w niewielkim tylko stopniu mogła być wykorzystywana jako weryfikator rezultatów badawczych. Doświadczenia i wnioski z konfliktów zbrojnych oraz ćwiczeń potwierdziły postawioną na wstępie hipotezy roboczej tezę, że zagrożenie desantami powietrznymi będzie ciągle wzrastać. Na ćwiczeniach w dalszym ciągu można zauważyć utrzymywanie działań desantowych w dotychczasowej formie; krystalizuje się jednak wyraźnie wspólne działanie desantów z grupami dywersyjno-rozpoznawczymi. Przebudowa struktur powietrznodesantowych niektórych armii w związki powietrznomanewrowe oraz przewidywane dla nich zadania desantowe wskazują, że pojawia się nowa jakość polegająca na prowadzeniu działań desantowo-szturmowych i powietrznoszturmowych. Ruchliwości i samodzielności sprzyjać ma coraz lepsze wyposażenie przebudowanych struktur w lekkie bojowe wozy desantowe. Ponieważ nacierające wojska wysadzają desanty na kierunku głównego uderzenia, najbardziej zagrożony jest związek taktyczny na głównym wysiłku obrony związku operacyjnego. Dywizja rozmieszczona w głębi operacyjnej może się spotkać z desantem operacyjnym /operacyjno-taktycznym/, a nawet brać udział w zwalczaniu desantu strategicznego. Dywizja znajdująca się na pomocniczym wysiłku może być zagrożona desantami przede wszystkim, gdy przeciwnik przeniesie na ten kierunek uderzenie swego zgrupowania uderzeniowego.

Zadania wykonywane przez desanty mają charakter destrukcyjny, stwarzając groźbę naruszenia systemu obrony lub sprawnego funkcjonowania jednego z jego elementów.

Największe zagrożenie dla dywizji prowadzącej działania opóźniające lub uczestniczącej w obronie manewrowej stanowi oddziaływanie desantu na pozycję opóźniania w głębi. Brak możliwości prowadzenia walki na kolejnej pozycji grozi szybkim i nie kontrolowanym wdarciem się przeciwnika w głąb, a tym samym nie spełnieniem podstawowej funkcji, jaką wojska mają do zrealizowania. Chodzi o skierowanie sił głównych przeciwnika w rejon dogodny do ich rozbijania. Z poważnym problemem może mieć do czynienia związek taktyczny, jeśli desant będzie starał się utrudnić użycie drugiego rzutu /odwodu ogólnowojskowego/ zgodnie z jego przeznaczeniem. Nękanie drugiego rzutu dywizji i nieterminowe jego użycie może mieć istotny wpływ na przebieg walki obronnej w obszarze pierwszego pasa i zmusić dowódcę związku operacyjnego do nie planowanego i szybszego wprowadzenia do bitwy drugorzutowych sił. Najbardziej odczuwalne skutki utrudniania organizowania obrony na kolejnej pozycji /rubieży/ będą w obronie manewrowej. W fazie wciągania przeciwnika w głąb obrony związku operacyjnego brak oporu na kolejnej rubieży może spowodować naruszenie systemu obrony. W obronie pozycyjnej konsekwencją utrudniania organizacji obrony na określonej pozycji może być konieczność użycia drugiego rzutu dywizji w sposób inny niż zamierzano. Ze zwalczaniem elementów /obiektów/ ugrupowania bojowego dywizja powinna się liczyć szczególnie podczas przesunięć i manewrów swych najważniejszych obiektów do innych rejonów /rubieży/. Niebezpieczeństwo to dotyczy przede wszystkim dywizyjnej grupy artylerii podczas zmiany stanowisk ogniowych oraz odwodu przeciwpancernego podczas manewru na rubież ogniową /do rejonu ześrodkowania/. Zmiana rejonu rozmieszczenia jest także okazją do ataku na SD /ZSD/, tym bardziej że mają one ograniczone możliwości zorganizowania szczelniejszego ubezpieczenia bezpośredniego. Obiektem ataku desantu może być także bateria przeciwlotnicza pułku rakiet przeciwlotniczych. Istotne znaczenie dla funkcjonowania systemu obrony dywizji ma wsparcie logistyczne. Dezorganizowanie wsparcia logistycznego przez desant niesie z sobą niebezpieczeństwo utraty ciągłości zaopatrzenia sił głównych dywizji w amunicję, materiały pędne i smary. Z uchwyceniem i utrzymywaniem przez desant przepraw na przeszkodzie wodnej dywizja może spotkać się wszędzie

tam, gdzie warunki terenowe w połączeniu z oporem stanowią dla przeciwnika znaczne utrudnienie ruchu. Dla broniącego się związku taktycznego opanowanie i utrzymywanie przez desant rejonu grozi destabilizacją jednej z pozycji obrony oraz częściowym dezorganizowaniem ruchu wojsk w tej części pasa obrony.

Wysoki poziom wyszkolenia, wyposażenie i uzbrojenie sprawia, że największe zagrożenie dla dywizji stanowią desanty wojsk powietrznodesantowych. Na ogół taktyczny desant powietrzny tworzą siły kompania-batalion.

Potrzeby i warunki zwalczania desantów wskazują, że przeznaczone do tego siły i środki powinny być wydzielone na stałe, a efektywność ich działania będzie wyższa, jeśli zostaną zorganizowane w odpowiedni system obrony przeciwdesantowej. Za tworzeniem w ramach tego systemu odwodu przeciwdesantowego jako stałego elementu przemawia potrzeba odpowiednio szybkiej reakcji ogniowej w rejonie wysadzenia desantu. Wobec priorytetu innych zadań obronnych i zaangażowania do ich wykonania pierwszego i drugiego rzutu dywizji, odwód przeciwdesantowy może być jedynym elementem ugrupowania bojowego zdolnym podjąć walkę z desantem.

Z potrzeb tworzenia odwodu przeciwdesantowego wynika cel ogólny jego działania. Ponieważ rola odwodu w systemie obrony dywizji wskazuje na jego podrzędność /wspomaga siły główne/, celem ogólnym działania odwodu jest zapewnienie najkorzystniejszych warunków działania siłom głównym dywizji.

Cel ten obejmuje szereg celów pośrednich, takich jak: zapewnienie skutecznej osłony przeciwdesantowej elementów ugrupowania bojowego realizujących ważne zadania ogniowe /rażenia/; współudział w osłabieniu potencjału rażenia przeciwnika; ułatwienie swobody manewru ważnych elementów ugrupowania bojowego do rejonów /rubieży/ działania; zapewnienie swobody działania kontratakującemu drugiemu rzutowi; osłabienie swobody ruchu desantu /rozprzestrzeniania się go/; udział w zapewnieniu sprawnego funkcjonowania własnego systemu informacyjnego; osłabienie potencjału informacyjnego.

Rodzaj zadania odwodu przeciwdesantowego zależy od stopnia zaskoczenia uzyskanego przez desant oraz możliwości bojowych odwodu przeciwdesantowego. W walce z desantem najważniejsze dla odwodu jest "przyłapanie" przeciwnika w rejonie wysadzenia i jego unieruchomienie /izolowanie/.

Podstawowym zadaniem, które w efekcie prowadzi do osłabienia swobody ruchu /unieruchomienia/, jest blokowanie sił desantu. W skrajnych warunkach odwód może wykonywać zadanie polegające na obronie elementu /obiektu/ ugrupowania bojowego. Zadanie to wynika z konieczności osłony ważnego elementu /obiektu/ przed atakiem desantu. Jednym z zadań , które spełnia wymóg szybkiego reagowania na lądujący desant, jest zasadzka przeciwdesantowa. W korzystnych warunkach odwód może przystąpić do rozbicia małego desantu w rejonie jego wysadzenia lub w utrzymywanym rejonie.

Potrzeby dotyczące składu odwodu przeciwdesantowego wynikają z potencjału bojowego średniej wielkości desantu oraz możliwości wydzielenia przez związek taktyczny odpowiedniej ilości sił i środków rażenia. Cel walki z desantem mogą osiągnąć siły odwodu równoważące potencjał bojowy strony przeciwnej. W odniesieniu do uśrednionego składu rozpatrywanych batalionów powietrzno-desantowych siły równoważące desant to około wzmocnionego batalionu zmotoryzowanego wraz z baterią przeciwlotniczą zdolną skutecznie razić śmigłowce oraz wspierane baterią.

Odwód przeciwdesantowy przystępujący do działania powinien być zdolny do stworzenia /zapewnienia sobie/ przewagi sytuacyjnej.

Dążąc do przejęcia inicjatywy, którą w początkowej fazie walki ma desant, odwód powinien niezwłocznie starać się nawiązać z nim walkę.

Podstawowe zadanie odwodu - blokowanie sił desantu - wykonywane będzie w warunkach, gdy odwód nie jest w stanie rozbić desantu, lecz tylko izolować go od sił głównych lub uniemożliwić mu wykonanie zadania w innym rejonie. Biorąc pod uwagę warunki blokowania /w tym zachowanie bojowe desantu w stosunku do ważnych obiektów ugrupowania bojowego/ dzieli się je na dwa

rodzaje - blokowanie wiążące oraz blokowanie wiążąco-ubezpieczające.

Blokowanie wiążące ma na celu czasowe związanie walką desantu, który utrzymuje opanowany rejon. Unieruchomiony w ten sposób desant może być rozbijany przez drugi rzut /odwód ogólnowojskowy/ lub przez siły przerzucone z nie atakowanych kierunków. Ugrupowanie bojowe odwodu składać się w tym wypadku powinno z rzutu blokującego /uszykowanego w sposób zbliżony do pododdziału rozwiniętego na rubieży ogniowej/ oraz z sił dyspozycyjnych.

Blokowanie wiążąco-ubezpieczające ma na celu związanie walką desantu, który zamierza zaatakować wybrany obiekt, oraz zapewnienie swobody działania temu obiektowi. Ten rodzaj blokowania wynika z potrzeby powstrzymania przeciwnika usiłującego zaatakować wybrany obiekt. Można wyróżnić dwa rodzaje powstrzymywania odwodu: wciągnięcie desantu na odcinek blokowania oraz związanie walką desantu całością sił odwodu na wybranym odcinku blokowania.

Obrona elementu /obiektu/ polega na bezpośredniej osłonie ogniowej atakowanego obiektu ugrupowania bojowego w celu zapewnienia mu swobody działania.

Działanie odwodu przeciwdesantowego podczas zasadzki wymaga odpowiedniego uszykowania w rejonie spodziewanego wysadzenia desantu. Najkorzystniejsze jest wyznaczenie każdemu plutonowi odcinka terenu oraz pasa ognia z możliwością oddziaływania na desant z każdego kierunku. W dogodnych miejscach powinny być ustawione pola minowe utrudniające lądowanie śmigłowców i ruch siły żywej.

Rezultaty przeprowadzonych w rozprawie badań wskazują, że zagadnienia dotyczące działania odwodu przeciwdesantowego wymagają dalszej weryfikacji w praktyce ćwiczeń. Do podstawowych zagadnień wymagających dalszych badań można zaliczyć: zgranie działania odwodu przeciwdesantowego z przeciwdesantem /odwodem powietrznoszturmowym/ wyższego związku operacyjnego, współdziałanie z lotnictwem oraz organizacja wsparcia ogniowego walki odwodu.

Można przewidywać, że wobec perspektywicznie coraz powszechniejszego przekształcania się działań lądowych w powietrzno-lądowe problematyka walki z desantami powietrznymi oraz zgrupowaniami desantowo-szturmowymi /powietrznoszturmowymi/ - w tym użycia i działania specjalnie organizowanych w tym celu elementów ugrupowania /oddziałów, odwodów/ - nabierać będzie coraz większego znaczenia.

BIBLIOGRAFIA

1. "Analiza szkolenia taktyczno-operacyjnego połączonych sił zbrojnych NATO za rok 1983", Sztab Generalny, Zarząd II, Warszawa 1984
2. "Analiza szkolenia taktyczno-operacyjnego połączonych sił zbrojnych NATO za rok 1984", Sztab Generalny, Zarząd II, Warszawa 1985
3. "Analiza szkolenia taktyczno-operacyjnego połączonych sił zbrojnych NATO za rok 1985", Sztab Generalny, Zarząd II, Warszawa 1986
4. "Analiza szkolenia taktyczno-operacyjnego połączonych sił zbrojnych NATO za rok 1986", Sztab Generalny, Zarząd II, Warszawa 1987
5. "Analiza szkolenia taktyczno-operacyjnego połączonych sił zbrojnych NATO za rok 1987", Sztab Generalny, Zarząd II, Warszawa 1988
6. "Analiza szkolenia taktyczno-operacyjnego połączonych sił zbrojnych NATO za rok 1988", Sztab Generalny, Zarząd II, Warszawa 1989
7. "Analiza szkolenia taktyczno-operacyjnego połączonych sił zbrojnych NATO za rok 1989", Sztab Generalny, Zarząd II, Warszawa 1990
8. "Brygada i dywizja sił lądowych głównych państw NATO w natarciu i obronie", ASG WP, Warszawa 1985
9. Andriejew J., "Sozdanije aeromobilnych wojsk Bundieswiera", "Zarubieżnoje wojennoje obozrienije" nr 6/91
10. Chocha B., "Rozważania o taktyce", Warszawa 1982
11. Curyło R.,Zydorowicz S., "O organizacji i prowadzeniu działań przeciwdesantowych w operacji obronnej na obszarze okręgu wojskowego", "Myśl Wojskowa" /tajna/ nr 1/91
12. "Cwične organizace PV CSA", "Vysoka Vojenska Skola Pozemniho Vojska, VYSKOV 1991
13. Czajka K., "Użycie artylerii do ognia pośredniego w obronie dywizji", Rozprawa doktorska, AON, Warszawa 1992

14. Ćwiczenie "LATO-84", Zbiór wybranych materiałów, Sztab Generalny WP, Warszawa 1984
15. Eblachow B.M., "O stosowaniu desantów powietrznych w obronie", "Wojennaja Mysl" nr 5/90
16. Falkowski J., "Doskonalenie organizacji i kierowania systemem ognia dywizji w obronie", Rozprawa doktorska, ASG WP, Warszawa 1986
17. Galewski Z., "Czynniki powodzenia we współczesnej walce", MON, Warszawa 1986
18. Grącki Z.,Hagemajer Z., "Zwalczanie desantów i grup specjalnych nieprzyjaciela w obronie prowadzonej na obszarze kraju", "Myśl Wojskowa", /tajna/ nr 2/89
19. "Instrukcja o organizowaniu i prowadzeniu walki ze śmigłowcami nieprzyjaciela przez dywizję zmechanizowaną", MON, GZSB, Warszawa 1988
20. Jarecki C., "Zasady działań bojowych artylerii", AON, Warszawa 1991
21. Jendraszczak E., "Działanie oddziału desantowo-szturmowego w natarciu", Rozprawa doktorska, ASG WP, Warszawa 1989
22. Kirchbach G., "Użycie brygad powietrzno-szturmowych w ramach wykonania kontrataków w skali operacyjnej", "Wojskowy Przegląd Zagraniczny" nr 4/88
23. Korotczenko E.G. "Borba s desantami i diwersjonno-razwiedywatielnymi fornirowanijami protiwnika w oboronitielnych opieracijach", "Wojennaja Mysl" nr 8/89
24. Koziej S., "Działania rajdowe", Rozprawa habilitacyjna, ASG WP, Warszawa 1984
25. Koziej S., "Przewidywane kierunki zmian w taktyce wojsk lądowych", "Przegląd Wojsk Lądowych" nr 9/86
26. Koziej S., "Refleksje nad współczesną taktyką", "Myśl Wojskowa" nr 8/86
27. Koziej S., "Podstawowe problemy taktyki ogólnej", Tezy na sympozjum naukowe, ASG WP, Warszawa 1986
28. Koziej S.,Łaski W.,Sznajder R., "Teren i taktyka", MON, Warszawa 1980
29. Koziej S., "Operacje obronne", "Myśl Wojskowa" nr 4/90
30. Krauz W., "Wybrane problemy użycia i działania odwodu przeciwdesantowego ZT w obronie", "Myśl Wojskowa" nr 8/89

31. Krauz W., "Obrona dywizji w warunkach szczególnych", Wykład, ASG WP, Warszawa 1988
32. "Krótki informator o siłach zbrojnych NATO","DWLot", Poznań 1988
33. "Leksykon Wiedzy Wojskowej", MON, Warszawa 1979
34. "Lotnictwo sił lądowych głównych państw NATO", Sztab Generalny WP, Zarząd II, Warszawa 1988
35. Machura J.,Sajak I., "Kariera bojowa śmigłowców", Warszawa 1980
36. Markiewicz T., "Śmigłowce transportowe w działaniach desantowo- - szturmowych", "Przegląd WLiWOPK" nr 9/89
37. Mayer M., "Zwalczanie desantów powietrznych", "Wojskowy Przegląd Zagraniczny" nr 3/88
38. "Metodyka obliczeń operacyjno-taktycznych podczas planowania porażenia ogniowego nieprzyjaciela przez wojska rakietowe i artylerię", MON, Dowództwo Wojsk Rakietowych i Artylerii, Warszawa 1987
39. Nożko K., "Operacja obronna armii", Podręcznik, ASG WP, Warszawa 1989
40. Nożko K., "Walka o przewagę", MON, Warszawa 1985
41. Nowikow I.,Swierdłow F.D., "Manewr w walce ogólnowojskowej", MON, Warszawa 1969
42. "Obrona terytorium kraju", Podręcznik, ASG WP, Warszawa 1981
43. Ostrowicz W., "Śmigłowce", MON, Warszawa 1971
44. "Powietrzno-lądowe działania operacyjne i taktyczne", AON, Warszawa 1991
45. Rajmański R.,Janicki A., "Taktyka lotnictwa transportowego", Podręcznik cz. I, ASG WP 1987
46. Rajmański R.,Janicki A., "taktyka lotnictwa transportowego cz. II - Działania bojowe pułku lotnictwa transportowego i pułku śmigłowców transportowych", Podręcznik, ASG WP, Warszawa 1989
47. "Regulamin polowy sił lądowych Stanów Zjednoczonych FM 100-5", Sztab Generalny, Warszawa 1979
48. "Regulamin taktyczny sił zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej" cz. I /dywizja, brygada, pułk/, projekt, MON, Warszawa 1992
49. "Regulamin walki wojsk lądowych sił zbrojnych RP, cz. I /dywizja, pułk/, MON, Warszawa 1985

50. "Regulamin walki wojsk lądowych sił zbrojnych RP cz. II /batalion/", MON, Warszawa 1987
51. "Struktura organizacyjna dywizji zmechanizowanej i bazy materiałowo-technicznej /ćwiczebna/", ASG WP, Warszawa 1989
52. Sikorski B., "Potrzeby użycia taktycznych desantów powietrznych na współczesnym polu walki", "Zeszyty Naukowe" ASG WP, Warszawa 1989
53. Sikorski B., "Walka z desantami powietrznymi - odwód powietrznoszturmowy", "Zeszyty Naukowe" nr 4/5/, AON, Warszawa 1991
54. Skrzypczak Z., "Działania powietrzno-lądowe", "Myśl Wojskowa" nr 4/88
55. Ścibiorek Z., "Fortel w ćwiczeniu ALADYN-90", "Myśl Wojskowa" /tajna/ nr 1/91
56. Ścibiorek Z., "Niektóre aspekty zwalczania taktycznych desantów powietrznych w obronie", "Myśl Wojskowa" nr 3/91
57. Ścibiorek Z., "Obrona manewrowa", "Myśl Wojskowa" nr 1/92
58. "Taktyka lotnictwa transportowego", Podręcznik, "DWLot", Poznań 1990
59. "Taktyka i sztuka operacyjna sił zbrojnych głównych państw NATO", Podręcznik, cz. I, II, ASG WP, Warszawa 1988
60. "Taktyka ogólna", Podręcznik, ASG WP, Warszawa 1988
61. Wiśniewski E.,Jagiełło K., "Metodologia wojskowych badań naukowych", ASG WP, Warszawa 1981
62. "Wojska rakietowe i artyleria w operacji i walce", Podręcznik, praca zbiorowa, AON, Warszawa 1990
63. Wolny A., "Desanty powietrzne w wojnach lokalnych w Korei, Wietnamie i na Bliskim Wschodzie w latach 1945-1973", Rozprawa doktorska, WIH, Warszawa 1979
64. Wróblewski R., "Taktyka jako dyscyplina naukowa", Rozprawa habilitacyjna, Warszawa 1987
65. "Zasady i organizacja walki ze śmigłowcami przeciwnika", Poradnik metodyczny, Wrocław 1985

Druk AON nr 374/WW

Załącznik 1

Sposób wykorzystania desantu w ćwiczeniu "FRANKISCHER SCHILD" x/

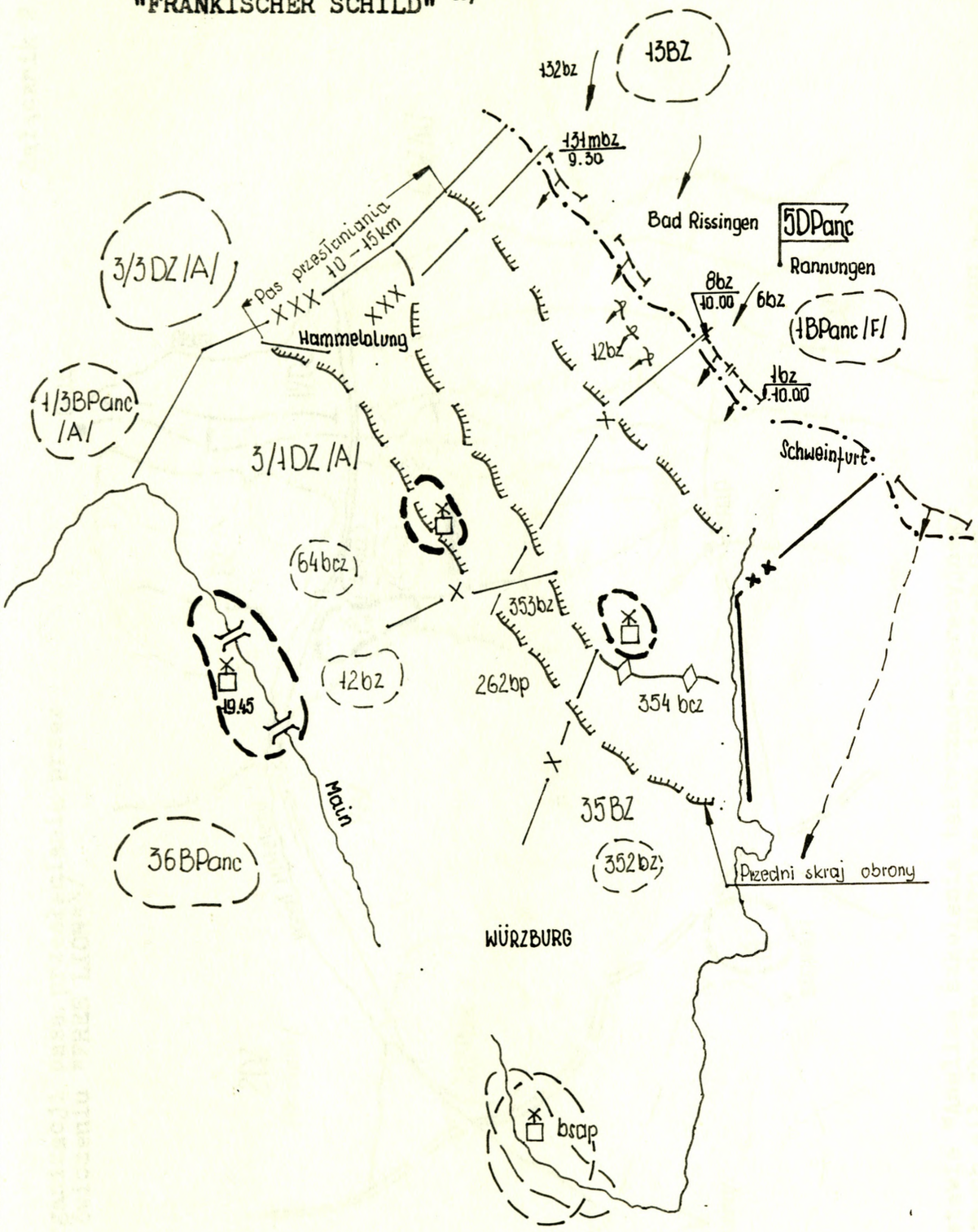

x/ Na podstawie "Analiza szkolenia taktyczno-operacyjnego połączonych sił zbrojnych NATO za rok 1986", Szt.Gen.WP, Warszawa 1987, zał. 10

Załącznik 2

Plan dezorganizacji pasa przesłaniania przez 4 DZ/H/ w ćwiczeniu "FREE LION"x/

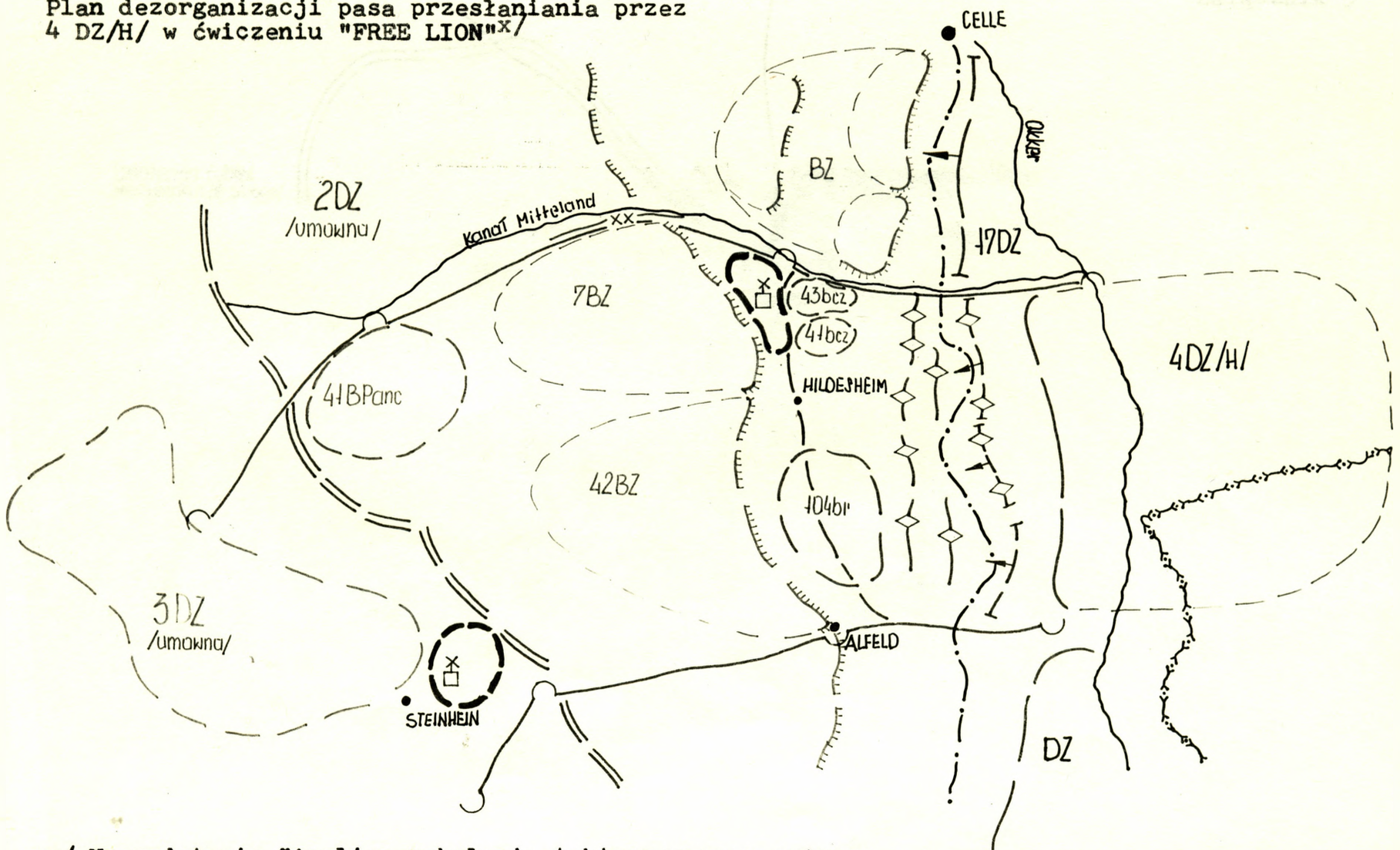

x/ Na podstawie "Analiza szkolenia taktyczno-operacyjnego połączonych sił zbrojnych NATO za rok 1988", Sztab Gen.WP, Warszawa 1989, zał.15

Załącznik 3

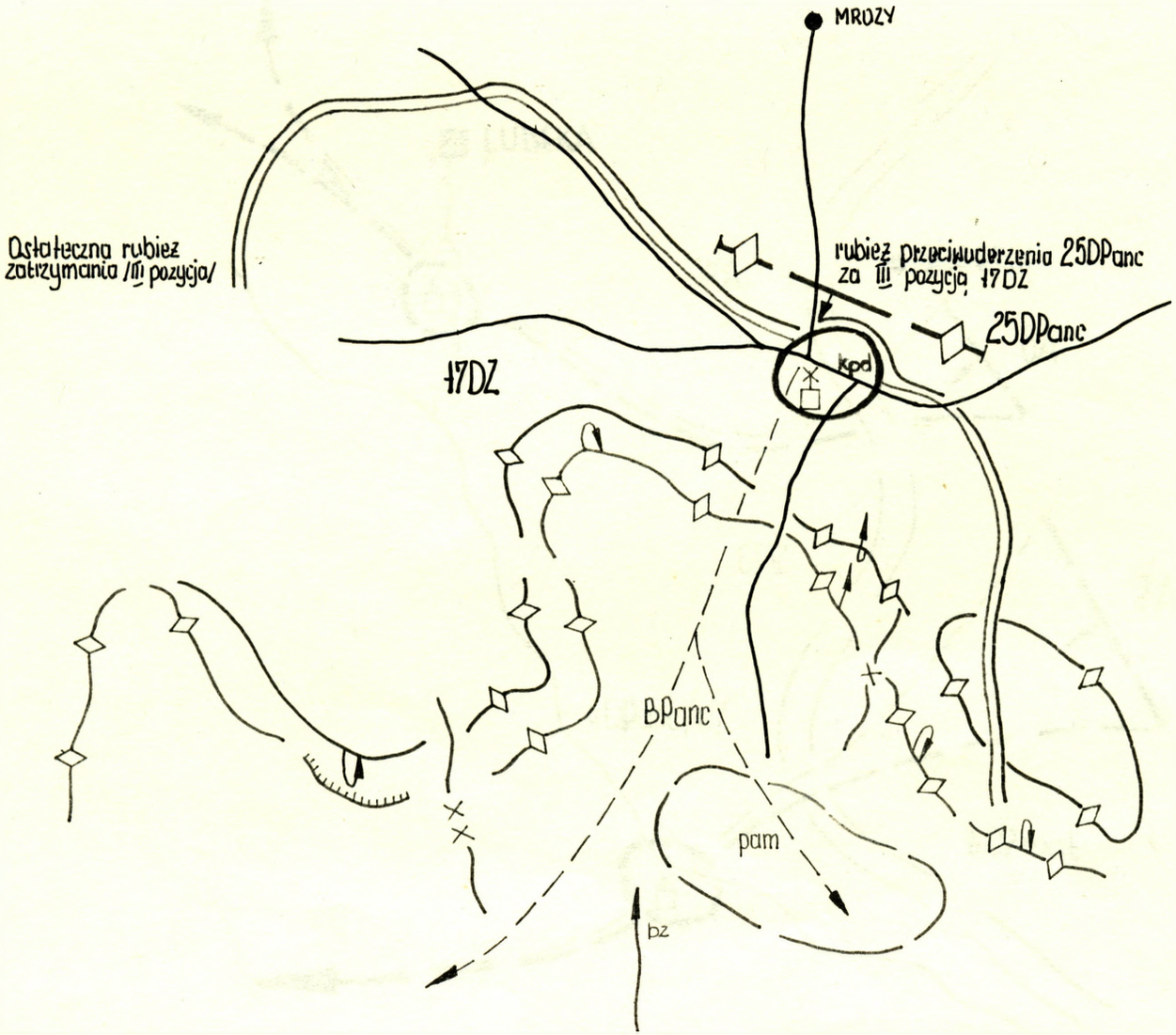

Dezorganizacja obrony na III pozycji i wzbranianie użycia drugiego rzutu armii w ćwiczeniu grupowym II semestru AON w 1990 r.

Załącznik 4

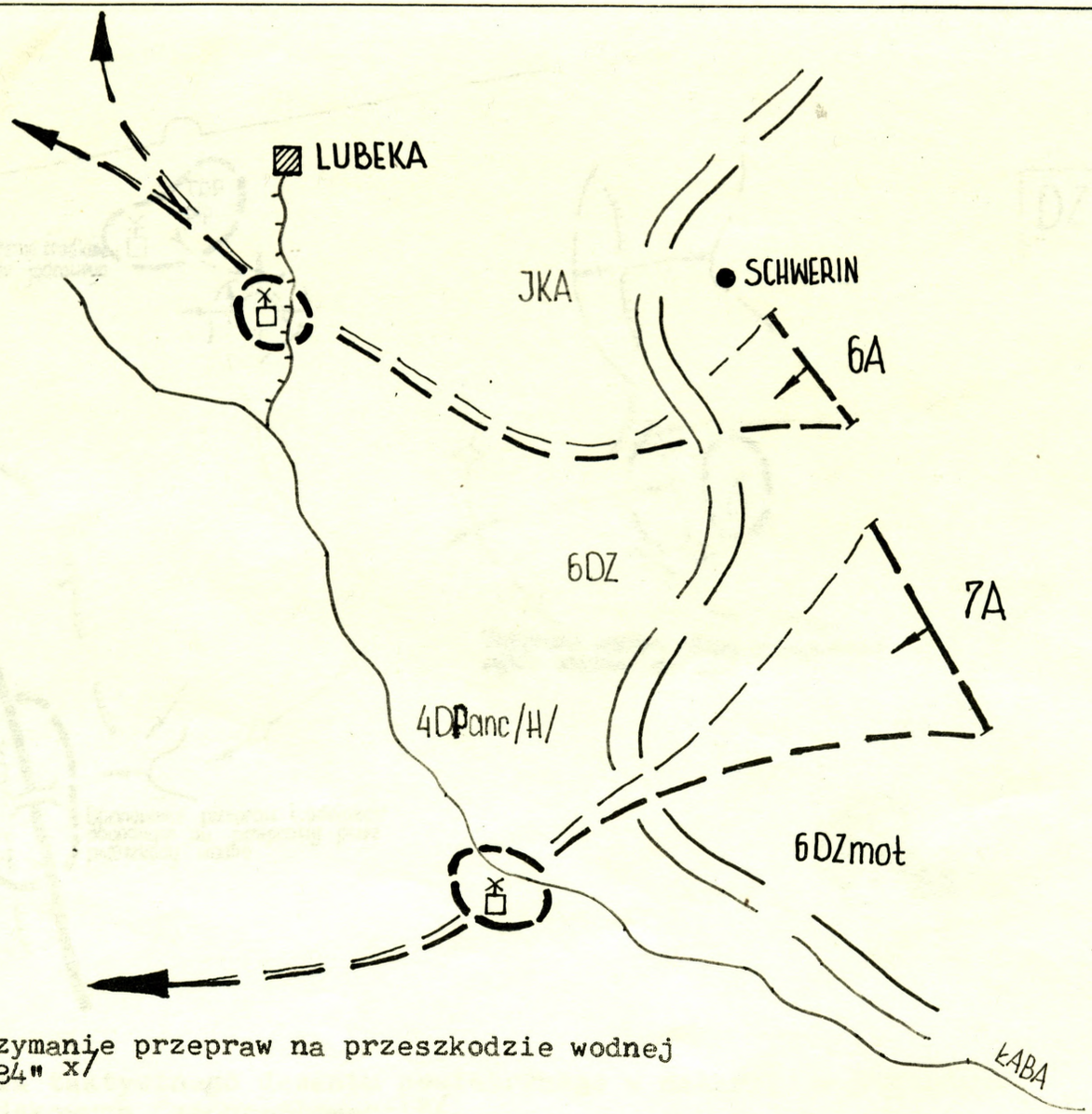

Uchwytywanie i utrzymanie przepraw na przeszkodzie wodnej w ćwiczeniu "LATO-84" x/

x/ Na podstawie: Ćwiczenie LATO-84", Zbiór wybranych materiałów, Szt.Gen.WP, Warszawa 1984

Załącznik 5

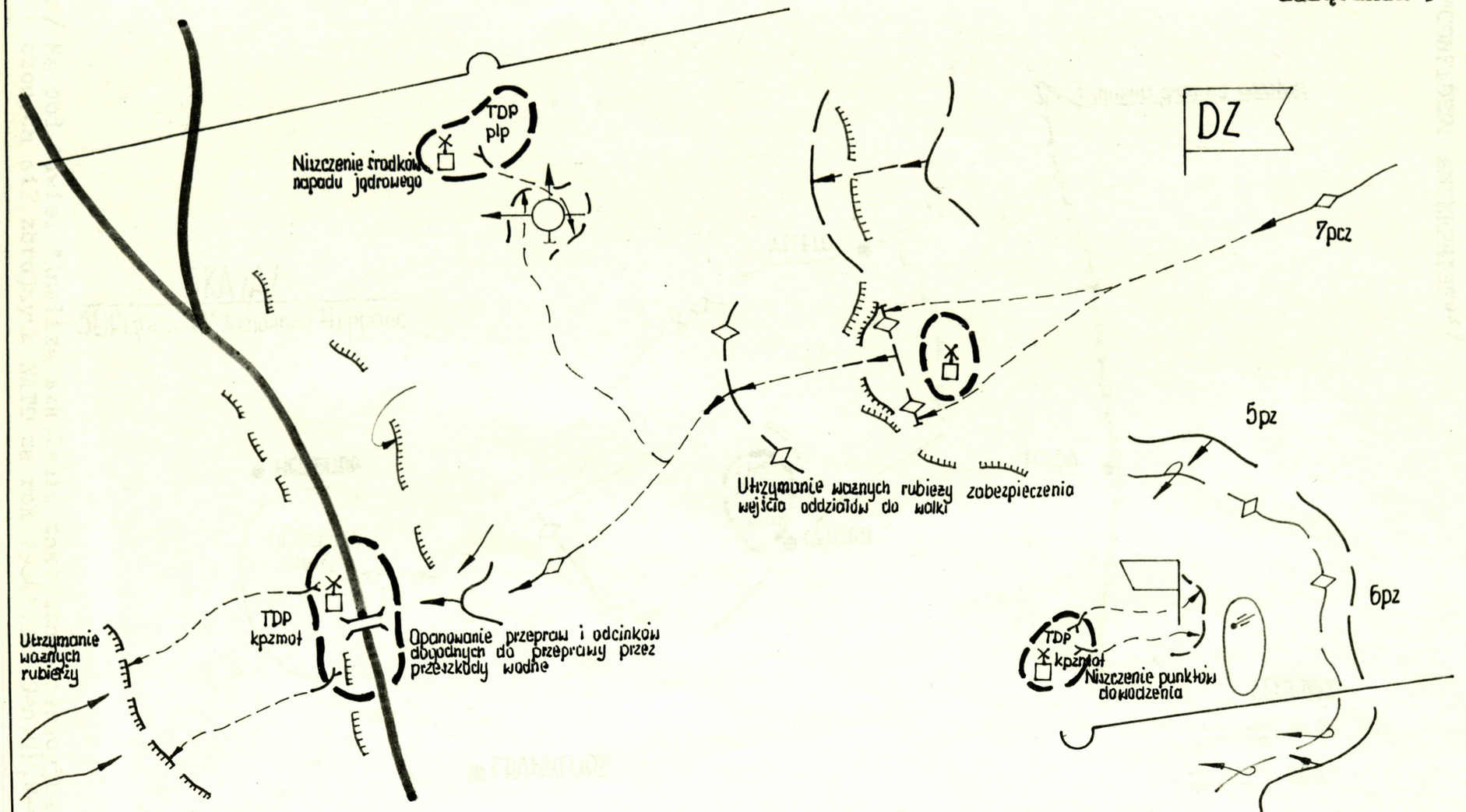

Warianty użycia taktycznego desantu powietrznego w natarciu w poglądach teoretyków wojskowych Czecho-Słowacji[x/]

x/ Na podstawie: "Album schematów", Vysoka Vojenska Skola Pozemniho Vojska

Załącznik 6

Utrudnianie organizacji obrony na kolejnej rubieży w ćwiczeniu "CONFIDENT ENTERPRISE"x/

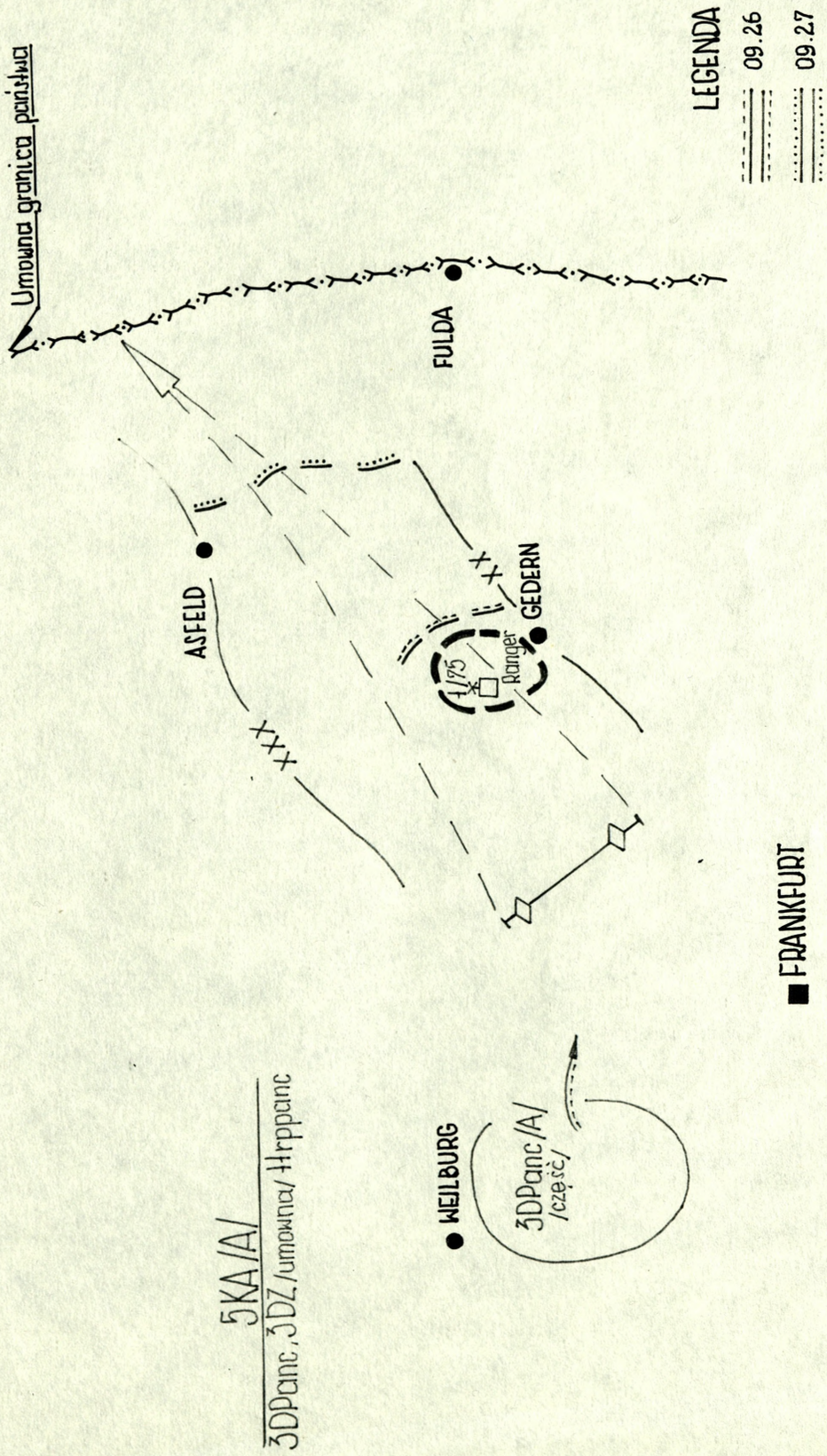

x/ Na podstawie: "Analiza szkolenia taktyczno-operacyjnego połączonych sił zbrojnych NATO za rok 1984", Szt.Gen.WP, W-wa 1985

Załącznik 7

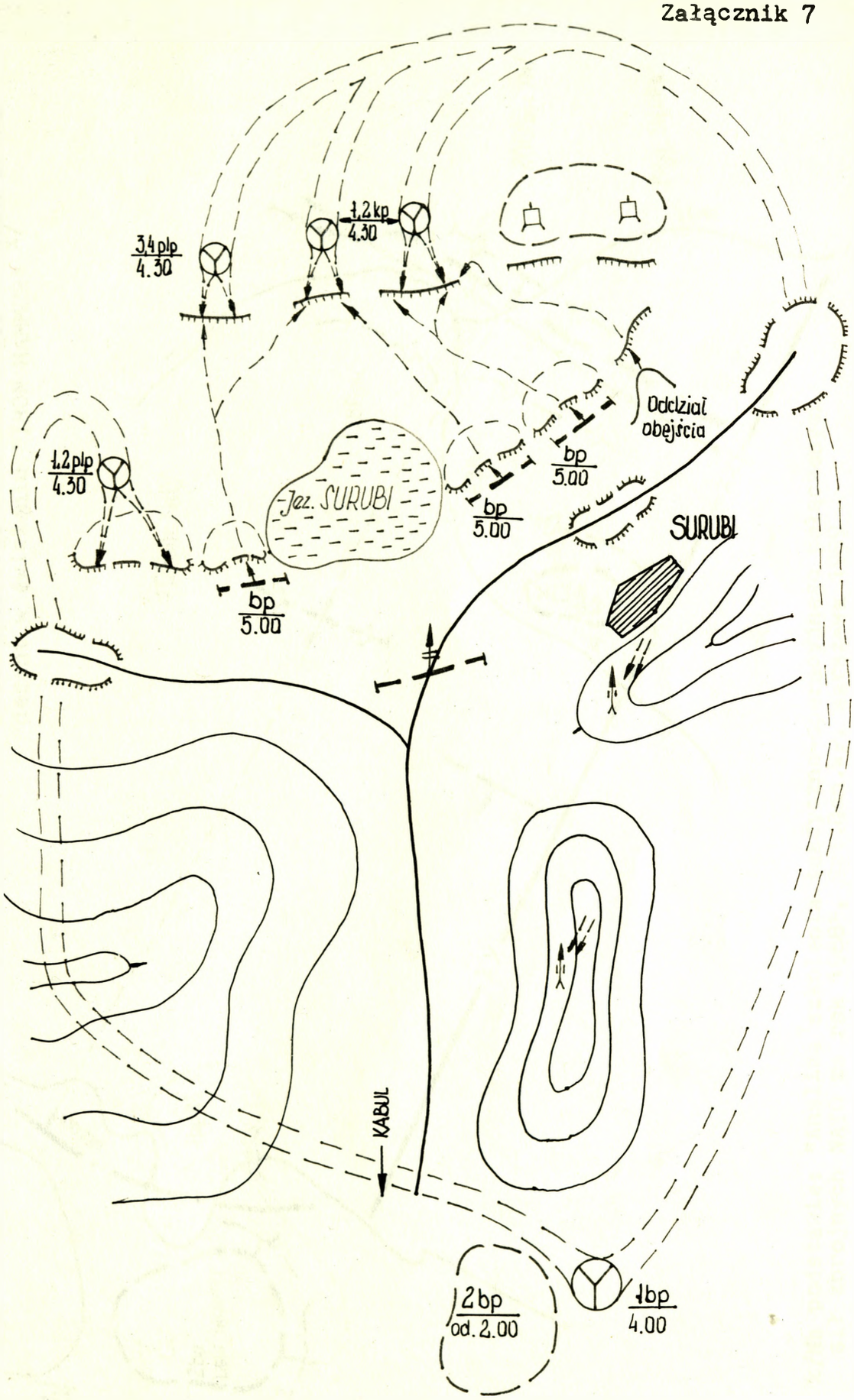

Działanie 1 bp Armii Radzieckiej jako desantu w rejonie Surubi

Załącznik 8

Dezorganizacja wsparcia logistycznego przez desant w ćwiczeniu "IRON HAMMER" x/

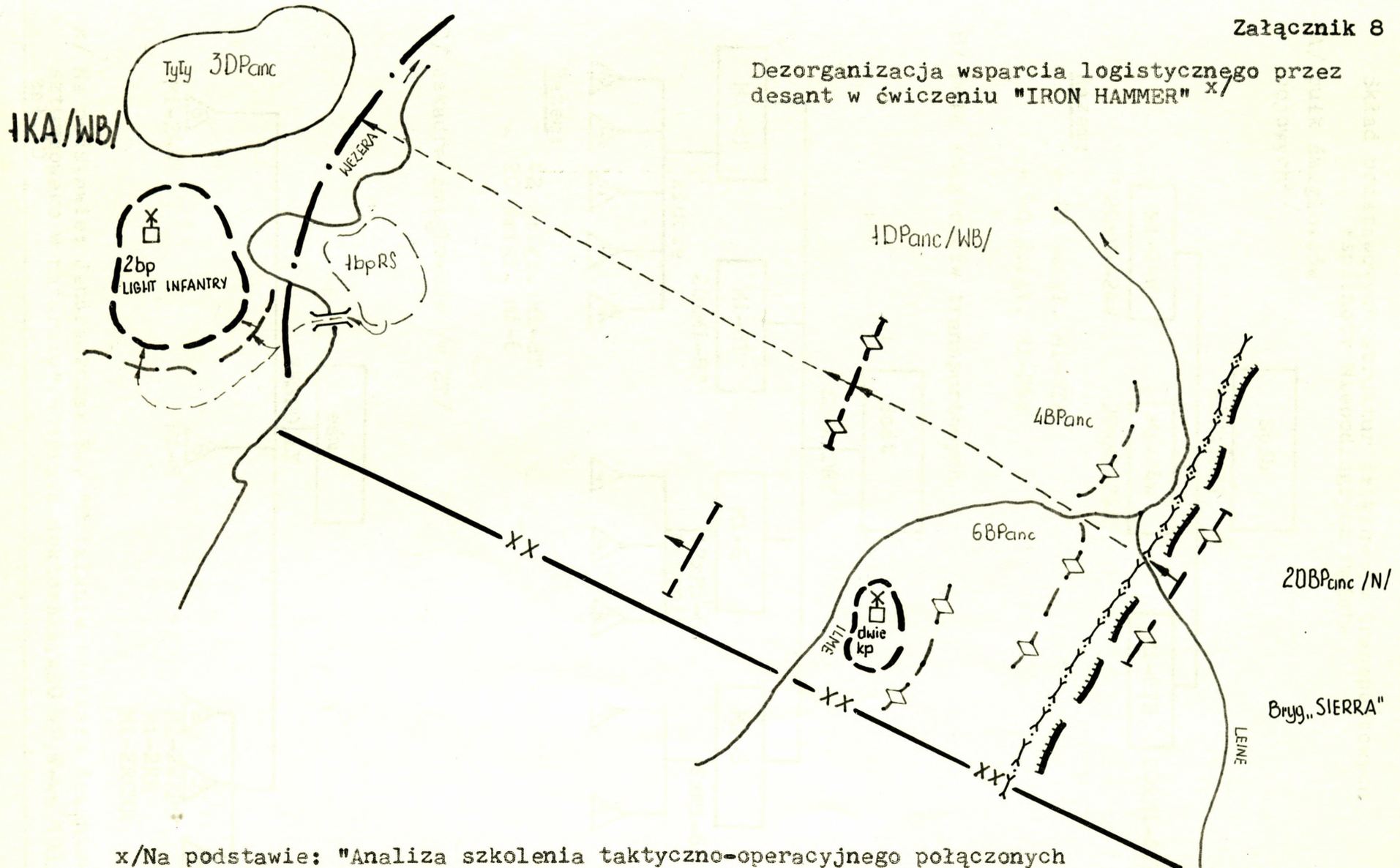

x/Na podstawie: "Analiza szkolenia taktyczno-operacyjnego połączonych sił zbrojnych NATO za rok 1988", Szt.Gen.WP, Warszawa 1989

Załącznik 9

Skład podstawowych struktur śmigłowców transportowych Wspólnoty Niepodległych Państw

A/ pułk śmigłowców bojowych[x/]

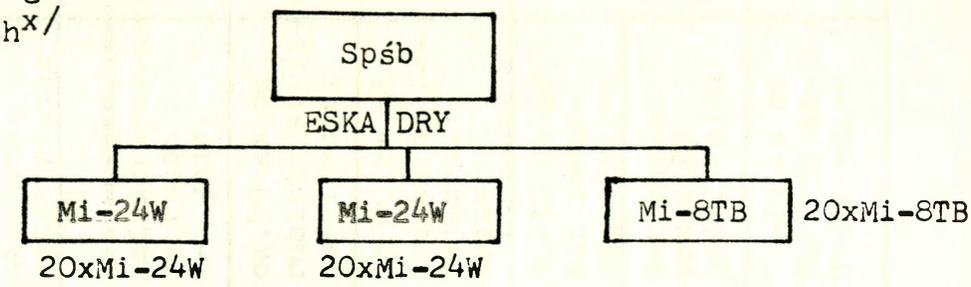

Razem:
- 20 śmigł. Mi-8TB
- 40 śmigł. Mi-24W

B/ pułk śmigłowców transportowych

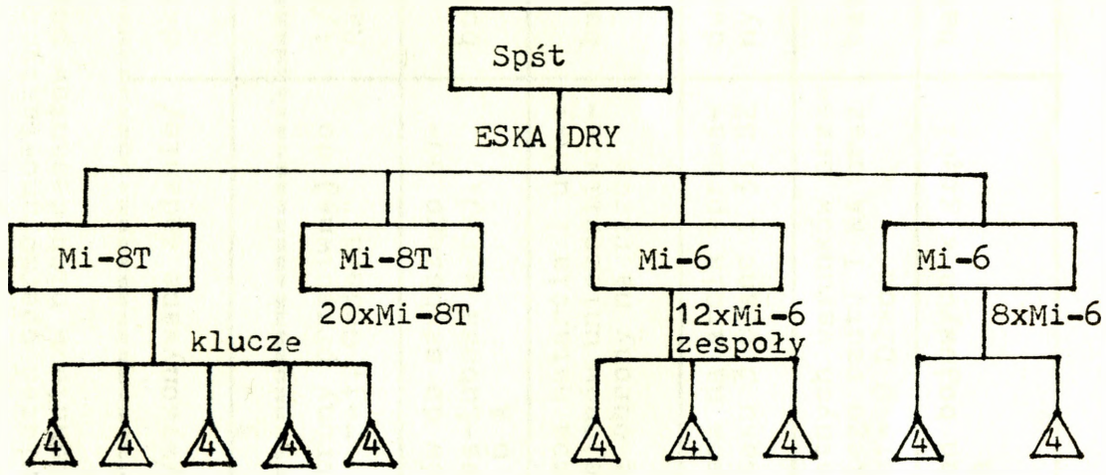

Razem:
42 śmigł. Mi-8T
20 śmigł. Mi-6

C/ eskadra śmigłowców /w ZT/

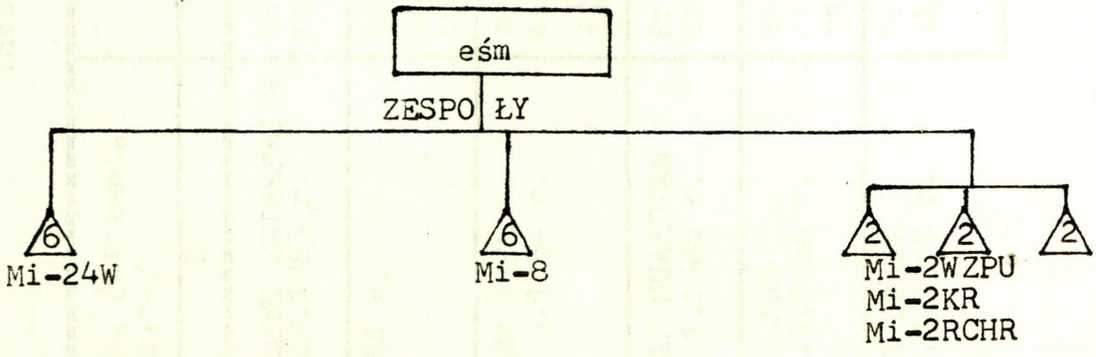

x/ Na podstawie: Jendraszczak E., "Działanie oddziału desantowo-szturmowego w natarciu", Rozprawa doktorska, ASG WP, W-wa 1989 zał.10

Załącznik 10

Zestawienie wybranych ćwiczeń operacyjno-taktycznych i podstawowe informacje o zastosowaniu w nich desantów powietrznych

Lp	Nazwa ćwiczenia /data/	Cel działania /wykonywane zadanie/	Skład desantu	Parametry czasowo-przestrzenne	Uwagi
1	2	3	4	5	6
1	CONFIDENT ENTERPRISE 19-29.9.1983 r.	Niedopuszczenie strony przeciwnej do rozbudowy obrony w rej. Gedern	1/75 bp Ranger	kpd utrzymywała rejon w 4-5 godz.	5 KA/A/ i 7 KA/A/ oraz ZGB/K/
2	LATO-84 r.	Stworzenie warunków do szybszego pokonania kanału Łaba-Lubeka w rej. Lubeka przez siły 6 A	bpd	ok.50 km od rubieży styczności wojsk	6 A
3	FLINKER IGEL 13-21.9.1984 r.	Przyspieszenie tempa natarcia i uchwycenia dogodnych rejonów uniemożliwiających organizację obrony na rzece Isar	batalion	do 20 km od frontu nacierających wojsk	część 2 KA /NZ/,56 BZOT,4 ZGB /K/
4	CENTRAL GUARDIAN 21-30.1.1985 r.	Przyspieszenie tempa natarcia wprowadzonych do kontrataku 3 DPanc i 35 BZ	dwa bataliony osobno	15-30 km od sił kontratakujących	
5	BOLD GUARD 12-26.9.1986 r.	Zapewnienie korzystnych warunków przeciwuderzenia drugiego rzutu I KA oraz rozwinięcie natarcia 9 DZmot	batalion	Utrzymywał przez 20 godz. rejon	IKA/część/ IDZ/D/, 6 DZ/NZ/
6	KECKER SPATZ 15-26.9.1987 r.	Prowadzenie działań bojowych w głębi obrony przeciwnika	batalion	15-20 km od rubieży styczności wojsk	2 KA/NZ/ -część,4DZ, 1 DPG część DPD

1	2	3	4	5	6
		Prowadzenie działań bojowych w głębi obrony przeciwnika	pułk pow.-desantowy	60-100 km od rubieży styczności wojsk	FAR/F/ siły szybkiego reagowania
7	IRON HAMMER 14-18.11.1988 r.	Stworzenie dogodnych warunków do przeprawy na rz.ILME dla grupy bojowej Royal Lancers w rej.wsch. SIEVERSHAUSEN	dwie kompanie piechoty		Brygada Sierra
		Dezorganizacja systemu logistycznego	batalion		
8	Ćwiczenie grupowe drugiego semestru AON	Dezorganizacja rubieży zabezpieczenia wejścia do przeciwuderzenia związku taktycznego	kpd		

Załącznik 11

Wariant przewozu desantu powietrznego na odległość 15-60 km

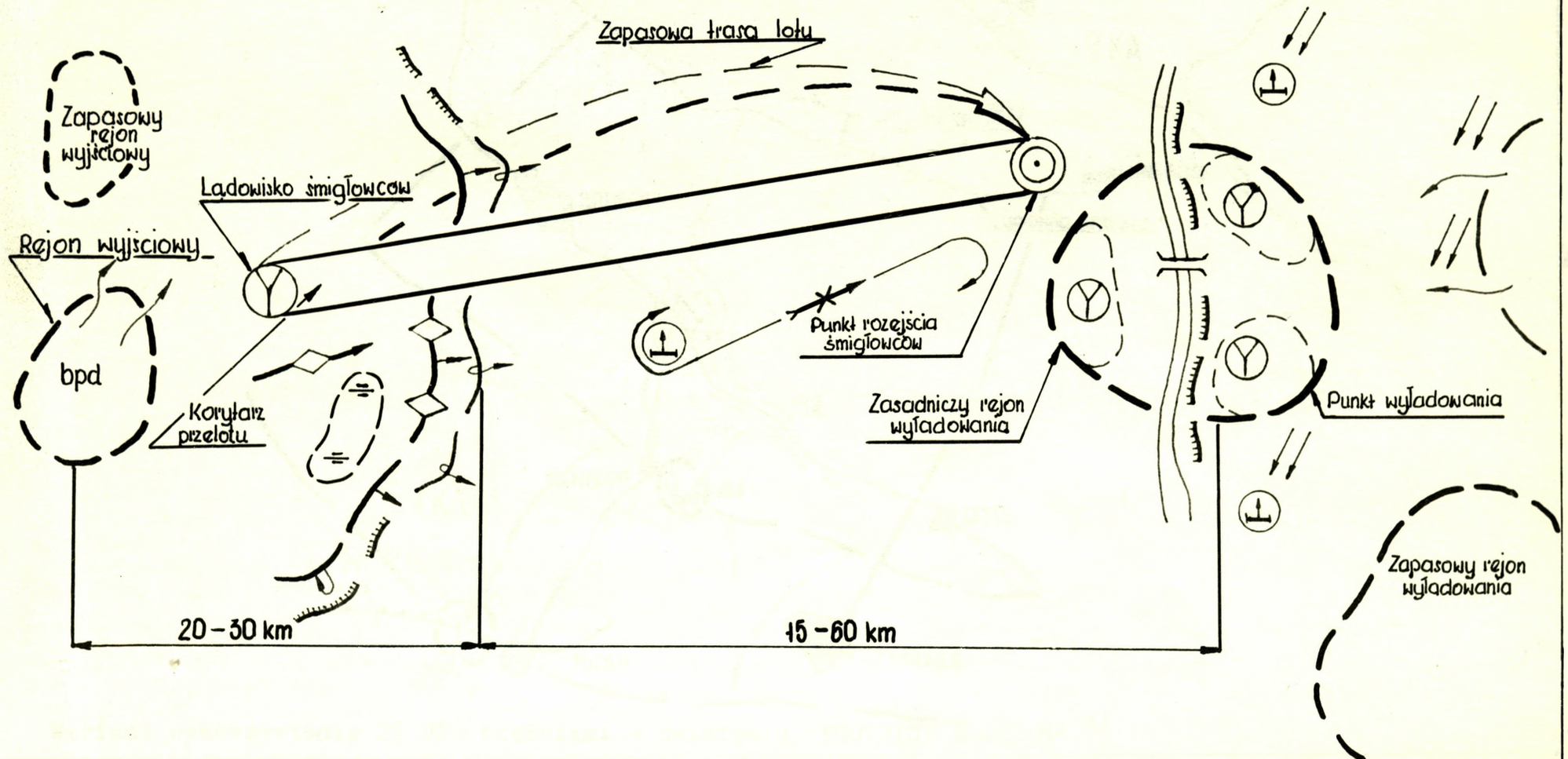

Załącznik 12

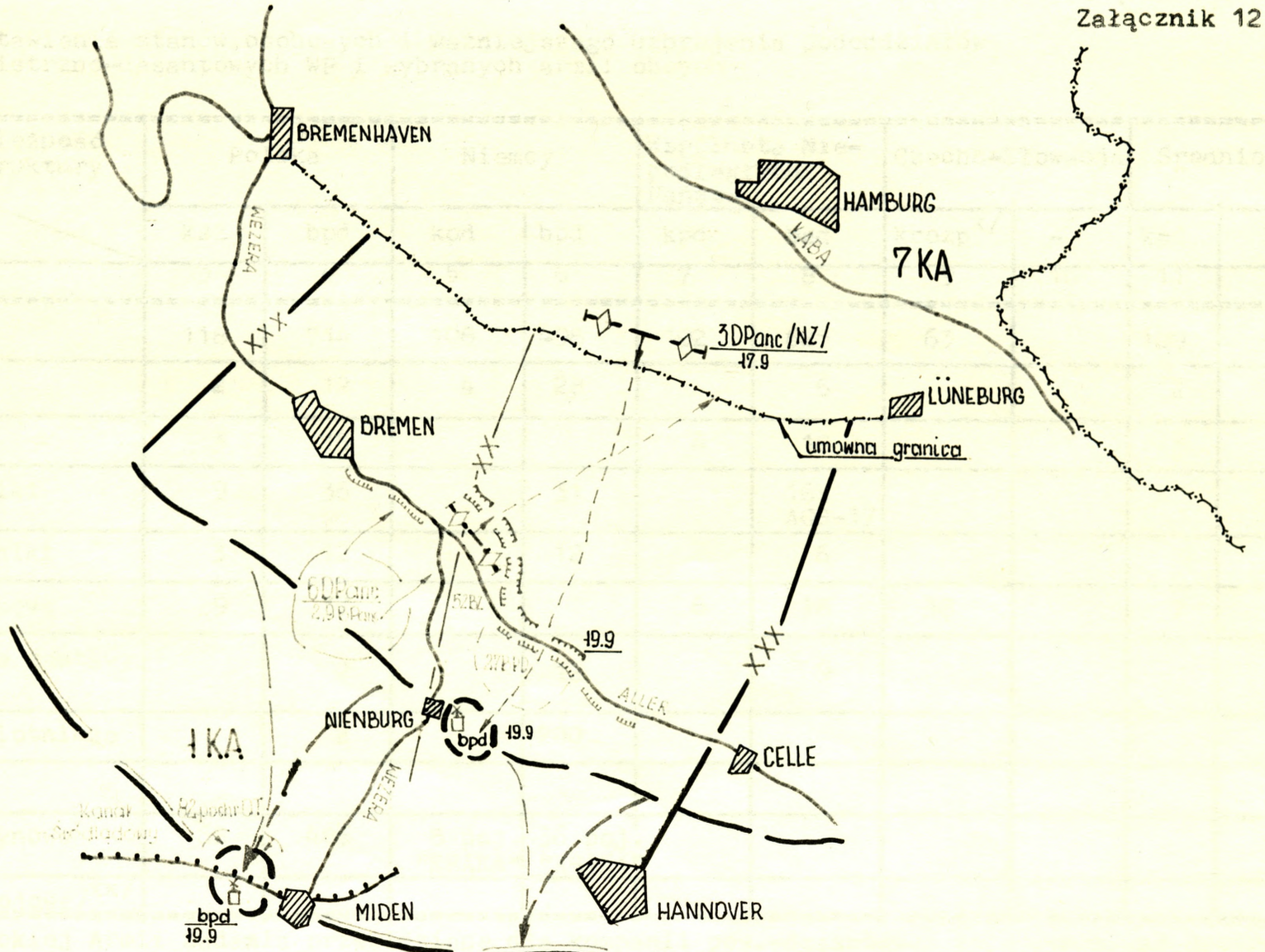

Wariant wykorzystania 26 BPD częściami w ćwiczeniu "TRUTZIGE SACHSEN" x/

x/ Na podstawie: "Analiza szkolenia taktyczno-organizacyjnego połączonych sił zbrojnych NATO za rok 1985", Sztab Gen. WP, Warszawa 1986, zał. 8

Załącznik 13

Zestawienie stanów osobowych i ważniejszego uzbrojenia pododdziałów powietrzno-desantowych WP i wybranych armii obcych

Lp	Przynależność struktury / Wyszczególnienie	Polska		Niemcy		Wspólnota Niepodległych Państw		Czecho-Słowacja		Średnio	
		ksz	bpd	kpd	bpd	kpd	bpd	krozp[x]	-	kpd	bpd
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Stan osobowy	118	714	106	498	102	625	63		109	612
2	PPK	2	12	4	28		6			2	14
3	Moździerze	3	15			4	18			3	11
4	Lekkie granatniki	9	36		31		16x AGS-17				20
5	Ciężkie granatniki	3	12		12		6				9
6	Karabiny maszynowe	9	37			6	18	58		7	27
7	Przeciwlotnicze zestawy rakietowe		2		12		9				5
8	Armaty przeciwlotnicze		2		200						7
9	Miny ppanc										
10	Karabinki maszynowe	68	486	8 poj. "KRAKA"	36 poj. "KRAKA"						
11	Pojazdy/wozy bojowe/[xx]										

x/ W Czecho-Słowackiej Armii zadania przewidziane dla kompanii pow.-desantowej może wykonywać dywizyjna krozp. Zadania przewidziane dla bpd wykonują w ćwiczeniach bataliony zmotoryzowane.

xx/ W Bundeswehrze prowadzi się doświadczenia nad wprowadzeniem do tworzonej dywizji powietrznomanewrowej bojowych wozów desantowych na bazie transportera WIESSEL.

Załącznik 14

Zestawienie stanów osobowych i ważniejszego uzbrojenia pododdziałów zmotoryzowanych /zmechanizowanych/ WP i wybranych armii obcych

Lp	Przynależność struktury / Wyszczególnienie	Polska		Niemcy		Wspólnota Niepodległych Państw		Czecho-Słowacja		Średnio	
		kzmot	bzmot	kz	bz	kz	bz	kz	bz	kz	bz
1	Stan osobowy	99	398	107	606	100	430	94	433	100	465
2	PPK			9	21				8		
3	Moździerze		6		6				6		6
4	Granatniki przeciwpancerne	9	27	11	32	9	27			7	22
5	Karabiny automatycz.			55							
6	Karabiny maszynowe	9	27	11							
7	Miny ppanc				160						

Załącznik 15

Formy i sposoby działań przeciwdywersyjnych

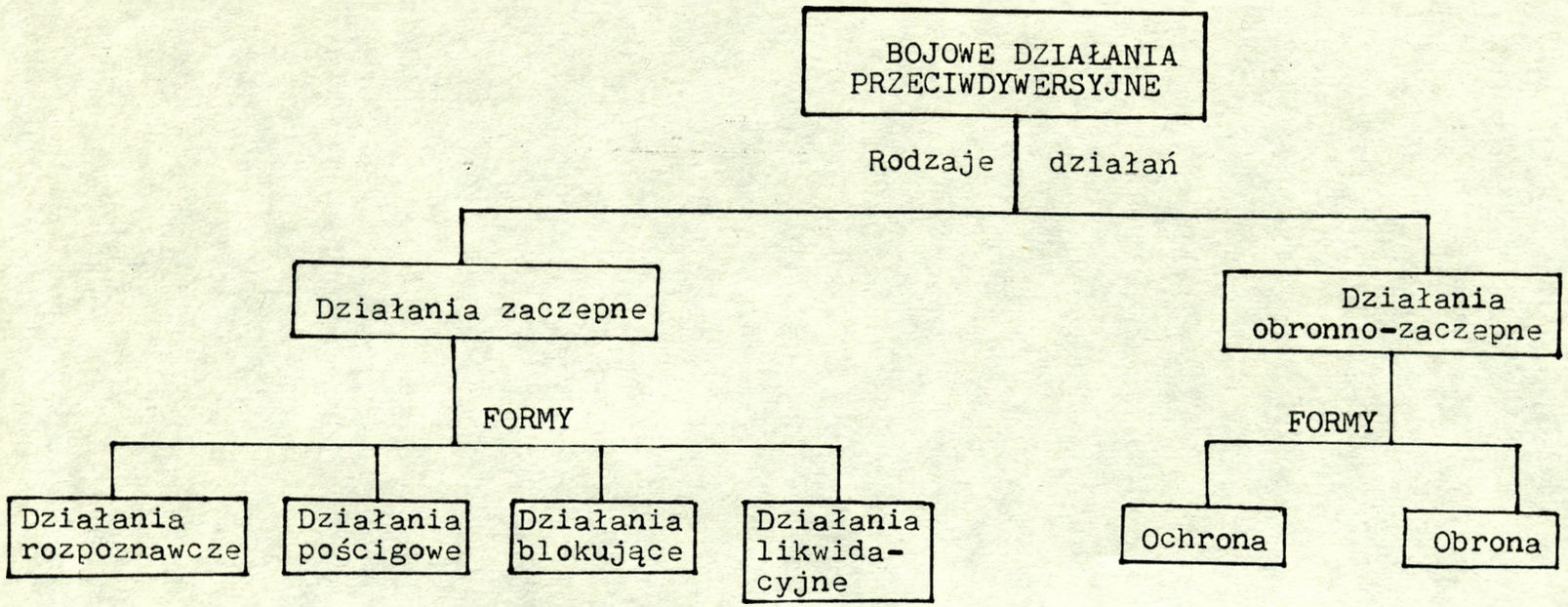

SPOSOBY:

- poszukiwanie
- pościg
- wypad
- zasadzka
- zapora
- okrążenie

Na podstawie: Obrona Terytorium Kraju, Podręcznik, ASG WP, Warszawa 1981 s. 109

Załącznik 16

Zależność $L_{SNP} = f\ E_{OP}$ dla współczesnych warunków x/

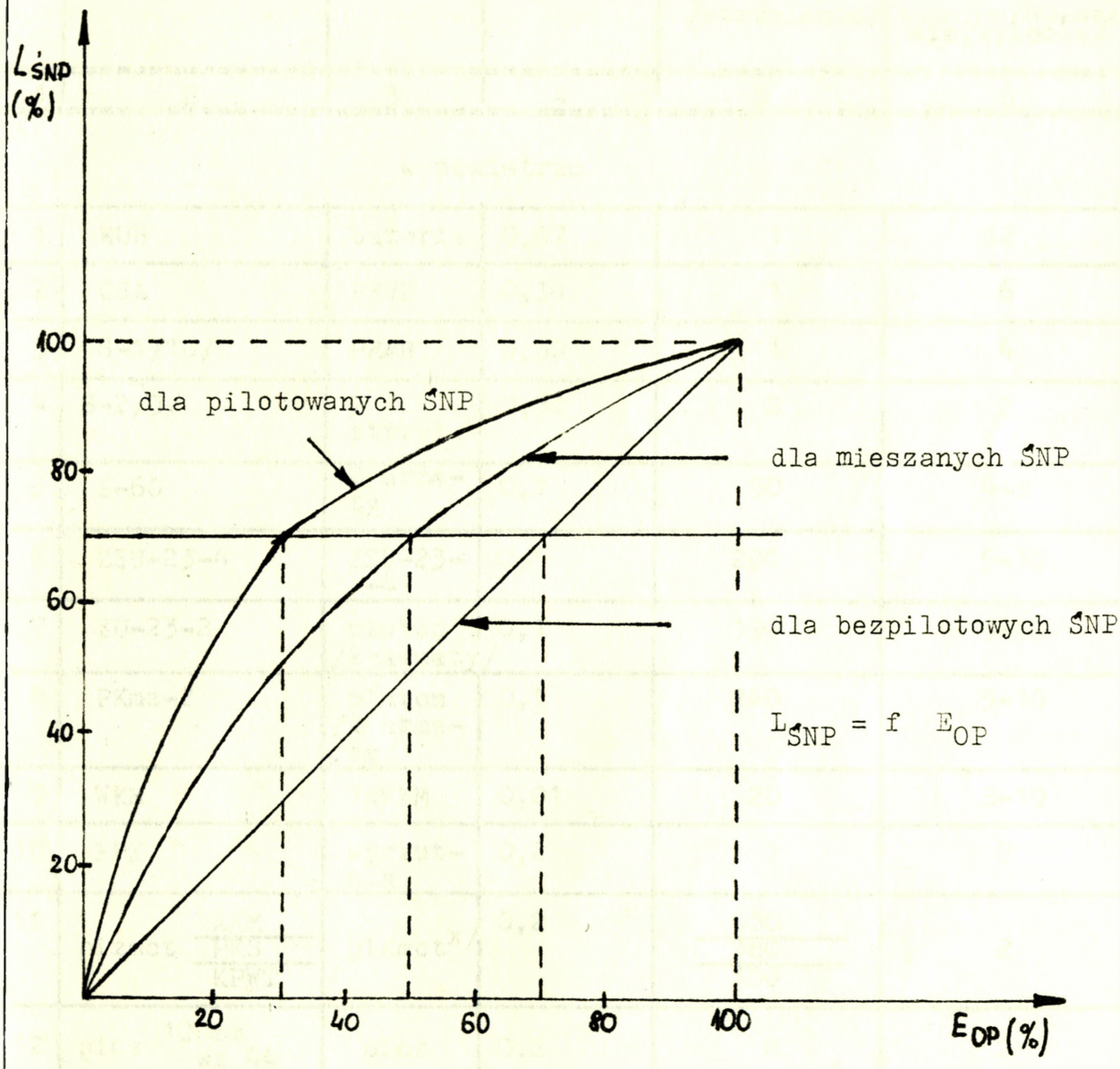

L_{SNP} - liczba środków napadu powietrznego

f E_{OP} - wskaźnik efektywności bojowej jako funkcja zmiennych losowych

x/ Na podstawie: Materiałów opracowanych przez ppłk doc. dr nab. Bogdana Zdrodowskiego Kierownika Katedry Obrony Powietrznej AON.

Załącznik 17

Walory bojowe niektórych środków rażenia w prowadzeniu ognia do śmigłowców

Lp	Rodzaj środka	Kjo	Współczynnik ogólny /Ki/ xx/	Rozchód rakiet/am./ w jednym cyklu /strzelaniu/	Liczba możliwych oddziaływań przy zużyciu jo /NO, salwie, wylocie/
1	2	3	4	5	6
	w powietrzu				
1	KUB	bateria	0,07	1	12
2	OSA	PRWB	0,34	1	6
3	S-1/10/	PRWB	0,30	1	4
4	S-2/3/	2 strzel.	0,30	2	2
5	S-60	2 armaty	0,1	50	4-8
6	ZSU-23-4	ZSU-23-4	0,1	200	5-10
7	ZU-23-2	pluton /2 armaty/	0,1	190	5-10
8	PKmz-2	pluton /2 armaty/	0,1	240	5-10
9	WKM	1xWKM	0,01	20	8-10
10	PPK	wyrzutnia	0,2	1	2
11	plzmot AKM / PKS / KPWT	plzmot x/	0,2	500 / 180 / 100	2
12	plcz 100mm wz 44 / 12,7 mm	plcz	0,2	8 / 60	2
13	sam.lim-6	samolot	0,2	2	1
14	śm. Mi-2	śmigłowiec	0,25	1	1
15	śm. Mi/W-3/	śmigłowiec	0,3	1	1

1	2	3	4	5	6
		na ziemi			
16	art hb	da 122mm hb 122mm	1,6	288	1
17	art BM	dar BH-21	1,6	720	1
18	Rakiety kasetowe	wyrz. art.	1,2	1	1
19	Samolot Lim-6	samolot	0,5	2	1
20	śm. Mi-2	śmigłowiec	0,6	1	1
21	śm. Mi/W-3/	śmigłowiec	0,6	1	1

Na podstawie:

Zasady i organizacja walki ze śmigłowcami, SOW 360/85 s. 21

---

x/ Uwzględniono, że podstawową jednostką kalkulacyjną pododdz.piechoty jest plzmot, Instrukcja o organizowaniu walki ze śmigłowcami, MON 677/88 s. 53

XX/ Współczynnik ogólny / Ki / jest to iloczyn prawdopodobieństwa rażenia śmigłowca i współczynników szczegółowych takich, jak: udziału, gotowości bojowej, niezawodności technicznej broni, niezawodności zautomatyzowanych systemów dowodzenia, efektywności kierowania ogniem, wpływu zakłóceń manewru celu, efektywności ogniowej na małych wysokościach.

Załącznik 18

Prawdopodobieństwo rażenia celu przez niektóre zestawy obrony powietrznej wyrażone wartością współczynnika /K/.[x/]

Lp	Typ uzbrojenia /sprzętu/	Typ kanału celowania /KC/	Wartość współczynnika /K/ na szczeblach		Przeciętna liczba możliwych oddziaływań /R/[xx/]
			operacyjnym	taktycznym	
1	KUB	bateria	0,13	0,23	6
2	OSA-AKM	PRWB	0,08	0,15	3
3	S-10	PRWB	00,12	0,06	4
4	IGŁA	drużyna	0,01	0,05	4
5	S-2	drużyna	0,008	0,04	4
6	S-60	bateria	0,015	0,02	4
7	ZSU-23-4	wóz bojowy	0,005	0,015	5
8	ZU-23-2	pluton	0,005	0,015	5
9	MIG-21	samolot	0,06	0,08	1
10	MIG-23	samolot	0,07	0,1	1
11	MIG-29	samolot	0,15	0,2	1

X/ Na podstawie: konsultacji przeprowadzonej w Katedrze Obrony Powietrznej.

XX/ Liczba możliwych oddziaływań /R/ uwzględnia zużycie jednej jednostki odnia rakiet /amunicji/ przeciwlotniczej.

Załącznik 19

Wybrane charakterystyki taktyczno-ogniowe środków walki ze śmigłowcami

Lp	Charakterystyki / Środki ogniowe		Minimalna wysokość strzelania	Odległość strzelania /m/	Szybkostrzelność strz./min.	Czas przygot. strzelania /s/	Max.prędkość zwalczanego celu/m/sek/	Sposób wykrycia celu	Czas rozwijania /min/	Urządzenie celownicze
1	KUB	M	50	17.500	1	35-55	60-600 / 0-600	r/lok. telew.-opt.	7-11	r/lok. telew.-opt.
		M3	25	23.000						
2	OSA	AK	25	10000	1-2	8-12	500 / 100	r/lok i telew.-opt.	5-6	r/lok. i telew.-opt.
		AKM	10	6500						
3	S-60 z ZRP/radiolok./		60	6000	60	19	560	r/lok telew.-opt.	40	ZRP
4	ZSU-23-4		50	2500	1000	17	450	r/lok wzrokowe	5	ZRP i celownik
5	ZU-23-2			2500	400	16	300	wzrokowe	0,5	celownik
6	STRZAŁA-1		50	4200	6	7	300	wzrokowe	7-8	celownik
7	STRZAŁA-2		50	2800	3	10	150	r/peleng wzrokowe	0,2	celownik
8	PKM-2			2000	300	15	300	wzrokowe	0,5	celownik
9	100 mm armata czołgu T-55			3000	6	15		wzrokowe	5	celownik
10	Armata 30 mm bwp-2			4000				wzrokowe		celownik
11	WKM-12,7 mm			1500	100	14	110	wzrokowe		celownik
12	kbk AK 7,62 mm			800	90-100	5	100	wzrokowe	0,2	celownik
13	armata 85 mm			5000	15	15		wzrokowe	3	celownik
14	ppk KONKURS			75-4000	2-4		15	wzrokowe	40 sek	celownik
15	ppk FAGOT			70-2000	do 4		15	wzrokowe	40 sek	celownik

Na podstawie: "Instrukcja o organizowaniu i prowadzeniu walki ze śmigłowcami nieprzyjaciela przez dywizję zmechanizowaną", MON, GZSB, Warszawa 1988

Załącznik 20

Przeciwdesantowa zapora drutowa x/

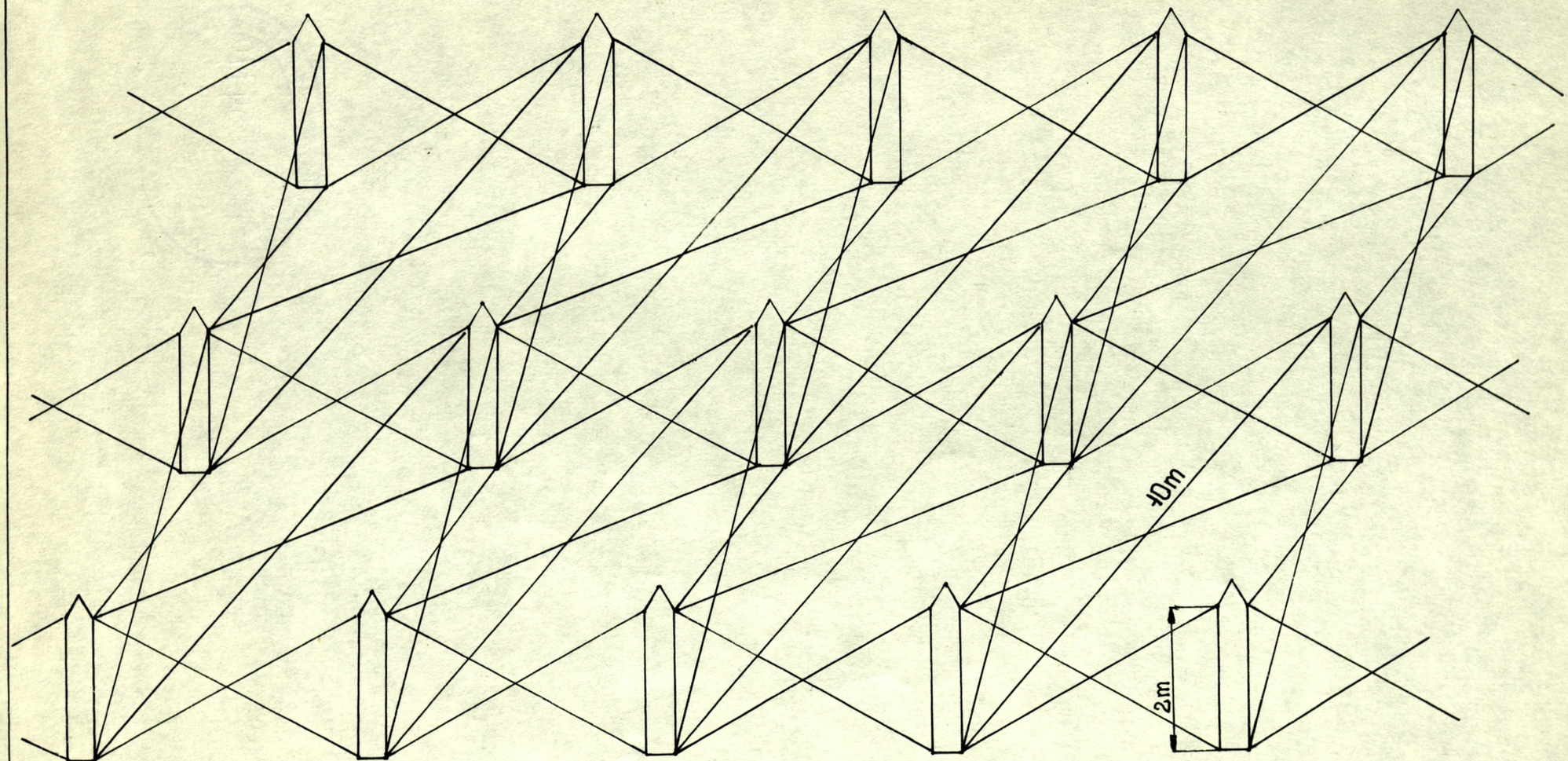

Składa się z: 2-metrowych pali rozstawionych co 10 m wkopanych 1 m w ziemię.
Łączy się pole drutem kolczastym oraz zakłada ładunki wybuchowe.

x/ M.Mayer, "Zwalczanie desantów powietrznych", "Wojskowy Przegląd Zagraniczny" nr 3/145/, s. 39

BIBLIOTEKA GŁÓWNA - ARCHIWUM
Nr ewid. 54770
Akademii Obrony Narodowej